

ROSYJSCY SZPIEDZY
W POLSCE s. 36

VIOLA BRZEZIŃSKA:
JESTEM STAROŚWIECKA s. 34

OFIAROWANIE
MARYI s. 18

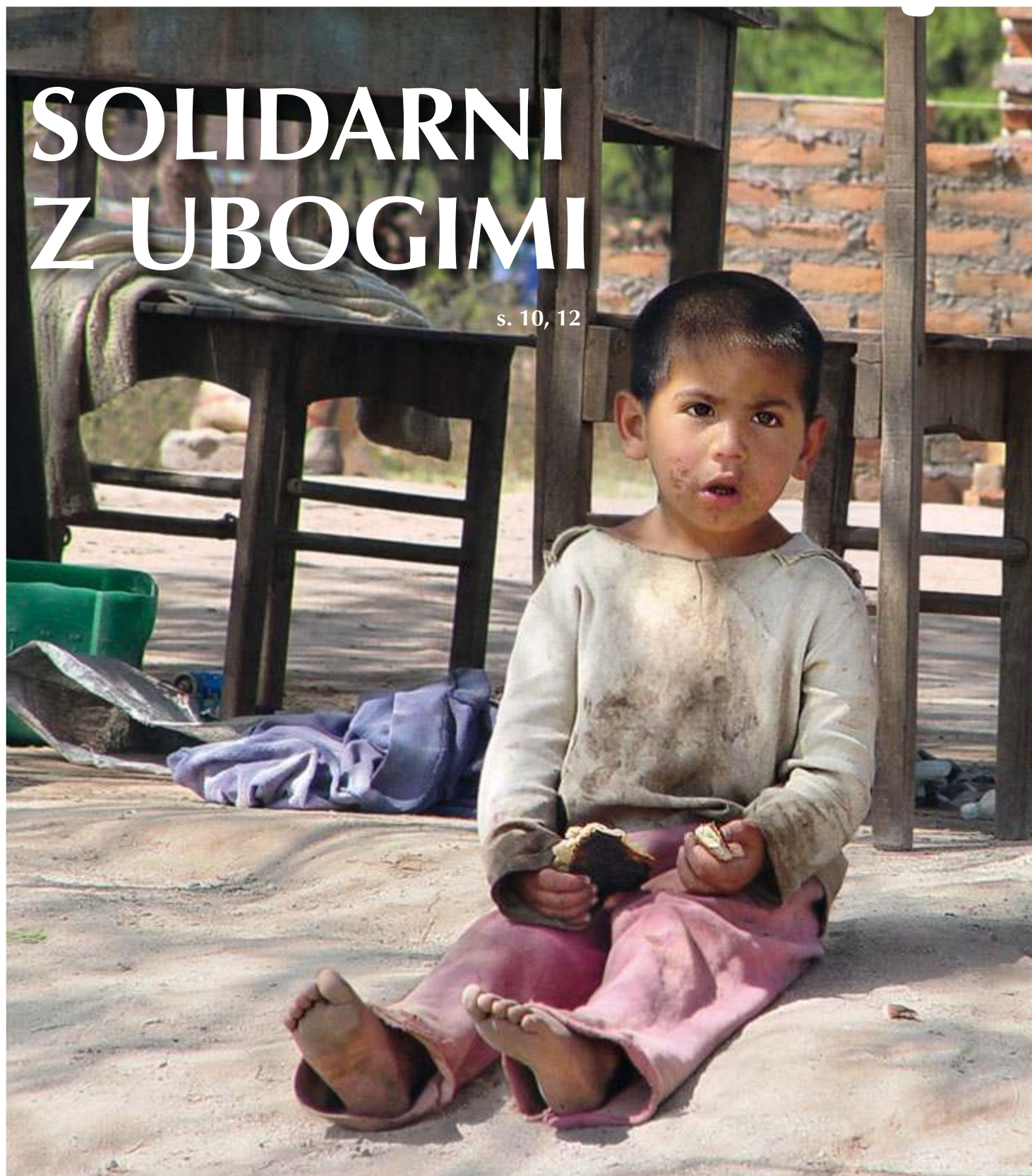
17.11.2019
nr 46 (735)
cena 4 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079

www.idziemy.pl

idziemy

SOLIDARNI Z UBOGIMI

s. 10, 12

POLAK Z SERCEM

II edycja

**Podziel się z potrzebującymi
Rodakami na Wschodzie!**

do 30 czerwca 2020

11-24 listopada 2019

WEŹ UDZIAŁ W ZBIÓRCE ONLINE
FANIMANI.PL/ZBIORKA/POLAK-Z-SERCEM

PODARUJ ARTYKUŁY
SPOŻYWCZE, CHEMICZNE,
SZKOLNE I GRY

WYŚLIJ SMS O TREŚCI „KRESY”
POD NUMER 72052 KOSZT: 2,46 ZŁ Z VAT

ZBIÓRKI W PARAFIACH,
SKLEPACH I SZKOŁACH

WESPRZYJ FINANSOWO
SZCZEGÓŁY: **KSM.ORG.PL/POLAK-Z-SERCEM**

NIE BĄDŹ OBOJĘTNY
Pomóż!

ORGANIZATORZY:

Katolickie
Stowarzyszenie
Młodzieży

GOTÓW
Wydawnictwo i Księgarnia KSM

FDM
FUNDACJA DLA MŁODZIEŻY

PARTNERZY:

CARITAS ARAD

CARITAS URM

PATRONAT MEDIALNY:

POLSKIE RADIO
DŁA ZAGRANICY

PATRONAT HONOROWY:

MINISTERSTWO
EDUKACJI I NAUKI

MINISTERSTWO
KULTURY I DZIEDZICTWA
NARODOWEGO

MINISTERSTWO
ZDROWIA

MINISTERSTWO
PRACY I POLITYKI
SPOŁECZNEJ

MINISTERSTWO
EDUKACJI I NAUKI

MINISTERSTWO
EDUKACJI I NAUKI

MINISTERSTWO
EDUKACJI I NAUKI

MINISTERSTWO
EDUKACJI I NAUKI

MINISTERSTWO
EDUKACJI I NAUKI

W POLSCE / PL

niedziela

GAZETA POLSKA

**NOWE
PAŃSTWO**

wzrastanie

idziemy

wiara.pl

kai

niezależna.pl

PRZEKAŻ
1% PODATKU
NA FUNDACJĘ
DLA MŁODZIEŻY
KRS 0000339553

ks. Henryk Zieliński

Przeciw manipulacji

Incydent z trzynastolatkiem próbującym wynieść w kieszeni Ciało Pańskie z kościoła w Belchatowie miał miejsce ponad dwa tygodnie temu. To dość dawno. Wywołał jednak tak wiele kontrowersji, że wymaga kilku zdań wyjaśnienia.

Na początek trzeba przyznać, że do powstania owego zamętu przyczyniły się zarówno cyniczne manipulacje samozwańczych autorytetów „od Kościoła”, jak i niejednoznaczna oraz spóźniona reakcja instytucji kościelnych. Z jednej strony mieliśmy do czynienia z darcie szat z powodu rzekomego represjonowania dziecka za „opłatek” – przez policję, na polecenie księży. Z drugiej strony było długie milczenie, niejasne i potępiające księży oświadczenie kurii, stanowisko zaś rzecznika KEP wyjaśniające, czym jest Eucharystia dla ponad miliarda katolików na świecie, ukazało się niemal po tygodniu. Za późno, by przebić się w mediach. Tam już utrwaliła się narracja, że chodziło o nieproporcjonalną reakcję na wypłucie i włożenie do kieszeni „opłatka”.

Gdyby chodziło o opłatek, nikt chyba nie robiłby problemu. Każdy przecież może sobie kupić opłatek w kościele, a nawet w hipermarkecie, i zrobić z nim, co mu się podoba. Może to być również opłatek powycinany w krążki. Kiedy jednak ktoś, kto ma ważne przyjęte święcenia kapłańskie, wypowie nad tym opłatkiem i odrobiną wina słowa Chrystusa z Ostatniej Wieczerzy, wówczas wszystko się zmienia. Wówczas, zgodnie z zapewnieniem Chrystusa, to jest Jego Ciało i Jego Krew. Podczas konsekracji następuje coś, co w oparciu o arystotelesowskie rozróżnienie między materią i formą nazywamy przeistoczeniem. Zmienia się istota rzeczy, a nie zmieniają się jej cechy zewnętrzne. Mamy Ciało i Krew Chrystusa, chociaż zmysłami dalej dostrzegamy tylko chleb i wino. Ale czy wyglądające na spżowe figury św. Jana Pawła II przed wieloma kościołami nie są faktycznie wykonane z żywic epoksydowych? Nie zawsze to, co widzimy, jest tym, czym jest.

Sobór Trydencki w odpowiedzi na błędy reformacji zdefiniował jako obowiązującą prawdę wiary, że w „Najświętszym Sakramencie Eucharystii są zawarte prawdziwie,

rzeczywiście i substancjalnie Ciało i Krew wraz z duszą i Bóstwem Pana naszego Jezusa Chrystusa, a więc cały Chrystus”. Eucharystyczna obecność Chrystusa zaczyna się w chwili konsekracji i trwa, dopóki trwają postacie eucharystyczne. Nie chodzi więc o „opłatek”, tylko o Chrystusa. Cza-sem tylko zdarza się, że w spektakularnych cudach eucharystycznych Chrystus

daje nam poznać również zmysłami swoją prawdziwą obecność w Najświętszym Sakramencie.

Eucharystia jest największą świętością Kościoła. Z pierwszych wieków chrześcijaństwa znany jest przykład św. Tarsycjusza – też trzynastolatka – który w oddał życie, nie chcąc dopuścić do profanacji Eucharystii. Przepisy liturgiczne nakładają na szafarzy Komunii Świętej obowiązek dopilnowania, aby przyjmujący ją spożył Najświętsze Postacie, także wówczas, gdy Komunia udzielana jest na rękę. W tym przypadku reakcja księży z Belchatowa, którzy zauważyli, że nastolatek wypłul i schował do kieszeni Eucharystię, jest jak najbardziej właściwa. Przeciwnie, ich obojętność w imię świętego spokoju oznaczałaby brak wiary.

Uzasadnione było również zwrócenie się o pomoc do policji, kiedy nie powiodły się próby słownej perswazji ani ustalenia tożsamości nastolatka. Każdy ma prawo prosić o pomoc wyspecjalizowane organy państwa w sytuacji, w której sobie nie radzi. A co innego mogli zrobić księża? Zbagatelizować świętokradztwo? Czy może zabrać nastolatkowi Eucharystię z kieszeni? Tylko czy zaraz nie pojawiłoby się oskarżenie o „obmacywanie” i „pedofilie”?

Księża nie mogą korzystać z pomocy policji, aby zmusić kogokolwiek do przyjęcia Komunii. Mogą jednak wzywać pomocy, gdy ktoś chce podpalić kościół, włamać się na plebanie czy jawnie profanować nasze świętości i nie reaguje na żadne apele. Podobnie chyba mają prawo zwrócić się do policji o pomoc, gdy ktoś wbrew ich zakazom chciałby wejść do synagogi z odkrytą głową czy zapakować kaszanke w stronicę Tory, oraz imamowie, gdyby ktoś wbrew ich nakazom chciał wejść do meczetu w butach.

Manipulacją, na którą nie można się zgodzić, jest również ukazywanie interwencji policji w taki sposób, jakby przeciwko nastolatkowi wezwano oddziały ZOMO. Tak manipulacja i zła wola szkodzą nie tylko wizerunkowi Kościoła, ale również wizerunkowi policji i demokratyzmowi porządkowi prawnemu, w którym policja jest dla nas, a nie przeciwko nam.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

17.11.2019 **idziemy** w numerze:

NA PERYFERIACH

Prosto z Sudanu **4**

Ambulans bezdomnych **10**

Blisko ludzi **12**

Apostoł ubogich **42**

BLIŻEJ NIEBA

Nieplanowany sukces **15**

Ofiarowanie Maryi **18**

Z miłości do życia **20**

Boga czy męża? **24**

Staroświecka Viola **34**

Serce do serca **38**

Arka z filmami **43**

POLSKA POLITYCZNA

Sejm wystartował **5**

Kryzys uczelni **9**

Nowa kampania **16**

Hajże na Soplicę! **23**

ZE ŚWIATA

Śmierć bez misterium **8**

Kręte drogi imperiów **22**

Na grobie Jugosławii **33**

fol. PAP/EPA/Yuri Kochetkov

Szpiedzy w Warszawie **36**

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.

E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

Podczas Dnia Solidarności z Kościołem Prześladowanym modliliśmy się w intencji Sudanu Południowego. Jaka jest tam teraz sytuacja?

Jesteśmy najmłodszym państwem świata – w 2011 r., po 50 latach wojny, odłączyliśmy się od Sudanu. Jest nas 15 mln ludzi. Ponad 3,4 mln pozbawionych jest dachu nad głową, 2 mln błąkają się po bezdrożach, a 1,5 mln opuściło kraj. Znaleźli schronienie w krajach ościennych: Etiopii, Ugandzie, Kenii, Sudanie. Do samej Ugandy dziennie docierają ponad 2 tys. Sudańczyków Południowych – w sumie jest ich tam ponad milion.

Tylko w dwóch miastach mojej diecezji 40 tys. osób w jednym i 130 tys. w drugim żyje na ulicy. Są też tysiące uchodźców

fol. Monika Odrobińska

POZIOM ZERO

Z bp. **Stephenem Nyodhem Adorem Majwokiem**, ordynariuszem diecezji Malakal w Sudanie Półudniowym, rozmawia Monika Odrobińska

Mieszkańcy Sudanu Południowego w ostatnich latach nazbyt cierpieli i z wielką nadzieją oczekują lepszej przyszłości, zwłaszcza definitywnego zakończenia konfliktów i trwałego pokoju. Wzywam zatem osoby odpowiedzialne do niestrudzonego zaangażowania na rzecz kompleksowego dialogu w poszukiwaniu zgody dla dobra państwa. Wyrażam również życzenie, aby wspólnota międzynarodowa nie zaniedbała towarzyszenia Sudanowi Południowemu na drodze pojednania narodowego. Zachęcam was wszystkich do wspólnej modlitwy za ten kraj, dla którego żywię szczególną miłość.

Franciszek po modlitwie Anioł Pański,
10 listopada

wewnętrznych, którzy żyją dzięki pomocy międzynarodowej. Wiele miejscowości, w tym ta, z której pochodzę, zostało zniszczonych – sam mieszkam w baraku wojskowym. Trudno o pracę, a ci, którzy ją mają, nie dostają wynagrodzeń po kilka miesięcy.

Głoduje ponad połowa mieszkańców naszego kraju, czyli ok. 7 mln osób. Niemal milion dzieci do piątego roku życia jest niedożywionych. Ta sama woda, w której utopiły się zwierzęta, wykorzystywana jest do higieny i do picia. Szerzą się choroby, a brak lekarstw skutkuje

śmiercią. Nieprzerwanie trwa u nas kryzys humanitarny.

Czym jest on spowodowany?

Najpierw wojną, potem suszą, a teraz powodziami w wyniku intensywnych opadów. Kryzys żywnościowy, który dotyka nasz kraj, jest jednym z najpoważniejszych w Afryce od lat.

Zakończona sześć lat temu wojna domowa, głównie o podłożu etnicznym i plemiennym, zabiła dziesiątki tysięcy osób. W samym 2013 r., w ciągu kilku dni, zginęły 2 tys. ludzi. Konflikt skończył się niby we wrześniu 2018 r., ale trwa między politykami, a cierpią na tym ludzie. Dziś dowiedziałem się, że podpisanie porozumienia, które mogłoby to ukrócić, przełożono o kolejne trzy miesiące.

W czasie wojny nie opłacało się nawet siać zboża, bo zaraz przyjeżdżało wojsko i rozjeżdżało pola ciężarówkami. Ledwie odbudowaliśmy się po wojnie, wszystko zniszczyła powódź. Większość domów, szkół, kościołów została zniszczona. Osiągnęliśmy poziom zero, brakuje podstawowych produktów. Sudan Południowy jest bogaty w ropę, ale rząd wszystkie pieniądze wydaje na armię.

Wojna sieje też spustoszenie w psychice, zwłaszcza dziecięcej. Większość bojowników zakończonej wojny ma dziś 15-19 lat, jedna trzecia to dziewczynki, większość została wciągnięta do grup paramilitarnych przemocą. Wiele z tych dzieci walczyło,

u co trzeciego stwierdza się zespół stresu pourazowego, wiele cierpi na depresję.

Jakiej pomocy potrzebuje Sudan Południowy?

Od czasu ogłoszenia niepodległości otrzymaliśmy 9,5 mld dolarów pomocy międzynarodowej; utrzymuje się z niej połowa obywateli, inni starają się sobie radzić samodzielnie. Nie mamy budynków kościelnych, domów parafialnych, w których moglibyśmy udzielać pomocy – albo zniszczyła je wojna lub powódź, albo każą wyburzyć je władze, pod budowę infrastruktury państwowej. Meczetów taki los nie spotyka.

Choć to obowiązek państwa, to ja muszę się troszczyć o szkoły czy ośrodki zdrowia. Na moją prośbę, by w wyniku powodzi ogłosić Sudan Południowy krajem katastrofy humanitarnej, prezydent zareagował dopiero po kilku dniach. Ważne są dla nas takie gesty, jak papieża Franciszka, który ukląkł przed naszymi przywódcami, ucałował im stopy i błagał o szanowanie rozejmu. Niestety, na nich nie zrobiło to żadnego wrażenia – mimo że prezydent jest katolikiem. Jako chrześcijanin proszę chrześcijan w Polsce o modlitwę w duchu solidarności, a tych, których stać, proszę o wsparcie materialne.

Bp Stephen Nyodho Ador Majwok (1973) jest Sudańczykiem. Święcenia kapłańskie przyjął w 2005 r. Od maja 2019 r. jest ordynariuszem diecezji Malakal.

Nowy parlament

Od hymnu państwowego rozpoczęło się 12 listopada po godz. 12 inauguracyjne posiedzenie Sejmu RP IX kadencji. Otworzył je marszałek senior Antoni Macierewicz, powołany przez prezydenta spośród najstarszych wiekiem posłów. Do Sejmu przybyli prezydent Andrzej Duda i premier Mateusz Morawiecki. Wśród zaproszonych gości znajdowali się przedstawiciele Kościoła katolickiego, a także innych Kościołów i wyznań.

Na początku posiedzenia prezydent Andrzej Duda wygłosił orędzie. – Jestem przekonany, że w wielu ważnych sprawach da się znaleźć porozumienie i wspólne zdanie, nawet jeżeli istnieją różnice poglądów; z całą pewnością

są na sali sejmowej osoby, które potrafią prowadzić merytoryczną debatę polityczną. Proszę, by język debaty parlamentarnej nie był radykalny, był językiem szacunku, by debata parlamentarna nie obrażała ani nie budziła zgorzelenia, by zachowania w parlamencie miały charakter twórczy, a nie destrukcyjny – podkreślił.

Następnie przemawiał marszałek senior. – Zbrodnia stanu wojennego wciąż nie została ukarana; choć w poprzedniej kadencji Sejm przeprowadzono fundamentalne zmiany m.in. społeczne i gospodarcze, odpowiedzialność za uporanie się z ciemną spuścizną komunizmu spada na nas – powiedział Antoni Macierewicz.

foto: PAP/Radek Pietruszka

Po jego przemówieniu odbyło się ślubowanie posłów. Po ślubowaniu premier Morawiecki – zgodnie z konstytucją – podał rząd do dysmisji. Po wystąpieniu szefa rządu marszałek senior przeprowadził wybór marszałka sejmu. Kandydatem największego klubu, czyli Prawa

i Sprawiedliwości, na marszałka była dotychczasowa marszałek Elżbieta Witek. W chwili oddawania numeru do druku trwało głosowanie.

Również 12 listopada w godzinach popołudniowych odbyło się inauguracyjne posiedzenie Senatu RP.

1

Krzysztof Ziemięcki

Spokojnie już było

Czas wakacji *all inclusive* już się skończył. Przed nami koniec, a w najlepszym razie zmiana wyglądu, epoki nazwanej kiedyś małą stabilizacją. Wyzwaniem dla nowego rządu bez wątpienia będzie czas spowolnienia. Zresztą mówił o tym Jarosław Kaczyński, co pokazuje, że obóz władzy ma tego świadomość. Stąd największe zmiany w nowym rządzie dotyczą właśnie obszarów gospodarczych i dowodzą, że gospodarka będzie jednym z priorytetów nowego rządu. Bo brak przygotowania jej na owo

spowolnienie może oznaczać turbulencje w polityce, a być może i zmianę politycznego wektora.

Najbliższe lata to także negocjacje nowego, wieloletniego budżetu unijnego. Po raz pierwszy może to być budżet bez wkładu Wielkiej Bryta-

nii. W dodatku rząd zamierza walczyć o wyższe dopłaty dla rolników. Stąd powołanie specjalnego resortu do tych zadań – Ministerstwa Zarządzania Funduszami.

Kluczowym wyzwaniem dla wielu gospodarek Unii będą kwestie klimatyczne. Unijnym komisarzem ds. klimatu będzie Frans Timmermans, o którym trudno powiedzieć, że sprzyja Polsce. Czy uda nam się oprzeć decyzjom, które w efekcie będą hamować rozwój naszej gospodarki?

Otoczający świat też już pożegnał się z okresem spo-

koju. Wyzwaniem od lat jest rosnąca rola Chin. W trakcie rozpoczętej ponad rok temu wojny handlowej między USA a Chinami te ostatnie postanowiły otworzyć się na Europę. Emisariuszem ze strony UE został prezydent Francji Emmanuel Macron, który na razie wynegocjował intratne kontrakty... ale tylko dla swojego kraju. Przy okazji nie omieszkał w wywiadzie dla „The Economist” mówić o „śmierci móżdgu NATO” i wątpić w sens fundamentalnego artykułu piątego, na którym opiera się Sojusz i bezpieczeństwo także Polski! Słowa Macrona mogły się spodobać co najwyżej Włodzirowi Putinowi. Ale takiej alternatywy dla NATO nikt w UE, może poza Macronem, sobie nie wyobraża. Pytanie: czy tylko na razie?

Dla nas tu nad Wisłą też w powietrzu wisi mnóstwo zagrożeń. Gospodarczych, energetycznych i militarnych

także. Z punktu widzenia fundamentu chrześcijaństwa – głównie ideologiczno-społecznych. Zagrożeń, które może nie dziś, ale jutro mogą zachwiać naszą wolnością i bezpieczeństwem. Jeśli będziemy dziedzicami Ojców Niepodległości i będziemy mogli opowiedzieć światu o wartościach „Solidarności” – które wciąż są wyjątkowo aktualne – to nasz świat przetrwa. A jeśli nie? Kto wie, może naszych następców czekają nawet czasy męczeństwa? Wszak to Jan Paweł II już dawno temu mówił, że demokracja bez wartości przeradza się w jawny lub zakamuflowany totalitaryzm. Gdzie lekceważy się sprawiedliwość, tam za tym wszystkim idzie łamanie najbardziej podstawowych praw człowieka.

Tak, spokojnie już było. I warto się na te niełatwe czasy dobrze przygotować. Pod każdym względem.

1

W SKRÓCIE

■ **W hołdzie polskiemu naukowcom.**

W kościele św. Andrzeja Boboli w Londynie odsłonięto tablicę upamiętniającą matematyków Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego i Henryka Żygalskiego, którzy przyczynili się do złamania kodu niemieckiej maszyny szyfrującej Enigma. Tablicę odsłonił ambasador Arkady Rzegocki.

■ **Ofiary islamistów.** Dwóch księży katolickich obrządku ormiańskiego zostało zabitych przez bojówki Państwa Islamskiego w północno-wschodniej Syrii, w wiosce Zar. Ofiarami padło dwóch księży: 43-letni Hovsep Petoyan i 71-letni A. Petoyan, jego ojciec (w Kościele obrządku ormiańskiego duchownych nie obowiązuje celibat).

■ **Nominacja dla bp. Florczyka.** Ojciec Święty mianował delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Sportowców bp. Mariana Florczyka członkiem Papieskiej Rady ds. Kultury. Jeden z działów tej dykasterii zajmuje się kwestiami kultury i sportu.

■ **Wybory w Rumunii.** Pierwszą turę wyborów prezydenckich w Rumunii wygrał obecny szef państwa Klaus Iohannis, zdobywając 38,7 proc. głosów. W drugiej turze zmierzy się z byłą premier Vioricą Dancilą, która uzyskała 22 proc. poparcia.

■ **Atak na świątynię.** W Pakistanie znów chrześcijanie stali się celem ataku. Ponad 30 mężczyzn wtargnęło do kościoła św. Dominika w jednej z wiosek w prowincji Pendżab, niszcząc ogrodzenie i bramę. Zrzućli też ze ściany krzyż.

■ **Wstrząsy w Lacjum.** Silny wstrząs sejsmiczny odczuli 7 listopada mieszkańcy Rzymu i całego stołecznego regionu Lacjum. Włoski Instytut Geofizyki i Wulkanologii podał, że trzęsienie ziemi miało magnitudę 4,4-4,9, a jego epicentrum znajdowało się koło miasta L'Aquila w Abruzji.

■ **Łodzie-widma.** We Włoszech nasila się napływ migrantów na pokładzie małych łodzi, które samodzielnie docierają na wybrzeże; w tym roku przybyło tą drogą 7,5 tys. ludzi. „Łodzie-widma” – tak określa się małe jednostki mieszczące po około 20 osób, które dopływają do brzegu. Migranci identyfikowani są w chwili, gdy opuszczą pokład. Niektórym udaje się uniknąć wszelkich kontroli i nie są w ogóle rejestrowani.

■ **Uciekają od Kim.** W pierwszych 10 miesiącach 2019 r. do Korei Południowej zbiegło 828 obywateli komunistycznej Korei Północnej. Liczba ucieczek utrzymuje się na stałym poziomie.

TAJLANDIA CZEKA

Chrześcijanie w Tajlandii przygotowują się na przyjęcie papieża Franciszka, który przybędzie 20 listopada. Pielgrzymka odbywa się pod hasłem: „Uczniowie Chrystusa, uczniowie misjonarzy”, zarazem mottem jubileuszowych obchodów upamiętniających utworzenie pierwszego wikariatu apostolskiego, co dało początek obecnemu struktowi Kościoła w Tajlandii. – To Kościół emigrantów, ludzi uciskanych w okolicznych krajach, którzy uciekali, starając się przeżyć. Są to przede wszystkim Chińczycy, którzy na przełomie XIX i XX w. uciekali przed prześladowaniami, podobnie katolicy Wietnamu czy Birmy. Rodowici Tajowie rzadko przyjmują chrzest. Istnieje mocne kulturowe prze-

foto: PAP/EPA/Narong Sangrak

konanie, że bycie Tajem to zarazem konieczność bycia buddystą – mówi o. Honorat Ćwikła, bernardyn, który pracował w Tajlandii na misjach. Na zdjęciu: portret Franciszka wyświetlany na budynku szpitala w Bangkoku.

Z POKORY I MIŁOŚCI

W Granadzie, na południu Hiszpanii odbyła się beatyfikacja s. Marii Emilii Riquelme (1847-1940), założycielki Zgromadzenia Misjonarek Najświętszego Sakramentu i Maryi Niepokalanej. Liturgii beatyfikacyjnej przewodniczył w imieniu papieża prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych kard. Angelo Becciu. Obecny był Kolumbijczyk Nelson Yepes, który został uzdrowiony za wstawiennictwem nowej błogosławionej. W homilii kard. Becciu nazwał nową błogosławioną „przykładem pokory i miłości do Eucharystii”. Przypominał, że wszędzie, gdzie przybywała, szukała najpierw kościoła, w którym odbywała się adoracja Najświętszego Sakramentu, a za najważniejszy moment dnia uznawała przyjęcie Komunii Świętej.

foto: PAP/EPA/Jiji Press

WŚRÓD PODDANYCH

Cesarz Japonii Naruhito i jego małżonka cesarzowa Masako przejechali 10 listopada ulicami Tokio w kabrioletcie, by zaprezentować się poddanym i dopełnić rytuałów związanych z intronizacją. Kawalkada ruszyła z Pałacu Cesarskiego i w ciągu około 30 minut pokonała 4,6 km, by dotrzeć do rezydencji Naruhito w kompleksie Akasaka.

fot. PAP/EPA/Filip Singer

A MUR RUNĄŁ

Prezydent Andrzej Duda wziął udział w obchodach 30-lecia zburzenia muru berlińskiego. Upadek muru jest symbolem końca zimnej wojny i komunizmu w Europie. Długi na 156 kilometrów system umocnień przez 28 lat oddzielał zachodnie sektory Berlina od NRD. Podczas próby jego przekroczenia i ucieczki na Zachód zginęło ponad dwieście osób.

fot. PAP/EPA/Martin Alpar

O POKÓJ DLA BOLIWI

W obliczu trwających od trzech tygodni społecznych protestów po prawdopodobnym sfałszowaniu wyborów prezydenckich lewicowy prezydent Boliwii Evo Morales wysłał do parlamentu deklarację ustąpienia z urzędu. Jednocześnie ostatnie wydarzenia nazwał „obywatelskim zamachem stanu”. Szef sił zbrojnych gen. Williams Kaliman poinform-

ował, że prezydent podał się do dymisji pod presją armii. „Wzywam wszystkich Boliwijczyków, a zwłaszcza działaczy politycznych i społecznych, aby w konstruktywnym duchu i bez stawiania żadnych wcześniejszych warunków, w pokoju i spokoju oczekiwali na wyniki trwającego obecnie procesu kontroli wyborów. W pokoju!” – apelował Franciszek w niedzielę 10 listopada po modlitwie Anioł Pański.

PROFANACJA W CHILE

fot. PAP/EPA/Orlando Barria

Zamaskowani uczestnicy antyrządowej demonstracji w Santiago de Chile wtargnęli do XIX-wiecznego kościoła Wniebowzięcia NMP w centrum miasta. Aby obronić się przed siłami porządkowymi, zbudowali barykadę z ławek, konfesjonatów, figur i obrazów świętych, wyniesionych ze świątyni i połamanych na kawałki. Barykada została następnie podpalona. W antyrządowych demonstracjach zginęło już 20 osób, ponad tysiąc zostało rannych, a 7 tys. aresztowanych.

■ **Wyrok na zbrodniarza.** Międzynarodowy Trybunał Karny z siedzibą w Hadze skazał Bosca Ntagandę, byłego dowódcę pustoszącej Kongo zbrojnej milicji, na 30 lat pozbawienia wolności za zbrodnie wojenne. Ntaganda, obecnie 46-letni, nazywany powszechnie „Terminatorem”, został uznany za winnego wszystkich zarzucanych mu czynów.

■ **Internet ograniczony.** Hiszpania przyjęła dekret, która pozwala władzom tego kraju na ograniczanie dostępu do internetu bez wcześniejszej zgody sądu. Według władz, nowe przepisy są konieczne ze względu na bezpieczeństwo państwa. Rząd Pedra Sancheza argumentuje, że nowe prawo ma „powstrzymać przemoc na ulicach hiszpańskich miast”.

■ **Sakra najmłodszego biskupa.** W Kijowie święcenia biskupie otrzymał ks. Aleksander Jazłowiecki, którego 18 września papież Franciszek mianował biskupem pomocniczym diecezji kijowsko-żytomierskiej. Liczący 40 lat hierarcha jest obecnie najmłodszym biskupem rzymskokatolickim na świecie.

■ **Młodociani przestępcy.** Od czerwca do października na terenie aglomeracji Madrytu zatrzymano ponad 500 młodocianych obywateli państw Afryki Północnej, w większości Marokańczyków i Algierczyków. Głównym zarzutem wobec nich jest udział w kradzieżach.

■ **Podziękowanie dla Gorbaczowa.** W związku z 30. rocznicą upadku muru berlińskiego prezydent Niemiec Frank-Walter Steinmeier podziękował byłemu przywódcy ZSRR Michaiłowi Gorbaczowowi za rolę, jaką odegrał w doprowadzeniu do tego wydarzenia.

■ **Uwolniony.** Brazylijski Sąd Najwyższy nakazał zwolnienie z więzienia byłego prezydenta Luiza Inacia Luli da Silvy. Były prezydent opuścił więzienie w Kurytybie, gdzie spędził rok i siedem miesięcy, skazany na podstawie oskarżenia o korupcję. Sąd wskazał na niezgodność z konstytucją takiej interpretacji kodeksu karnego, która pozwalała osadzić w więzieniu oskarżonego, choć nie wyczerpał on wszystkich możliwości odwołania się od wyroku.

Serwis przygotowano na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Śmierć bez misterium

Czyba tylko w Polsce listopad jest miesiącem, w którym tak wiele modlitwy i pamięci żywi ofiarowują zmarłym. Nabożeństwa żałobne, wypominki, gregorianki, nawiedzanie cmentarzy, sprzątanie grobów, zapalanie zniczy – normalne dla Polaków, a tak zaskakujące dla obcokrajowców. Na Zachodzie bowiem o zmarłych nie chce się

pamiętać, a samą śmierć już dawno ogołocono z misterium. Śmierć stała się jedną z usług dostępnych niemal na zwołanie, a ciało zmarłych nie ma kto odbierać ze szpitali.

Słusznie napisał kard. Robert Sarah w swojej najnowszej książce „Wieczór się zbliża i dzień już się chyli”, że „człowiek chce przepędzić śmierć, usunąć żałobę. Już nie jest w stanie znieść smutku i łez”. I dodaje: „Niepełnosprawnych trzeba ukryć, o chorych zapomnieć, a podeszłych wiekiem umieścić w jednym miejscu odosobnienia”. Lekarze, którzy składali przysięgę, że będą ratować życie, coraz liczniej opowiadają się za eutanazją.

W Holandii trzy szpitale uniwersyteckie złożyły w niższej izbie parlamentu sprawozdanie, które podaje, że 84 proc. holenderskich pediatrów domaga się eutanazji dla dzieci w wieku 1-12 lat. Dlaczego akurat w tym przedziale wiekowym? Bo w każdym innym wieku eutanazja jest już dozwolona. Od

2004 r. można zabić w ma-jestacie holenderskiego prawa i za zgodą rodziców dziecko do pierwszego roku życia oraz między 12. a 16. rokiem życia. Powyżej tej granicy wiekowej eutanazji może domagać się sam zainteresowany, nie potrzebując niczy-

jej zgody. W konsekwencji 25 proc. zgonów w tym kraju następuje wskutek eutanazji.

W Belgii nie ma już żadnych ograniczeń wiekowych dla tego proceduru. W ten sposób śmierć staje się jedną z usług medycznych, na

Na Zachodzie śmierć stała się jedną z usług dostępnych na zwołanie.

którą w niektórych krajach doprowadza się składkę w ubezpieczeniu zdrowotnym. A coraz częstszym powodem decydowa-

nia się na tak tragiczny krok jest złe samopoczucie, depresja, lęk czy osamotnienie. Zamiast zaradzać chorobom cywilizacyjnym, którymi coraz częściej są problemy ze zdrowiem psychicznym, spowodowane tempem życia i atomizacją społeczeństwa – gdy każdy żyje dla siebie i sam ze sobą – rozszerza się coraz bardziej usługi wspomagane go samobójstwa.

„Eutanazja i wspomagane samobójstwo są porażką wszystkich. Odpowiedź, do której jesteśmy wezwani, to nieporzucanie nigdy tych, którzy cierpią; nie poddanie się, ale objęcie troską i miłością, by przywrócić nadzieję” – powiedział papież Franciszek po eutanazji siedemnastoletniej Holenderki, która cierpiała na zespół stresu pourazowego.

Tak jak śmierć odarto z misterium; tak samo uczyniono z pochówkiem. Na przykład na Słowacji rodziny często nie odbierają już ze szpitali ciała swoich bliskich zmarłych, które są kremowane, wsypywane do wo-

rów i wywożone do wspólnej mogiły. Władze Hamburga uchwaliły właśnie nowe prawo pochówkowe, zgodnie z którym wkrótce możliwy będzie pochówek ludzi i zwierząt w jednym grobie. Pomimo że w Niemczech istnieje 150 cmentarzy dla zwierząt, ludzi będzie się chować z małymi zwierzętami domowymi, jak pies czy kot. Czy ma to na celu umilenie im ostatniej podróży, czy dowartościowanie stworzeń, trudno powiedzieć, ale pewne jest, że to kolejny krok na drodze

desakralizacji śmierci i obrzędów związanych z pochówkiem ciała.

Dlatego kard. Sarah pisze jeszcze: „Jakże można zmarnować moment tak pełen emocji i sakralności? Nasza beztroška i powierzchowność wobec misterium jest głupia”. A jednak gdzieś pozostała tęsknota za godnym odchodzeniem, skoro tak fascynują obcokrajowców nasze cmentarze w listopadowej aurze, z tysiącami świateł i modłitwą wiernych.

f

Biskup zakonnik

Ojciec Święty mianował o. Mikołaja Piotra Łuczoka OP biskupem pomocniczym w Mukaczewie na Ukrainie i przydzielił mu stolicę tytularną Giru di Marcello.

Nowy biskup urodził się 26 marca 1974 r. w Mukaczewie, na Zakarpaciu. W 1994 r. wstąpił do dominikanów, a w 2000 r. złożył śluby wieczyste. Formację zakonną i intelektualną otrzymał w Kolegium Filozoficzno-Teologicznym Ojców Dominikanów w Krakowie. Święcenia kapłańskie przyjął 24 czerwca 2003 r. Pracował w domach zakonnych w Jalcie, Petersburgu,

fot. Dominikanie

Czortkowie, Lwowie i Chmielnickim. Od lipca 2018 r. był przełożonym domu zakonnego we Lwowie.

Czesi w Rzymie

W Rzymie trwa narodowa pielgrzymka Kościoła w Czechach z okazji 30. rocznicy kanonizacji św. Agnieszki. Audiencja u papieża seniora trwała pół godziny. Benedykt XVI wspominał swą podróż do Czech w 2009 r. Uczestnicy pielgrzymki modlili się w bazylice św. Klemensa przy grobie św. Cyryla, który wraz ze św. Metodým był apostołem Moraw. Wzięli też udział we Mszy Świętej w bazylice Santa Maria Maggiore. Przewodniczył jej arcybiskup

ołomuniecki Jan Graubner, a homilię wygłosił biskup brneński Vojtěch Cikrle. Kaznodzieja podkreślił, że pielgrzymka narodowa pragnie przypomnieć wydarzenia sprzed trzydziestu lat, być wyrazem dziękczynienia Bogu i prośb o dalsze łaski.

Do Rzymu pojechało około 2,2 tys. wiernych. Na 13 listopada przewidziana była audiencja u papieża Franciszka. Na zakończenie pobytu w Rzymie zaplanowano modlitwę pielgrzymów w bazylice św. Jana na Lateranie.

Dariusz Kowalczyk SJ

Wielkość czy kryzys uczelni?

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie obchodzi dwudziestolecie. Z tej okazji 24 października odbyła się okolicznościowa konferencja, podczas której rozmawiano o wyższych uczelniach, szczególnie tych związanych z katolicyzmem i Kościołem. Jaka jest ich rola we współczesnym świecie? Moją uwagę zwrócił szczególnie wykład prof. Michała Kleibera, który postawił tezę, że dziś uniwersytety mają większe znaczenie niż kiedykolwiek. Przyznam, że przynajmniej w połowie nie podzielam tego optymizmu.

Zabrakło mi w referacie prof. Kleibera i w innych referatach ważnego – moim zdaniem – rozróżnienia, a mianowicie na naukę w sensie *science*, czyli nauki ścisłe (matematyka, fizyka, chemia, biologia i różne ich pochodne, jak inżynieria i medycyna), oraz szeroko pojęte nauki humanistyczne. W pierwszym przypadku rola uczelni rzeczywiście rośnie, gdyż świat coraz bardziej potrzebuje wyspecjalizowanej wiedzy, z której daje się zrobić użytek. Nie da się rozwiązać wielu nabrzmiałych problemów świata bez interdyscyplinarnej innowacyjności, a ta potrzebuje programów badawczych prowadzonych m.in. w ramach uczelni.

W drugim jednak przypadku, czyli na polu nauk humanistycznych, w tym nauk społecznych, sprawy wyglądają inaczej. Tutaj optymizm mnie opuszcza. Widzę bowiem coraz większe, wręcz szalone, zideologizowanie socjologii, psychologii, ekonomii, prawa, antropologii, literaturoznawstwa, historii sztuki itd. Zideologizowane kampusy akademickie nie wnoszą nic dobrego do życia społecznego. Wręcz przeciwnie! Są rozsądnymi antykultury, nieracjonalnych, szkodliwych, neomarksistowskich idei. Nauki humanistyczne znalazły się w wielkim kryzysie, a jeśli mają dziś znaczenie, to jest to znaczenie zasadniczo negatywne, choć zapewne dałoby się wskazać chlubne wyjątki.

W tej sytuacji tym bardziej musi martwić wypowiedź Jarosława Gowina, ministra nauki i szkolnictwa wyższego, który w wywiadzie dla tygodnika „Sieci” stwierdził: „Położę się Rejtanem, jeżeli ktoś będzie próbował ograniczać wolność słowa zwolennikom ideologii gender. Jeżeli są tacy na uczelniach, mają prawo podejmować projekty badawcze, prowadzić za-

jęcia w tym zakresie”. Po pierwsze, minister powinien opowiadać się za rozwojem służącej społeczeństwu nauki, a nie modnej ideologii, która z naukowością ma tyle wspólnego, co teoria płaskiej ziemi. Po drugie, jeśli ktoś dziś na uczelniach jest sekowany, to nie są to głosiciele gender, ale przeciwnicy tej ideologii; i to za nimi powinien minister się wstawiać.

Po trzecie, pieniądze w polskiej nauce są raczej skromne, stąd trzeba szczególnego wysiłku, by ich nie marnotrawić. Zastanawiam się, czy nie jest marnotrawieniem np. finansowanie przez Narodowe Centrum Nauki dywagacji pt. „Gombrowicz od tyłu: projekt krytyki analnej na przykładzie powieści »Ferdynand«”. W każdym razie rozumiem, że minister Gowin będzie kładł się Rejtanem w obronie tego rodzaju projektów badawczych.

W kwestii znaczenia uczelni oferujących nauki humanistyczne nie podzielam – jak już zauważyłem – optymizmu prof. Kleibera. Bliższy mi jest pogląd zaprezentowany przez śp. prof. Bogusława Wolniewicza. Filozof, rozważając ośrodki niezależności od idei lewicowo-liberalnych i poprawności politycznej, stwierdza: „Takie niezależne ośrodki były trzy. Pierwszy i najważniejszy to rodzina – idzie więc potężne uderzenie w rodzinę. Drugi ośrodek to Kościół powszechny – nie państwo go powołało, więc idzie potężne uderzenie w Kościół. Trzeci ośrodek to uniwersytety – te już przegrały. Tamte dwa jeszcze nie. Rodzina broni się zażarcie. Kościół broni się może mniej zdecydowanie, ale broni się”. Zbyt pesymizm czy realizm?

Profesor Kleiber wskazał na trzy możliwe typy uniwersytetów: kolegialny, polityczny, rynkowy. Pierwszy funkcjonuje wedle kolegialnych ciał i procedur wewnątrz uniwersytetu. Drugi zależałby od rządzących polityków. Trzeci podąża za wymaganiami rynku. Model kolegialny wydaje się najbardziej pożądany. Co jednak zrobić, jeśli kolegialność okazuje się rządami zide-

Co zrobić, jeśli kolegialność okazuje się rządami zideologizowanej grupy?

ologizowanej grupy, która wie, jak używać niby otwartych procedur, by eliminować „nie swoich”? Oby w tej sytuacji kryzysu uczelnie katolickie umiały zachować zdrowy rozsądek, służebność i jakość myślenia.

dkowalczyk@jezuici.pl

Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

Meczet zamiast kościoła

Starożytny kościół Świętego Zbawiciela z V w. na Chorze, w zachodniej części Stambułu, zostanie zamieniony na meczet. Taką decyzję podjęła turecka Rada Państwa. Posunięcie to wywołało zaniepokojenie miejscowych chrześcijan – prawosławnych i katolików – obawiających się, że może to oznaczać zmianę dotychczasowego statusu słynnej bazyliki Hagia Sofia: z muzeum, którym jest od 1935 r., w muzeum mańskie miejsce kultu.

Kościół Zbawiciela na Chorze jest jednym z najwspanialszych zabytków sztuki bizantyńskiej; zachowały się w nim do dzisiaj mozaiki i freski. Islamskim miejscem kultu stał się w 1511 r. W 1945 r. dawna świątynia została przekształcona w muzeum i w takim stanie przetrwała do naszych czasów.

I

REKLAMA

**POSZUKUJĘ
ZMIENNICZKI**

do opieki
nad niepełnosprawnym
małżeństwem,
okolice Augsburga.

Wymagania:

- dobra znajomość języka niemieckiego
- odpowiedzialność
- min. 3 lata doświadczenia w opiece nad osobami starszymi w Niemczech

Tel. 0049 15171239884

Z pomocy Ambulansu z Serca skorzystało w tym roku około 80 osób. Zaangażowanych jest siedemnastu wolontariuszy. To lekarze, pielęgniarki, ratownicy medyczni i personel wspierający. Docierają tam, dokąd karetka pogotowia ratunkowego często nie dotrze.

Krzyża. Wydawać by się mogło, że w tej małej grupie pojęcie braku czasu dla drugiego człowieka w ogóle nie istnieje.

– Lekarze prowadzący Ambulans zaczęli również pełnić bezpłatne dyżury dla osób w kryzysie bezdomności, przebywających w schroniskach. W tych placówkach, w ciągu roku, jest już kilkuset ludzi, którzy korzystają z naszej pomocy – opowiada Emilia Wesołowska, pracownik socjalny i wolontariuszka. – Nie chodzi tu o długotrwałe leczenie, bo ono odbywa się w przychodniach państwowych, ale np. o konsultacje na podstawie wyników badań czy edukację ludzi, uświadamianie im, w jaki sposób powinni dbać o zdrowie. To jest absorbujące, ale bardzo potrzebne – dodaje.

glukometry, uczymy, jak mierzyć poziom cukru we krwi. Spora część osób cierpi na skutek mniejszych lub większych ran. Czasami są to wręcz owrzodzenia, bardzo duże i wymagające długotrwałego leczenia. Osoby te nie mają dostępu do świeżej wody ani bandaży, więc jeździmy do nich i zmieniamy opatrunki.

ŚMIERĆ NA ULICY

– Dzisiaj przybiła mnie otrzymana informacja – mówi Emilia Wesołowska – pan, któremu pomagaliśmy, właśnie zmarł na przystanku. Przez kilka lat jeździliśmy do niego regularnie. Dzisiaj coś we mnie tąpnęło, bo właśnie zaczęliśmy sezon jesienno-zimowy i to jest pierw-

Ambulans na peryferiach Katarzyna Kasjanowicz

Są w różnym wieku, mają różne doświadczenia, ale łączy ich cel: poświęcają swój wolny czas, a niezbędne środki opatrunkowe i medyczne finansują z własnych pieniędzy. Ich pomoc nie zawsze ogranicza się do ściśle medycznej. Tam, dokąd wyjeżdżają, oprócz osób wymagających pomocy lekarza spotykają potrzebujących wsparcia wynikającego z kryzysu bezdomności. Mają zasadę: koncentrować się się na konkretnym, indywidualnym doświadczeniu jednostki. Inicjatorem Karetki dla Bezdomnych, działającej w Warszawie, jest dr Tomasz Głazewski. We wrześniu zespół otrzymał nagrodę Ubi Caritas w kategorii „Współpraca”.

MISJA JAK PRACA

Nie działają według schematu, choć to zapewne byłoby najłatwiejsze. Gdy otrzymują sygnał, że jest potrzebny ciepły spiwór, wiozą go. A kiedy ktoś oczekuje rozmowy motywującej – rozmawiają, tłumaczą, dodają otuchy. Spotykają zarówno osoby nieufne i niechętne, jak też takie, które pragną zmienić sposób życia. Każdy, kto wie o osobie bezdomnej potrzebującej wsparcia, może zadzwonić lub wysłać SMS na numer 733 112 700. Pracownicy Ambulansu z Serca na zmianę dyżurują pod tym telefonem. Żadne zgłoszenie nie zostanie zbagatelizowane.

Oprócz akcji o charakterze interwencyjnym i bardzo konkretnej pomocy medycznej na ulicy, współprowadzonej wraz ze znajomymi streetworkerami, wolontariusze Ambulansu, pełnią dyżury m. in. w schronisku Caritas przy ul. Żytniej i w Mokotowskim Hospicjum Świętego

fot. Emilia Wesołowska

– Z częścią osób, którym pomogliśmy, nie mamy już kontaktu, ale do przeszło trzydziestu jeździmy systematycznie. Docieramy na działki, do pustostanów i baraków, w których ci ludzie chronią się przez cały rok. Tam koncentrujemy się na monitorowaniu sytuacji zdrowotnej i na redukcji szkód wynikających z ich sposobu życia. Często są to osoby starsze, które nigdy nie leczyły się z powodu chorób przewlekłych: nadciśnienia, cukrzycy czy schorzeń kardiologicznych – wylicza. – Przywozimy

szą ofiarą tej jesieni. On nie zmarł, ale straszne jest to, że człowiek po prostu zmarł na ulicy. Zastanawiam się, czy kiedyś nadejdzie taka wiosna, że obudzimy się i powiemy: z osób bezdomnych nikt nie umarł na ulicy. Rozmawialiśmy na ten temat z kolegą, który także pomaga osobom w kryzysie bezdomności. Powiedziała: „Wymyśl coś, bo coś musimy przecież zrobić, tak nie może być”. A on powiedział: „To, co jest najważniejsze, już wymyślono. To miłość, którą musimy tym

ludziom dawać i zmieniać system poprzez miłosierdzie”.

W Polsce, według oficjalnych danych, żyje ponad 30 tys. osób bezdomnych. Prawdopodobnie liczba ta jest dużo większa. Brakuje noclegowni, łóżni i punktów medycznych. Co roku z wychłodzenia umiera ok. stu osób. Dużej części tragedii można by uniknąć. Do tego potrzebna jest jednak uwaga i wrażliwość. Osoby bezdomne śpią w altanach śmietnikowych, na klatkach schodowych, na terenie ogródków działkowych – a więc w naszym bezpośrednim otoczeniu. Jeśli stają się niewidoczne, to tylko dlatego, że jest nam wygodniej nie dostrzegać problemu bezdomności. A ma on różne źródła i stoją za nim prawdziwe jednostkowe dramaty. Bezdomność nigdy, jak przyjęło się powszechnie sądzić, nie stanowi świadomego wyboru człowieka.

Fundacja Kapucyńska im. bł. Aniceta Koplińskiego zorganizowała 6 listopada Zaduszki zmarłych osób bezdomnych. Spotkanie rozpoczęła Msza Święta w warszawskim kościele Kapucynów, były też wspomnienia o tych, którzy odeszli.

CZŁOWIEK CZŁOWIEKOWI

– W lipcu zabraliśmy z ulicy pewnego młodego mężczyznę z okropnym owrzodzeniem podudzi – wspomina Emilia Wesołowska. – Rany zagrażały jego życiu. Był w fatalnym stanie, bardzo zaniedbany higienicznie. Niewiele mówił. Nie byliśmy pewni, ile ma lat. Na ulicy głównie zebrał na alkohol i papierosy. Zabraliśmy go karetką do zaprzyjaźnionego schroniska przy ul. Dojazdowej gdzie opiekował się nim lekarz Ambulansu Tomasz Głazewski. Nie byliśmy pewni, jak jego losy się potoczą, gdyż trafił do szpitala z powodu gruźlicy. Od tego czasu minęło kilka miesięcy. Nasza karetka w tym czasie pomogła wielu osobom bezdomnym i jego historia odeszła na dalszy plan. Tymczasem kilkanaście dni temu na terenie schroniska, gdzie pracuję, niespodziewanie zaczął mnie obcy mężczyzna. Spojrzał i bez wahania, jakbyśmy się znali od dawna, powiedział, że „już drugi dzień idzie do mnie, żeby mi podziękować za to, że w lipcu razem z załogą karetki zabrałam go z ulicy”. Przez chwilę nie potrafiłam go skojarzyć, ale po dłuższej rozmowie przypomniałam sobie tamten patrol. Byłam zaskoczona, bo byłam pewna, że ten człowiek nic nie pamięta z tamtego wydarzenia, ale on pamiętał wszystko: jak z nim rozmawia-

Każdy, kto wie o osobie bezdomnej potrzebującej wsparcia, może zadzwonić lub wysłać SMS na numer 733 112 700.

łam, jak mu obiecywałyśmy z lekarzami, że wszystko będzie dobrze, gdy mówił że bardzo go wszystko boli... Do tej pory jestem poruszona tym, że pamiętał. Jestem poruszona jego wdzięcznością. Takie historie są niezwykle motywujące dla mnie i dla całego zespołu.

Również pan Krzysztof ze wzruszeniem wspomina interwencję Ambulansu. – Miałem poranione nogi. Zajęto się mną bardzo troskliwie, tak zupełnie po ludzku. Państwowe pogotowie nie potraktowało mnie z takim szacunkiem. Co mogę powiedzieć? Poczuję się po prostu jak normalny człowiek.

UBI CARITAS

Ambulans z Serca stanowi dowód, że nawet nieduże grono ludzi może poprawić jakość życia innych, a w wielu przypadkach

to życie ocalić. Nagroda Ubi Caritas, którą został uhonorowany zespół, w założeniu stanowi podziękowanie dla działań osób, które pośród licznych wyzwań współczesnego świata poświęcają swój czas i oddają część siebie dla drugiego człowieka. Karetka niosąca bezinteresownie pomoc tym, o których system często zapomina i którzy są bodaj najbardziej niewidoczną grupą w społeczeństwie, w pełni wpisuje się w ideę tego wyjątkowego wyróżnienia.

– Nagroda Ubi Caritas ma dla nas ogromne znaczenie, ponieważ jest związana ze św. Faustyną, która niosła przesłanie o miłosierdziu Bożym – zaznacza Emilia Wesołowska. – Wierzmy, że nasza praca to praktyczna realizacja tego przesłania. Ponadto świadczy o tym, że tak niewielka organizacja, jaką jest Ambulans, została doceniona w szerszym kontekście, przez Caritas Polska. Ma znaczenie dla nas jako symbol wsparcia i współpracy pomiędzy organizacjami. To bardzo ważna nagroda – dodaje.

fol. Emilia Wesołowska

Bezdomny pan Marek, niepełnosprawny mały Michałek, uzdolnione muzycznie dziewczynki z niezamożnej rodziny wielodzietnej, Salim z Aleppo – to bohaterowie, których historie przedstawione zostały w raporcie Caritas Polska.

nego od marca 2017 r. Polega on na odbieraniu ze sklepów pełnowartościowej żywności i jej dystrybucji wśród potrzebujących, w ok. 500 punktach w całej Polsce. W 2018 r. była to żywność o wartości 40 mln zł.

W kwietniu 2019 r. wystartował program i serwis crowdfundingowy „Uratuj cię”. Poprzez serwis organizowane są zbiórki internetowe dla osób potrzebujących szybkiego wsparcia. Projekt polega również na aktywizowaniu ich najbliższego otoczenia. Dotychczas

z nich w sumie prawie 10 tys. osób. Kwota wsparcia to ok 8,5 mln zł.

WSPARCIE DLA SENIORÓW

„Karta na zakupy dla seniorów” to program Caritas realizowany już od dwóch lat we współpracy z Jeronimo Martins Polska SA, właścicielem sieci „Biedronka”. Jest to konkretna pomoc finansowa (150 zł miesięcznie na zakupy w „Biedronce”) skierowana do seniorów w najtrudniejszej sytuacji materialnej. Pomocą objętych zostało ponad 10 tys. osób.

ZAWSZE BLISKO LUDZI

Raport z działalności instytucji w okresie, gdy funkcję jej dyrektora sprawuje ks. Marcin Iżycki – od lipca 2017 do sierpnia 2019 r. – przekazany został polskim biskupom podczas 384. Zebrania Plenarnego KEP. Działania Caritas Polska to kilkadziesiąt projektów realizowanych każdego dnia w Polsce i na całym świecie. Za hasłami i liczbami stoi zawsze konkretny człowiek potrzebujący pomocy, którego życie dzięki innym ludziom ma szansę się zmienić.

Raport zwraca uwagę na jedną z nowych inicjatyw: ogólnopolską kampanię „Polska pomaga”, realizowaną razem z TVP po to, by pokazać bogactwo działań Caritas i zachęcić Polaków do pomagania. Symbolem działań pomocowych w Polsce stała się od lat świeca Caritas i Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom. „Polska pomaga” to również organizowane dwa razy do roku koncerty charytatywne, które są gestem międzynarodowej solidarności wobec ofiar kryzysów humanitarnych w świecie, a jednocześnie formą podziękowania dla darczyńców.

WALKA Z UBÓSTWEM

W ramach walki z ubóstwem Caritas Polska, jako instytucja partnerska, realizuje m.in. unijny Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020. Jest to program ogólnopolski, w który włączonych jest 26 Caritas diecezjalnych. W ostatnim roku jego działania wydano niemal 14 tys. ton żywności dla ponad 280 tys. osób.

Dwa razy do roku – przed Bożym Narodzeniem i Wielkanocą – odbywa się zbiórka żywności „Tak. Pomagam!”. W wyniku każdej z nich, przy udziale ok. 25 tys. wolontariuszy, pomoc żywnościowa trafia średnio do 60 tys. osób.

Pomoc potrzebującym, a zarazem przeciwdziałanie marnowaniu żywności to cel programu „Spizarnia Caritas”, realizowa-

W jednym z centrów wsparcia rodziny

fol. Caritas Polska

W roku szkolnym 2018/2019 w ramach programu „Skrzydła” ufundowano 350 stypendiów na kwotę 525 tys. zł, a w ramach programu „Dwa talenty” 118 stypendiów na kwotę 236 tys. zł.

ze wsparcia skorzystało 130 potrzebujących na łączną kwotę 4 mln 635 tys. zł. Akcja charytatywna Jajmużna Wielkopostna pomogła 232 tys. osobom.

Caritas Polska realizuje równoległe cztery projekty skierowane do migrantów i uchodźców – na terenie województwa zachodniopomorskiego, w Wielkopolsce, na Mazowszu i na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Polegają one na pomocy oraz wsparciu integracji. Korzysta

Oprócz tego – również we współpracy z Jeronimo Martins – realizowany jest program aktywizacji społecznej seniorów „Senior Caritas”. Zaplanowano ponad tysiąc działań i wydarzeń dla ok. 4 tys. seniorów i 1600 wolontariuszy. Polegają one na szeroko rozumianej aktywizacji oraz tworzeniu międzypokoleniowych więzi. „Kromka chleba dla sąsiada” to doroczna inicjatywa polegająca na organizowanym przez Caritas diecezjalne wspólnym wypiekaniu chleba, który trafia do potrzebujących. Akcji dzielenia się chlebem towarzyszy zbiórka żywności. W 2017 i 2018 r. przygotowano z niej paczki dla 13 tys. potrzebujących seniorów.

POMOC DZIECIOM I RODZINOM

Programy stypendialne „Skrzydła” i „Dwa talenty” polegają na długoter-

minowej pomocy dla uczniów w złej sytuacji materialnej oraz szczególnie uzdolnionych.

Jedną z najstarszych inicjatyw jest Wakacyjna Akcja Caritas – wsparcie wypoczynku letniego dla dzieci, których rodziców na to nie stać. Od kilku lat na kolonie Caritas przyjeżdżają do Polski również dzieci polskie głównie ze Wschodu. W 2019 r. z akcji skorzystało w sumie ok. 25 tys. dzieci.

„Tornister pełen uśmiechów” to zbiórka wyprawek szkolnych. Każdego roku z pomocy korzysta ok. 20 tys. najmłodszych. Od dwóch lat wiele tornistrów wędruje do uczniów zza wschodnią granicą. Od początku trwania akcji wyposażono w sumie ok. 170 tys. tornistrów. Wreszcie Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom to najbardziej rozpoznawalna inicjatywa Caritas w Polsce, o charakterze eku-

ny jest pilotażowo przez Caritas Diecezji Siedleckiej. Na terenie zakładu karnego w Siedlcach uczestniczyło w nim ok. stu osadzonych.

SILA WOLONTARIATU

Blisko sto tysięcy osób pomaga innym poprzez Centra Wolontariatu, Pa-

Blisko 14 tys. ton żywności przekazanych każdego roku ubogim w Polsce, prawie 93 mln zł, które trafiły na pomoc dla potrzebujących w Europie, Azji, Afryce i Ameryce Południowej, ok. tysiąca ośrodków pomocy na terenie całego kraju i 100 tys. wolontariuszy działających w 44 Caritas diecezjalnych – takie m.in. dane zawarte zostały w raporcie z działalności Caritas Polska od lipca 2017 do sierpnia 2019 r.

Caritas Polska wspiera 8700 rodzin w Aleppo

fol. Caritas Polska

menicznym. W ubiegłym roku odbyła się jej jubileuszowa, 25. edycja.

DAMY RADĘ!

W ramach wsparcia dla wykluczonych Caritas Polska realizuje kilka programów, głównie na terenie stolicy. Ze wsparcia w ramach trzyletniego programu wychodzenia z bezdomności i uzależnień dla mężczyzn „Damy radę!” skorzystało 30 osób, trzy otrzymały już własne mieszkania. Usamodzielnieniu służy też inicjatywa „Kto rano wstaje”, umożliwiająca podjęcie pracy i zarobkowanie osobom bezdomnym. Rowerowy streetworking „Damy radę”, Uliczny Patrol Medyczny oraz „Trochę ciepła dla bezdomnego” to kolejne inicjatywy podejmowane w celu docierania do najbardziej potrzebujących, których życie może być zagrożone.

„Dwa kroki” to program kompleksowego wsparcia dla więźniów i ich rodzin. Realizowa-

rafialne Zespoły Caritas i Szkolne Koła Caritas. We wszystkich diecezjach organizowane są spotkania, zjazdy lub rekolekcje, które umożliwiają wolontariuszom integrację, modlitwę oraz pogłębienie religijnego wymiaru ich życia i działania. Caritas Polska ze swoją młodzieżą włącza się w europejską sieć Young Caritas.

Caritas Polska organizuje też szybką pomoc dla ofiar kataklizmów i klęsk żywiołowych, a także współpracuje z redakcją programu TVP „Sprawa dla

Żywność rozprowadzana jest w ok. pięciuset punktach w całej Polsce. W 2018 r. była to żywność o wartości 40 mln zł.

reportera”, zbierając środki na rzecz potrzebujących bohaterów programu.

W marcu 2018 r. Caritas Polska zaprosiła Caritas diecezjalne do konkursu „Sto projektów na stulecie odzyskania niepodległości Polski”. Wybrano sto projektów, które zostały dofinansowane na kwotę ponad 2 mln zł.

NA CZTERECH KONTYMENTACH

Afryka: 38 projektów, każdy o wartości od ok. 4 tys. do 224 tys. zł. Caritas Polska podejmuje m.in. projekty dożywiania czy zapewnienia wody pitnej oraz ochrony zdrowia. Rozbudowuje m.in. ośrodek zdrowia w Kithatu w Kenii, przychodnię zdrowia w Dimako w Kamerunie, hospicjum w Kabuga w Rwandzie czy ośrodek w Befasy na Madagaskarze. Wspiera edukację dzieci uchodźców z Erytrei. Część projektów dotyczy wsparcia działalności parafii, zakonów i misjonarzy, pomocy poszkodowanym w klęskach żywiołowych i uchodźcom.

Ameryka Południowa: 17 projektów, każdy o wartości od ok. 5 tys. do ponad 70 tys. zł. Związane są z dożywianiem, ochroną zdrowia, zapewnianiem odpowiedniej infrastruktury dla potrzebujących, edukacją czy pomocą doraźną. W Ekwadorze Caritas Polska dofinansowuje budowę laboratorium klinicznego, prowadzi też akcję „Tornister pełen uśmiechów”.

Azja: spośród 69 projektów 28 to projekty pomocowe dla Syrii. Caritas Polska jest jedną z niewielu instytucji kontynuujących wsparcie dla tego kraju, począwszy od unikatowego programu „Rodzina rodzinie”, docierającego poprzez lokalne parafie do 8700 rodzin w Aleppo – już 47 mln zł. Caritas wspiera też uchodźców syryjskich i ubogich Jordańczyków w Jordani, pomaga mikroprzedsiębiorcom w Syrii oraz dzieciom poprzez projekt „Szkoła szkole”. Poza tym pomocą objęci są również potrzebujący w irackim Kurdystanie, na Filipinach, w Nepalu, na Sri Lance, w Indiach, w Strefie Gazy i w rejonie Bełtlem, w Kazachstanie, Kirgistanie, Bangladeszu, Iranie, Jemenie, w Indonezji i w syberyjskiej Rosji.

Europa: z 47 projektów 34 dotyczą Ukrainy. To dożywianie, dofinansowywanie wypoczynku letniego czy funkcjonowania świetlic dla dzieci, wsparcie medyczne i kilka programów stypendialnych dla studentów. To również projekty budowlane i modernizacyjne. Działa już Centrum Wsparcia Rodziny jako modelu integracji osób przemieszczonych i społeczności przyjmujących na Ukrainie. Caritas Polska angażuje się m.in. także w pomoc dla uchodźców na terenie Grecji i Włoch.

Maria Czerska/KAI, bsk

W SKRÓCIE

■ **„Masz wiadomość”** to temat trzyletniego programu formacyjnego dla młodzieży na lata 2019-2022. Hasłem pierwszego roku są słowa: „Bóg jest miłością”, drugiego: „Chrystus cię zbawia”, trzeciego: „On żyje”. Program może być pomocą w aktywnym współtworzeniu duszpasterstw czy wspólnot.

■ **Zachęta przeora Taizé.** Do okazania gościnności młodzieży z różnych krajów naszego kontynentu, którzy przybędą do Wrocławia na 42 Europejskie Spotkanie Młodych w dniach 29 grudnia 2019 r. – 1 stycznia 2020 r. zachęcił przeor wspólnoty z Taizé, brat Alois. Zgłoszenia udziału w tym wydarzeniu należy dokonać do 1 grudnia na stronie www.taize.fr/pl. Podano tam także program spotkania. Informacje bieżące zamieszczane są także na <https://pl-pl.facebook.com/Taize.Polska/>.

■ **XII Targi Wydawców Katolickich** odbędą się w dniach 19-21 listopada, w godz. 9-18.30, w holu Collegium JPPI KUL. Wpiszą się one w stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości, 450-lecie unii lubelskiej i Rok św. Jana Pawła II. 20 listopada o godz. 19 w Auli im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego odbędzie się koncert „Serce dla ciebie, Polsko”. Wstęp bezpłatny. Patronat medialny: tygodnik „Idziemy”.

■ **Dary dla rodaków.** Katolickie Stowarzyszenie Młodych zachęca do udziału w drugiej edycji akcji „Polak z sercem”, adresowanej do Polaków na Białorusi i Ukrainie. Między 11 a 24 listopada trwać będzie zbiórka żywności z długim terminem spożycia, środków chemicznych oraz artykułów szkolnych. Patronat medialny: tygodnik „Idziemy”.

fol. PAP/Leszek Szymański

NIEPODLEGŁA NA STRAŻY

W ręce dyrektora biura programu „Niepodległa” Jana Kowalskiego – dla zespołu tego biura – trafiła statuetka Strażnika Pamięci wręczana przez redakcję tygodnika „Do Rzeczy”. W ogólnopolską akcję biura „Niepodległa do hymnu” włączyło się 11 listopada wiele parafii.

fol. PAP/Wojtek Jargło

POGRZEB KOMENDANTA

Biskup polowy Józef Guzdek przewodniczył uroczystościom pogrzebowym gen. bryg. pil. Szczepana Ścibiora, komendanta Szkoły Orłąt w latach 1947-1951, niesłusznie oskarżonego i skazanego na śmierć. Jego szczątki odnaleziono w 2017 r. w kwaterze „Ł” na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach. Został pochowany w Dęblinie, przy kościele garnizonowym Matki Bożej Loretańskiej.

fol. PAP/Wojtek Jargło

WEEKEND Z DR. PULIKOWSKIM

Od 15 do 17 listopada w krakowskim Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się” trwa formacyjny weekend dla mężczyzn z Jackiem Pulikowskim jako gościem.

NIEPLANOWANY SUKCES

W ciągu pierwszych dni wyświetlania „Nieplanowane” zobaczyło ponad 49 tys. widzów. Był to czwarty z kolei najchętniej oglądany film w weekend. Obraz zdobył też pierwsze miejsce, jeśli chodzi o liczbę widzów na seans. Jak informuje Przemysław Wręblewicz z Rafael Film, dystrybutora filmu, liczba ta dwukrotnie przekracza prognozy. – W jednym z dużych kin w Krakowie zabrakło biletów i zorganizowano dodatkowy seans. Wynik daje szansę, że w wielu miejscach film będzie nadal wyświetlany – zaznacza. Film miał premierę

fol. Rafael Film

21 lutego w USA. Tam w weekend otwarcia był również na czwartym miejscu wśród najchętniej oglądanych filmów.

SOLIDARNI Z PRZEŚLADOWANYMI

– Ze względu na wyznawaną wiarę wielu ludzi na świecie wciąż ryzykuje nie tylko dyskryminację, ale i życie; tam Kościół wciąż żyje w katakumbach – powiedział sekretarz episkopatu abp Artur Miziński z okazji obchodzonego 10 listopada Dnia Solidarności z Kościołem Prześladowanym. Nawiązał do sytuacji mieszkańców Europy, dyskryminowanych w pracy za noszenie krzyżyka czy kierowanie się wartościami chrześcijańskimi. – Nasz głos może być głosem o wolność religijną – podkreślił, wymieniając liczbę 350 mln prześladowanych chrześcijan na świecie. Dyrektor Stowarzyszenia Pomoc Kościołowi w Potrzebie ks. Waldemar Cisło podkreślił, że dzięki działaniom polskiego episkopatu jesteśmy jedynym krajem, który na taką skalę pomaga cierpiącym. – Modliliśmy się za Pakistan i Asia Bibi została uwolniona – powiedział. – To pokazuje siłę modlitwy./mo

fol. Monika Odrobńska

PRZESŁANIE W KOPULE

Na zabytkowy kościół św. Bartłomieja w krakowskim Opactwie Cystersów w Mogile uroczystie nałożono kopułę. Została ona zdjęta po 130 latach i przeszła renowację. Do kopuły trafiły dwie tuby z przesłaniem dla potomnych.

fol. PAP/Jacek Bednarczyk

■ **Nie było nieprawidłowości.** Państwowa Inspekcja Pracy nie stwierdziła nieprawidłowości w umowach zwolnionych pracowników kurii krakowskiej. Pod koniec września rzecznik praw obywatelskich Adam Bodnar zdecydował o podjęciu z urzędu sprawy zwolnień trzech z pięciu pracowników Biura Prasowego Archidiecezji Krakowskiej i zwrócił się o informację do PIP w Krakowie oraz do kanclerza kurii.

■ **Terminal w zakrystii.** Specjalną ofertę dla parafii przygotowała Fundacja Polska Bezgotówkowa, która zachęca do instalacji terminali i promowania obrotu bezgotówkowego. Z badań wynika, że już co dziesiąty Polak zupełnie nie korzysta z gotówki, a 56 proc. badanych deklaruje, że woli dokonywać płatności bezgotówkowych. W wielu parafiach w Polsce wierni coraz częściej dopytują o możliwość dokonania płatności np. w parafialnym sklepie za pomocą karty. Także możliwość złożenia „elektronicznej ofiary” ma coraz więcej zwolenników.

■ **Św. Józef i arcydzieło.** 20 listopada odbędzie się kolejne spotkanie otwarte Mężczyzn św. Józefa w Krakowie. Gość Donald Turbitt podejmie temat „Arcydzieło”: o godz. 18.30 Msza Święta w kościele, po Mszy spotkanie w Kamieniołomie. Transmisja na: Mężczyźni.net. Patronat medialny: tygodnik „Idziemy”.

■ **Konkurs z Heleną.** Wyjazd na wolontariat misyjny jest główną nagrodą w ogólnopolskim konkursie „Podaj dobro dalej!”, którego organizatorem jest Fundacja im. Heleny Kmieć we współpracy ze Szkołą Podstawową nr 4 w Zambrowie. Projekt adresowany jest do młodzieży w wieku szkolnym. Zgłoszenia udziału w konkursie przyjmowane są do 15 grudnia.

■ **Obrońcy apelują.** Apel do „wszystkich środowisk społecznych – w tym do ludzi nauki, mediów, polityki, Kościołów, do rodziców i młodych – o włączanie się w dyskusję i działania, aby lepiej chronić ludzkie życie i wartości rodzinne” wystosowała Polska Federacja Ruchów Obrony Życia i Rodziny w oświadczeniu wydanym z okazji pierwszego posiedzenia IX kadencji Sejmu RP.

■ **Zwolennik pro-life krajowym konsultantem.** Prof. Andrzej Kochański, ekspert KEP ds. bioetyki, znany także z łamów „Idziemy”, otrzymał nominację na stanowisko konsultanta krajowego ds. genetyki.

■ **Sto lat nurków.** W listopadzie mija sto lat służby nurków w polskiej marynarce wojennej. W Centralnej Bibliotece Wojskowej w Warszawie odbyło się z tej okazji sympozjum naukowe.

Jacek Karnowski

Derby nie będzie

To jedno przynajmniej jest jasne: Donald Tusk nie wystartuje w majowych wyborach. Salon zaszlochął z żalu, bo choć rozum podpowiadał, że były premier nie musi wcale wygrać z Andrzejem Dudą, to serce tęskniło za piękną przeszłością. Wydawało się, że wystarczy, by powiedział „tak”, a koszmara roku 2015 zniknie i wszystko będzie, jak było. „Król Europy” wybrał jednak inaczej. I jak zwykle ubrał swoją decyzję w szaty poświęcenia dla wyższej sprawy: „Uważam, że możemy te wybory wygrać, ale

do tego potrzebna jest kandydatura, która nie jest obciążana bagażem trudnych, niepopularnych decyzji, a ja takim bagażem jestem obciążony od czasów, kiedy byłem premierem”. Tym

samym przyznał, że wielu Polaków go nie lubi. Jeśli kierował się tylko tym elementem, to dlaczego tak długo zwlekał? Przecież nie trzeba badań, by wiedzieć, że ten polityk budzi naprawdę wielkie emocje. Ale któż z nas chętnie akceptuje niemiłą prawdę na swój temat?

Bardzo ciekawa była także dyskusja, która rozgorzała po ogłoszeniu decyzji przez Tuska. Po pierwsze, okazało się, że wiele osób po prostu mu nie wierzy, podejrzewając jakąś kolejną sztuczkę. W końcu w 2014 r. też jasno deklarował, że „nigdzie się nie wybiera”, a później ruszył

do Brukseli. Po drugie, nawet media sympatyzujące z Tuskiem podkreślają, że sprawy bytowe miały spore znaczenie. „Jego żona zawsze marzyła o podróżach, i teraz to się ziściło. A gdyby Donald został prezydentem, podróże by się skończyły” – powie-

działa „Gazecie Wyborczej” osoba związana z Tuskami. Te dwa wątki – niewiara w jego słowa oraz poziom materialny – podsumowują polityczną drogę Donalda Tuska tak precyzyjnie, jak to tylko możliwe. Historia nie kupuje PR-u, za pomocą którego można odnosić nawet wielkie sukcesy, ale który nigdy nie otwiera drogi do prawdziwej wielkości.

Osobiście żałuję, że Tusk nie wystartuje. Z jednej strony jego udział podniósłby temperaturę wyborów do

poziomu wcześniej nieznanego, ale z drugiej być może wreszcie doczekalibyśmy się czytelnego rozstrzygnięcia w starciu kandydatów naprawdę reprezentatywnych dla każdej ze stron. Gdyby wy-

grał Andrzej Duda – a pewnie by wygrał – doszłoby do jednego z owych dobrych przełamań, które skutecznie oczyszczają polityczną atmosferę. Teraz opozycja wystawi kandydatów, którzy będą próbowali zamazać bądź zmiekczyć jej prawdziwą tożsamość. W przypadku Tuska nie było to już możliwe.

To nie koniec ciekawych wiadomości. Coraz głośniejsze słuchać o koncepcji określonej robczo jako „obywatelski kandydat opozycji na prezydenta”. Koncepcja jest prosta: jeśli wybory rozegrają się między Andrzejem Dudą a kandydatami opozycyjnymi,

czyli Małgorzatą Kidawą-Błońską i Władysławem Kosiniakiem-Kamyszem, to z boju zwycięsko wyjdzie raczej obecny prezydent. Trzeba więc powtórzyć scenariusz sprzed pięciu lat, ale w drugą stronę. Trzeba mieć własnego „Pawła Kukiza” – kogoś, kto rozerwie szeregi przeciwnika i choć zbierze sporo wyborców, to na pewno nie wygra. Nie o zwycięstwo bowiem chodzi, a o zadanie takich strat, by rywal stał się niewybieralny. Taki „obywatelski” kandydat mógłby atakować naprawdę ostro. Mógłby mówić rzeczy, których poważny polityk nie powie. Kto mógłby odegrać tę rolę? Wskazuje się kilka nazwisk, m.in. Adama Bodnara, Andrzeja Rzeplińskiego i Szymona Hołownię (!). O tym ostatnim mówi się najczęściej, i chyba nieprzypadkowo: w ten sposób można by sięgnąć po wyborców młodych i uszczknąć nieco elektoratu katolickiego.

Jeśli tak jest naprawdę, to na sprawę należy patrzeć spokojnie, bo nie wygląda szczególnie poważnie. Jednak sama idea, by scenariusz wyborczy rozpiąć na poszczególne role, jest groźna. W pewien sposób przypomina to ideę „demokracji sterowanej”, praktykowaną w Rosji. Tam również tak układa się listy wyborcze, by pozorować realne spory, a tak naprawdę doprowadzić do z góry przewidzianego finału. Ciekawe, że właśnie opozycja sięga po takie narzędzia. Inna sprawa, czy obóz rządzący też nie powinien pomyśleć nad udzieleniem pomocy kandydatom antyopozycyjnym. W czasie kampanii warszawskiej Patryk Jaki musiał sam walczyć ze sporą gromadką polityków, którzy solidarnie i zgodnie go atakowali. To wrażenie osamotnienia z pewnością nie pomogło kandydatowi Zjednoczonej Prawicy. Jeśli powtórzy się w wyborach krajowych, nie pomoże też Andrzejowi Dudzie.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Wniosek bis

– Rozpatrzenie tego wniosku nie pospiesznie, ale możliwie sprawnie było uzasadnione bardziej niż w przypadku jakiegokolwiek innego wniosku, który wpłynął do Trybunału Konstytucyjnego w ostatnich latach – powiedział KAI poseł Bartłomiej Wróblewski (PiS), autor wniosku o stwierdzenie niezgodności z konstytucją tzw. przesłanki eugenicznej z października 2017 r. Wniosek nie zostanie już rozpatrzony, obowiązuje bowiem zasada dyskontynuacji. Złożenie w nowej kadencji sejmu własnego, ale identycznego w treści z poprzednim, zapowiedziała niedawno Konfederacja. **I**

Uzależnieni

Aż 33 proc. dzieci między pierwszym a drugim rokiem życia korzysta w Polsce ze smartfonów i tabletów 14 minut dziennie. Między drugim a piątym rokiem życia – pół godziny. Aż 22 proc. młodych ludzi (15-34 lata) jest uzależniona od zakupów. Z kolei dla prawie jednej dziesiątej dorosłych Polaków rzeczywisty problem stanowi uzależnienie od pracy – takie dane przynosi raport dotyczący uzależnień behawioralnych, opracowany wspólnie przez CBOS, Ministerstwo Zdrowia, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii i Fundację Inspiratoria. **I**

Na rocznicę

Przed VII LO w Kielcach odsłonięto mural upamiętniający setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości, a jednocześnie sylwetkę patrona szkoły, marszałka Józefa Piłsudskiego. **I**

fot. PAP/Piotr Polak

Trzy lata z Królem

Ogólnopolskie obchody trzeciej rocznicy Jubileuszowego Aktu Przyjęcia Jezusa Chrystusa za Króla i Pana odbędą się w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach w dniach 23-24 listopada. – Zobowiązaliśmy się wtedy, że będziemy nie tylko w Niego wierzyć, ale też wypełniać to wszystko, do czego On nas zaprasza przez Ewangelię – mówi bp Stanisław Jamrozek, delegat KEP ds. Ruchów Intronizacyjnych.

Ks. prof. Marek Chmielewski z KUL wylicza cztery cele, jakie mają coroczne spotkania w rocznicę przyjęcia Chrystusa jako Króla i Pana: oddanie chwały Bogu; pogłębienie świadomości, do czego zobowiązaliśmy się w tym akcie; przygotowanie materiałów formacyjnych z rocznicowych

wych sympozjów; jednocześnie środowisk, dla których sprawa królowania Chrystusa w naszym życiu i narodzie jest szczególnie ważna.

Spotkanie rozpocznie 23 listopada sympozjum „Króluj nam, Chryste!” w Auli Jana Pawła II przy Sanktuarium Bożego Miłosierdzia. Eucharystii w Goździnie Miłosierdzia przewodniczył będzie abp Andrzej Dzięga. Odnowienie Jubileuszowego Aktu nastąpi w czasie Mszy Świętej celebrowanej przez bp. Andrzeja Czaję w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia 24 listopada o godz. 12. Wcześniej nabożeństwu do Ducha Świętego o godz. 10 w kaplicy klasztornej będzie przewodniczył bp Stanisław Jamrozek, a po nim ekspacyjną Drogę Krzyżową poprowadzi ks. Ryszard Barglik-Makowski.

Kongres młodych

– Młodzi chcą, żeby ich głos był słyszany, żeby nie tylko starsi mówili o młodych, ale żeby starsi mówili razem z młodymi – powiedziała Lizaveta Bohusz reprezentująca Episkopat Białorusi na krakowskim spotkaniu delegatów Komisji ds. Młodzieży Rady Konferencji Episkopatów Europy (CCEE), przygotowujących Międzynarodowy Kongres Młodych w przyszłym roku.

Abp Marek Jędraszewski zwrócił uwagę, że pomysł, aby kongres odbył się w Krakowie, to inicjatywa arcybiskupa Luksemburga. – Kard. Jean-Claude Hollerich chciał, by młodzież europejska mogła się spotkać w Polsce, ponieważ

tutaj jest jeszcze żywy Kościół, Kościół młody – powiedział – aby, gdy do Krakowa przybędą delegacje młodych ze wszystkich diecezji Polski, było to „święto i europejskie, i polskie”.

Delegaci Komisji ds. Młodzieży CCEE rozmawiali także o recepcji posynodalnej adhortacji apostolskiej Christus vivit w ich krajach. Abp Jędraszewski podkreślił, że przyszłoroczny kongres to z jednej strony odpowiedź na program papieża Franciszka dla młodzieży pozostawiony we wspomnianej adhortacji, z drugiej zaś czas przygotowania do kolejnych Światowych Dni Młodzieży, które w 2022 r. odbędą się w Lizbonie.

PRACA

OPERATOR DTP

Redakcja „Naszego Dziennika” oferuje pracę

Pracę w redakcji „Naszego Dziennika” jest włączeniem się w dzieło powszechnej ewangelizacji. Realizujemy ją na każdym stanowisku w naszej firmie poprzez ukazywanie prawdy o Polsce, świecie, Kościele, edukacji, polityce i rodzinie. Jeśli chcesz, możesz dołączyć do naszego zespołu.

NASZE OCZEKIWANIA WOBEK KANDYDATA:

- Wykształcenie wyższe.
- Znajomość pakietów graficznych Adobe, QuarkXPress.
- Twórcze podejście do pracy.
- Zmysł graficzny.
- Umiejętność pracy zespołowej i pod presją czasu.
- Wysoka kultura osobista.
- Miłe widziana znajomość języka angielskiego.
- Dynamizm i zaangażowanie.

NASZA OFERTA:

- Umowa o pracę.
- Atrakcyjny system wynagradzania dostosowany do osiągniętych rezultatów.
- Stabilne zatrudnienie w firmie z ponad 20-letnim stażem istnienia na rynku pracy.
- Praca samodzielna, w życzliwym i kreatywnym zespole.
- Możliwość rozwijania swoich umiejętności i zainteresowań związanych z pracą operatora składu DTP.
- Praca wykonywana wyłącznie w siedzibie redakcji, co zapewnia dostęp do wszystkich niezbędnych narzędzi.

**PROSIMY
O PRZESŁANIE CV
I LISTU MOTYWACYJNEGO**

Nasz Dziennik

Na adres e-mailowy: kadry@naszdziennik.pl
lub w formie listownej na adres:
Dział Kadr „Naszego Dziennika”, ul. Żeligowskiego 16/20, 04-476 Warszawa.
Zgłoszenia niekompletne nie będą rozpatrywane.

Co to za święto: Ofiarowanie Najświętszej Maryi Panny?

Dotyczy momentu, kiedy rodzice Maryi, Joachim i Anna, ofiarowali dziewczynkę w Świątyni Jerozolimskiej. Zdarzało w tradycji żydowskiej, że rodzice w szczególnych okolicznościach decydowali się ofiarować dzieci na służbę w świątyni. W Starym Testamencie czytamy o takich przypadkach – chodzi zwłaszcza o Samuela, którego rodziny były wyproszone żarliwą modlitwą jego matki, Anny.

Co mogło kierować rodzicami podejmującymi taką decyzję?

fot. arch. prywatne

Wśród zajęć dziewcząt głównym było szycie szat liturgicznych, w tym także zasłony przybytku (później wspomnianej w Ewangeliach w kontekście śmierci Jezusa na krzyżu). Angażowano do tych zajęć dzieci, przede wszystkim dlatego, że były czyste rytualnie. Przepisy określały, że dziewczęta musiały być na tyle młode, by jeszcze nie miały menstruacji, bo jako nieczyste nie mogłyby pełnić w świątyni swoich funkcji, dotykać przedmiotów świątynnych. Tradycja mówi także o istnieniu przy Świątyni Jerozolimskiej swojego „internatu” dla posługujących tam dzieci, co poświadczają np. powstałe w II w. przed Chr. Księgi Machabejskie. W 2 Mch 3,19-20 czytamy, że

Ofiarowanie Maryi

Z dr hab. **Barbarą Strzałkowską**, biblistką, profesorem UKSW,
rozmawia Irena Świerdzewska

Ofiarowali Bogu dzieci ci, którzy mieli głęboką wiarę i chcieli, by życie ich dziecka również naznaczone było szczególną bliskością Boga. Trzeba tu dodać ważny kontekst: posiadanie potomstwa było traktowane jako podstawowe zadanie, wypełnienie Bożego przykazania danego człowiekowi przy stworzeniu. Tym większym trudem dla małżonków była bezdzietność. Bardzo często składano wówczas śluby, że jeśli urodzi się upragnione dziecko, będzie ofiarowane Bogu. Taki ślub złożyła też Anna, żona Joachima. Ofiarowanie ma zatem podwójny wymiar: cofa nas w przeszłość, bo jest momentem czekania i dostrzegania Bożego działania w naszym życiu, a zarazem prorocstwem ku przyszłości – kim będzie to dziecko, jakie stoją przed nim zadania.

Skąd wiemy o ofiarowaniu Maryi, skoro nie opisali go ewangelieści?

Ewangelie skupiają się na tym, co najważniejsze – na dziele zbawczym Jezusa Chrystusa. Z czterech Ewangelii kanonicznych tylko dwie mówią o dzieciństwie Jezusa, a o dzieciństwie Maryi nie mówi żadna. Ewangelie pisane były przez uczniów (i uczniów uczniów), z perspektywy czasu, i są przede wszystkim opisem ich doświadczenia przeżytego przy Jezusie, które radykalnie zmieniło ich życie. Dopiero z czasem pojawiły się pytania o okoliczności narodzin najpierw Jezusa, a potem także Maryi. Fakty dotyczące ich wczesnego życia dopowiada literatura apokryficzna. Kiedy słyszymy słowo „apokryf”, rodzi się pytanie, czy nie oznacza ono czegoś, co Kościół ukrywał przez wieki. Tymczasem apokryfy są dobrze znane, są wartościową literaturą pobożnościową, jednak taką, której Kościół nie uznał za kanoniczną. Pierwsze pokolenia chrześcijan

miały potrzebę, by dopowiedzieć to, o czym Ewangelie nie pisały. Apokryfy stały się wyrazem pobożności części chrześcijan, a ponieważ czasami pobożność ta szła w ryzykownych kierunkach, pisma te, z wielkim wyczuciem i mądrością, Kościół uznał za niekonieczne do zbawienia. Niemniej zawierają one ciekawe informacje, np. imiona rodziców Maryi znamy tylko z apokryfów.

Co więc mówią apokryfy o dzieciństwie Maryi?

Najstarszym z apokryfów mówiących o dzieciństwie Jezusa i Maryi jest Protoewangelia św. Jakuba. Powstała w II w., ok. 140 r. po narodzeniu Chrystusa, czyli 60-70 lat po Ewangeliach kanonicznych. Opowiada m.in. o narodzeniu Maryi, o tym, jak Joachim i Anna, wiedząc bardzo pobożnie i prawie życie, zarazem długo oczekiwali na potomstwo. Anna, modląc się, złożyła Bogu obietnicę, że kiedy narodzi się dziecko, ofiaruje je Bogu. Po narodzinach dziewczynki rodzice postanowili dopełnić ślubu, a okoliczności tego zdarzenia i pierwszych lat życia Maryi opisuje zarówno wspomniany apokryf, jak i późniejsze, pochodzące z VI w., dokumenty: Księga Narodzin Błogosławionej Maryi i Dzieciństwa Zbawiciela, a także Ewangelia Narodzenia Maryi. Tradycja późniejszych wieków, zarówno ikonograficzna, jak i pisarska, nawiązuje do faktu ofiarowania Maryi w świątyni, dopowiadając różne szczegóły, np. że ofiarowanie miało nastąpić, kiedy dziewczynka miała trzy lata.

I co taka dziewczynka miałaby robić w świątyni?

kiedy Heliodor napadł na Świątynię Jerozolimską, by ją okraść i zbezczeszczyć, dziewczęta ratowały się ucieczką: „zamknięte dotychczas dziewczęta jedne pobiegły do bram, inne na mury, inne wreszcie wychylały się przez okna. Wszystkie zaś wyciągały ręce do nieba i wznosiły błagania”. Ten tekst może wskazywać na istnienie przy świątyni grupy dziewcząt i pomieszczeń, gdzie mieszkaly.

Trudno sobie zarazem wyobrazić, by dzieci oddane do świątyni nie miały kontaktu z rodzicami. Wydaje się więc, że rodzice Maryi, mieszkający bardzo blisko, mogli doglądać swojego dziecka. Dom Joachima i Anny, w którym urodziła się Maryja, znajdował się ok. stu metrów w linii prostej od murów Świątyni Jerozolimskiej. Tam, gdzie dziś stoi średniowieczny kościół św. Anny.

Trzeba też powiedzieć, że apokryfy nie wprowadzają nas w szczegóły służby Maryi, ale mówią, że Maryja pełniła ją w Świątyni Jerozolimskiej do 12. roku życia. Tam dojrzała wobec Boga i wobec ludzi. Dokumenty wczesnochrześcijańskie mówią też, że Joachim i Anna bardzo wcześnie zmarli, właśnie kiedy Maryja służyła w świątyni, a wtedy kapłani musieli podjąć decyzję, co zrobić z dziewczynką. Kiedy osiągnęła 12 lat, czyli wiek dojrzałości, postanowiono wysłać ją do Nazaretu i tam wydać za mąż za Józefa.

Po łacinie święto nazywa się *Presentatio beate Mariae Virginis*. Kto komu został zaprezentowany?

Apokryfy opowiadają, że Maryja została przez swoich rodziców zaprowadzona do świątyni, gdzie przyjął ją kapłan Zachariasz, znany z Ewangelii, z okoliczności narodzenia Jana Chrzciciela. Rodzice dokonali aktu

Dr hab. Barbara Strzałkowska (ur. 1981) – biblistka, wykładowca Pisma Świętego na Wydziale Teologicznym UKSW, autorka wielu publikacji naukowych i popularyzatorskich z zakresu studiów biblijnych, ceniony przewodnik grup pielgrzymkowych po krajach biblijnych; studiowała we Franciszkańskiej Szkole Biblijnej i Archeologicznej w Jerozolimie.

ofiarowania dziecka Bogu, zaprezentowania go w miejscu najważniejszym dla religijności biblijnego Izraela, co ma także ważny wymiar teologiczny. Maryja niejako już od momentu ofiarowania jest przedstawiona jako ta, która ma specjalne posłannictwo w dziele Zbawienia. W całym tym opowiadaniu o ofiarowaniu Maryi poznajemy początki tego, co będzie potem, gdy Maryja wypełni najważniejszą rolę: stanie się Matką Syna Bożego. Apokryfy, co ciekawe, podkreślają samodzielność małej Maryi w tej scenie: trzylatka sama weszła po 15 schodach prowadzących do świątyni. Tę samodzielność da się poznać także później, w Nazarecie, w momencie zwiastowania.

Jan Paweł II mówił, że ofiarowanie Maryi ma oparcie zarówno w wydarzeniach z życia Maryi, jak i w tajemnicy Jej duszy. Jak przełożyło się na życie Maryi?

Ofiarowanie jest wstępem do całego życia Maryi. Inaczej nie da się zrozumieć, jak nieco później ta 13-14-letnia dziewczyna była gotowa tak dojrzale rozmawiać z Archaniołem Gabrielem. Tym, co uderza mnie osobiście najbardziej w scenie zwiastowania, jest właśnie samodzielność decyzji Maryi. Ona nie mówi, że pobiegnie po radę do kogoś starszego, zapyta, jak ma postąpić. Ona rozmawia z Aniołem i zadaje bardzo rozsądne pytania, po czym przedstawia siebie słowami: „Oto ja, służebnica Pańska”. To określenie może też nawiązywać do tego, czym zajmowała się w dzieciństwie, czego początkiem stało się ofiarowanie. Całe Jej wczesne życie było związane ze świątynią. Gdzieś musiała doświadczyć szkoły życia w bliskości Boga tak, żeby umieć Go słuchać, a potem umieć Bogu odważnie odpowiedzieć: „Niech mi się stanie”. Maryja ofiarowana w świątyni, póź-

niej, w innych okolicznościach, sama ofiarowuje siebie Bogu. W całym swoim życiu – od narodzin Jezusa, przez Jego dorastanie, aż po mękę i śmierć Syna na krzyżu i Jego zmartwychwstanie.

Jak powstało święto Ofiarowania Maryi?

Tradycja tego święta rodziła się powoli, zapoczątkowana w Jerozolimie. Tam od wczesnych wieków chrześcijańskich wskazywano grootę, gdzie urodziła się Maryja. Wschód był bardziej skłonny podkreślać prawdę o ofiarowaniu Maryi. W VI w. cesarz Justynian postanowił wnieść ku czci Najświętszej Maryi Panny wspaniałą świątynię w Jerozolimie – kościół Nea (Nowy). Zachował się tylko jeden niewielki fragment tej świątyni. To właśnie w rocznicę jej wzniesienia zaczęto obchodzić Święto Ofiarowania NMP. Od VII w. święto rozszerzyło się w kościołach na Wschodzie. Na Zachodzie dopiero w 1372 r. w Awinionie papież Grzegorz XI ogłosił obchody święta, które później ustanowił dla całego Kościoła w 1585 r. Sykstus V.

Dlaczego mamy takie święto?

Za jego ustanowieniem stała tradycja związana przede wszystkim ze wspomnianą literaturą apokryficzną i pobożność chrześcijan pierwszych wieków, ale także pewien paralelizm dotyczący życia Maryi i Jezusa. Skoro znamy (nawet jeśli symbolicznie) i świętujemy datę poczęcia Jezusa (25 marca – uroczystość Zwiastowania) i poczęcia Maryi (8 grudnia), datę narodzin Jezusa (25 grudnia) i narodzin Maryi (8 września), a także święto Wniebowstąpienia Jezusa i Wniebowzięcia NMP, to analogicznie do święta Ofiarowania Pańskiego (2 lutego), ustanowiono święto Ofiarowania NMP (21 listopada).

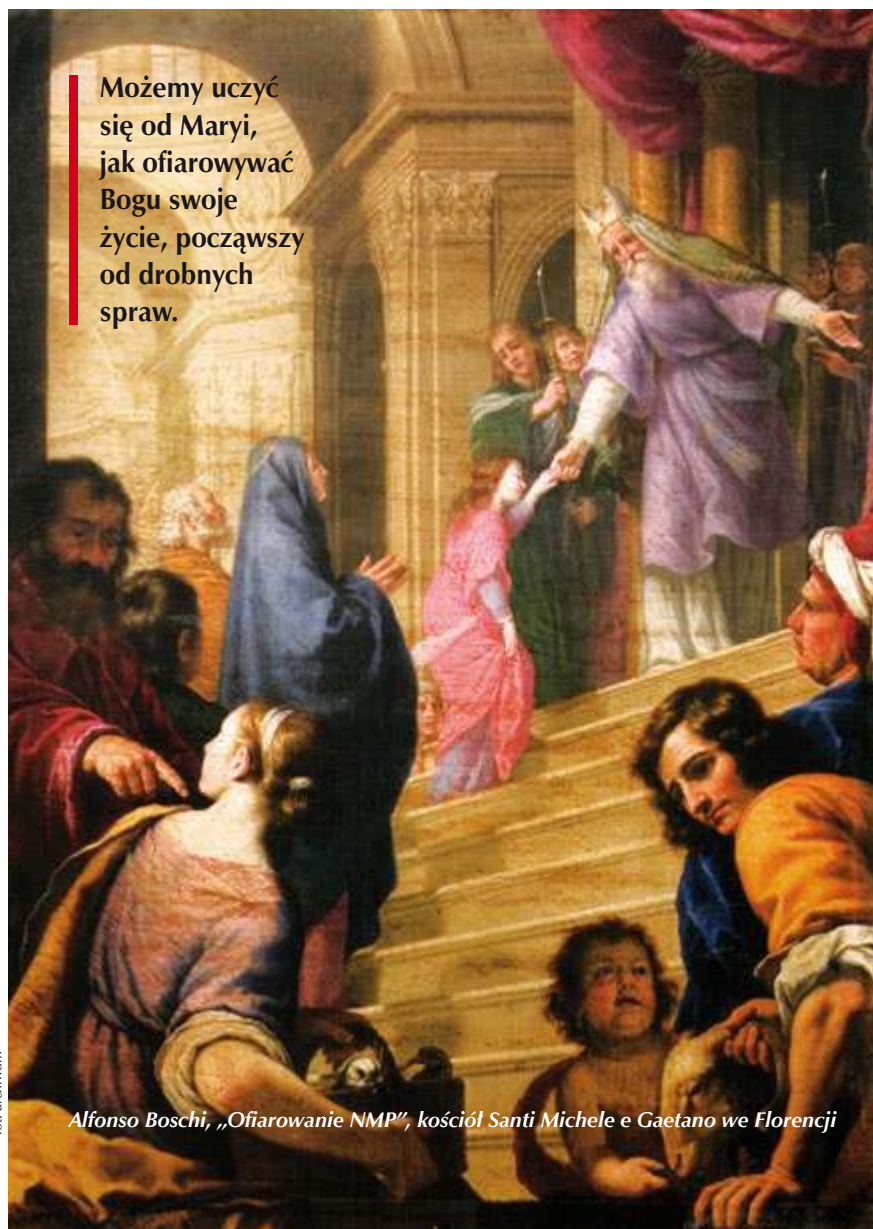
Co dla nas wynika z tego święta?

Ofiarowanie Maryi jest symbolem ofiarowania życia Bogu, Kościołowi. To jedno z najmniej znanych świąt maryjnych. Dobrze pomyśleć o jego przesłaniu: co to znaczy ofiarować swoje życie Bogu? Maryja jest dla nas najlepszym wzorem. Próbuje się szukać obecnie rozmaitych wzorów dla kobiet, także na kartach Pisma Świętego, bardzo często zapominając o wzorze Maryi, która w pokorze wypełniała swoje zadania – jak widać, już w wieku wczesnodziecięcym.

W to święto możemy rozważać i uczyć się takich cech Maryi, jak pokora, wdzięczność, zaufanie Bogu. Możemy uczyć się od Maryi, jak ofiarowywać Bogu swoje życie, zdolności, pracę, począwszy od drobnych, codziennych spraw, na tych wielkich skończywszy. Współczesny człowiek żyje w poczuciu, że wszystko zawdzięcza sobie. Trzeba sobie przypominać, Kto jest początkiem i Kto powinien być także celem wszystkiego w naszym życiu.

Możemy uczyć się od Maryi, jak ofiarowywać Bogu swoje życie, począwszy od drobnych spraw.

Alfonso Boschi, „Ofiarowanie NMP”, kościół Santi Michele e Gaetano we Florencji

Nie unikajmy lekarzy wykonujących aborcję i zlecających antykoncepcję. Idźmy do nich, jak Jezus poszedł do Zacheusza – apeluje proliferka.

Do szpitala zgłosiło się małżeństwo w 15. tygodniu ciąży – odeszły wody płodowe. Nie chcieli aborcji, ale lekarze stwierdzili, że konsekwencje utrzymania dziecka przy życiu mogłyby być zbyt poważne. Nie chcieli pozwolić na naturalny bieg wydarzeń i przekonali matkę do wywołania sztucznego poronienia, pomimo że dziecko żyło i miało się dobrze, a jej własnemu życiu i zdrowiu nie zagrażało niebezpieczeństwo. Po czterech dniach kobieta zgłosiła się do szpitala z powikłaniami. Przy przyjęciu trafiła na lekarza znanego z poglądów pro-life. Zapytał o płeć dziecka – urodzić się miała Hania.

Kobieta, wypowiedziawszy imię, rozpłakała się. Powiedziała, że gdy leżała na sali z zaaplikowanym środkiem wywołującym poronienie, słuchała audycji o św. Stanisławie Papczyńskim – patronie matek w zagrożonej ciąży, który wybłagał wskrzeszenie umarłej dziewczynki. Nie wiedziała, że w tym czasie za wstawieniem o. Papczyńskiego grupa modlitewna modliła się w ich intencji. Po aborcji grupa kontynuowała nowennę – tym razem przebłagalną i z prośbą o skrucę dla rodziców.

Do kobiety zaczęło docierać, że jej dziecku odmówiono człowieczeństwa. Nie pokazano go jej po sztucznie wywołanym poronieniu, nie wiedziała, co się stało z jego ciałkiem, nie urządziła mu pochówku. – To dziecko miało stać się bezosobowe, ale w sercu mamy zostanie na zawsze – mówi Agnieszka Rasztawicka-Szponar, która się wówczas modliła.

TO DZIAŁA

W 2011 r. w ręce Agnieszki trafiła książka *Unplanned*, wydana przez protestanckie wydawnictwo w USA. Zainteresowała nią Edycję św. Pawła i rok później w ręce polskich czytelników trafiła książka-wyznanie „Nieplanowane” Abby Johnson, nawróconej byłej dyrektorki kliniki *Planned Parenthood*. Dziś oglądamy film na jej podstawie, a Agnieszka dostrzega kolejne cuda.

– Przy wyborze lekarza kierowałam się tym, czy nie przepisuje on środków antykoncepcyjnych i nie zleca aborcji – mówi

fot. arch. prywatne Agnieszki Rasztawickiej-Szponar

Monika Odrobińska

SPOTKAM JE W NIEBIE

Agnieszka. – Tak trafiłam do specjalisty, z którym w tej chwili podejmujemy akcję duchowej adopcji dzieci poczętych i... lekarzy.

Niedawno poznała historię dr. Anthony'ego Levatina. Miał za sobą 1200 aborcji, gdy w wypadku zginęła jego adopto-

wana kilkuletnia córeczka. Od tej pory widział ją w abortowanych dzieciach. Stwierdził, że między jedną a drugą śmiercią nie ma różnicy – tyle że wypadek jest wypadkiem, aborcja zaś wyborem. W tym czasie zaczęła go odwiedzać pacjentka, która na koniec wizyty informowała, że

się za niego modli. W końcu przeszedł na „jej” stronę.

– A co, gdyby do niego nie dotarła, bo przecież był zły? – pyta Agnieszka. – Jej postawa przypomina postawę Jezusa, który poszedł do Zacheusza. Tak samo my, proliferzy, nie unikajmy lekarzy wykonujących aborcję i zlecających antykoncepcję, tylko z nimi rozmawiajmy.

W filmie „Nieplanowane” dr Levatino zagrał samego siebie – to ten lekarz, któremu przy wykonywaniu aborcji pomagała Abby Johnson. – W tej scenie, otwierającej zarówno książkę, jak i film, poraża pustka, jaka pozostaje po dziecku – mówi Agnieszka.

– Kiedy dowiadujemy się o dziecku zagrożonym aborcją, mobilizujemy siły dwudziestu osób z naszej grupy i wszczynamy szturm do nieba. Zawsze modlimy się o ocalenie życia, zawsze też układamy tekst modlitwy pod daną sytuację i pod wybrane Słowo Boże – relacjonuje Agnieszka działania swojej grupy modlitewnej. – Bóg jednak, dawszy człowiekowi wolną wolę, nie chce jej przekraczać – i dochodzi do aborcji.

Agnieszka przytacza jedną z takich historii. Niedawno wypisywano w szpitalu akt zgonu dwudziestotygodniowego chłopczyka. – Miał dużo wad rozwojowych, zmarłby jeszcze przed urodzeniem, góra kilka dni po nim. Jeden z lekarzy próbował przekonać rodziców, by zostawili sprawę naturze – tak, by mogli się z dzieckiem pożegnać, urządzić mu pochówek. Wykonał USG, podczas którego dał usłyszeć mamie bicie serca jej dziecka. Przeciwno wystąpił jednak pozostały personel medyczny. Ostatecznie podano specyfik wywołujący przedwczesny poród. Mały człowieczek z mocno zaciśniętymi piąstkami musiał się dusić, walczył.

Lekarz ten próbuje wchodzić w relacje z personelem swojej placówki. – To niełatwe, bo jest w swoich poglądach odosobniony – przyznaje Agnieszka. – Mimo to nie boi się mówić o wierze, a co ważniejsze, nie odrzuca ich, bo wie, że oni do swoich racji są przekonani tak samo, jak on do swoich, i że nie kierują nimi złe intencje. W chwilach słabości mówi, że odejdzie do placówki, w której nie będzie sam. Od nas i od znajomego księdza słyszy jednak, że jeśli go tam zabraknie, to kto uratuje dzieci i ich mamy? Wie, że modlimy się w jego intencji, rozmawiamy z nim, wspieramy go. Ostatnio do mnie zadzwonił i powiedział: „Wiesz, to działa!”.

LEŻENIE NA TORACH

Jeszcze bardziej osamotniona jest kobieta w niechcianej lub trudnej ciąży:

od tego, kto wyciągnie do niej dłoń, zależy jej decyzja co do dziecka. – My się modlimy, ale bezpośrednie naciski ona czuje od lekarza, ojca dziecka, rodziców – mówi Agnieszka. – Nasze modlitwy są akcją partyzancką wobec dobrze uzbrojonego wroga.

– Na początku 2020 r. do Polski przyjeżdża Abby Johnson, która opowie o przemyśle aborcji – ciągnie Agnieszka – a za rok, mamy nadzieję, dr Anthony Levatino, który przybliży, na czym polega aborcja i dlaczego jest złem, zarówno dla dziecka, jak i matki. To będzie duża konferencja z udziałem ludzi medycyny, także nawróconych lekarzy przeprowadzających wcześniej aborcję i sztuczne zapłodnienie.

Media opowiadające się za „wolnym wyborem kobiety” przekonują, że aborcja to „zabieg” prostszy od ekstrakcji zęba, a bezpieczniejszy nawet od po-

cji, więcej ich dostaliśmy na ulicy niż pod kościołem. Pole do działania jest szerokie.

MIŁOŚNICY ŻYCIA

– Wkrótce ukaże się kolejna książka Abby Johnson z 2016 r. – ze świadectwami pracowników klinik Planned Parenthood, którzy pod wpływem jej historii porzucili tam pracę i zmienili swoje życie. Agnieszka z grupą przyjaciół proliferów modła się za kolejnych lekarzy i personel, który mógłby dołączyć do grona byłych zwolenników aborcji.

Post i modlitwa są dla nich tylko przygotowaniem gruntu. A co potem?

– Bóg pokaże. Może wyjdzie jak z dr. Levatinem? – odpowiada Agnieszka. – Nawet jeśli przegrywamy kolejne batalie, wierzymy, że Bóg dalej się tym zajmie. Najważniejsze, by za modlitwą stała prawdziwa wiara.

Ulubionym fragmentem Pisma Świętego Agnieszki jest ten mówiący o Bogu mi-

Kadr z filmu „Nieplanowane”. W głębi dr Anthony Levatino, który gra samego siebie

Abby Johnson, bohaterka filmu „Nieplanowane”

rodu. Rozpisują się przy tym o przyjaznym traktowaniu kobiety. – Moja znajoma w 12. tygodniu dostała wskazanie do wywołania poronienia. Gdy czekała na sali, od przechodzącego „przyjaznego” lekarza usłyszała: „Co ona tu jeszcze robi? Powinna już być w zabiegowym”. A gdy podano jej tabletkę, która miała wywołać poronienie, znajoma usłyszała: „Teraz pani uważa, żeby to do kibla nie wpadło”.

Dopóki w tym szpitalu pracował lekarz znany z poglądów pro-life, personel nie pozwalał sobie na tego typu przedmiotowe traktowanie kobiety. – Ale są też lekarze katolicy, którzy zlecają i antykoncepcję, i aborcję – mówi Agnieszka. – A kiedy z mężem zbieraliśmy podpisy pod projektami kolejnych ustaw o ograniczenie abor-

lującym życie: „Oszczędzasz wszystko, bo to wszystko Twoje, Panie, miłośniku życia! Bo we wszystkim jest Twoje nieśmiertelne tchnienie” (Mdr 11, 24-12, 1). Napisala go zresztą w dedykacji na egzemplarzu książki dla Abby. – Dlatego modlimy się także o otwartość serc dla rodziców, którzy doświadczyli aborcji – by zechcieli przyjąć kolejne życie, kolejną łaskę. Bo Bóg nieustannie nas swoimi łaskami obdarza, tylko my nie zawsze chcemy je przyjąć.

Agnieszka nie zraża się, słysząc, że jej modlitwa nie została wysłuchana. – Codziennie modlę się dziesiątką Różańca w ramach duchowej adopcji, a resztę zostawiam Bogu. Jedno jest dla mnie pewne: wszystkie moje adoptowane duchowo dzieci spotkam kiedyś w niebie.

Marek Jurek

Kręte drogi

W Stanach Zjednoczonych opozycja uruchomiła procedurę odwołania z urzędu prezydenta Donalda Trumpa. Nasza solidarność jest po stronie prezydenta, który konsekwentnie wspiera prawo do życia w świecie, a Polakom przyznał prawo do bezwizowych podróży do USA. Żaden z jego poprzedników nie podejmował takich decyzji. Wszyscy się bali oskarżenia o zamach na aborcyjną „wolność” czy o „liberalizm imigracyjny”. I dopiero „populista” przestał się bać o popularność.

Opozycja zarzuca prezydentowi wykorzystywanie sprawowanej władzy na szkodę demokratycznego kontrkandydata w wyborach prezydenckich. Trump miał żądać od nowego prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskigo wznowienia śledztwa przeciw Hunterowi Bidenowi, oskarżonemu o korupcję na Ukrainie. Hunter jest synem Joego Bidena, wiceprezydenta za Obamą, a dziś – najważniejszego konkurenta Trumpa do prezydentury. Ukraińskie śledztwo przeciw Bidenowi juniorowi zostało umorzone za rządów prezydenta Poroszenki, po odwołaniu (ponoć na prośbę administracji Obamy-Bidena) prokuratora generalnego, który śledztwo to prowadził.

Rzecz jest charakterystyczna i pouczająca. Charakterystyczna, bo o ile demokraci atakują Trumpa, o tyle republikanie, broniąc swojego prezydenta, nie atakują Bidena za doprowadzenie do dymisji walczącego z korupcją prokuratora na Ukrainie. Obowiązkiem rządu i dyplomacji USA jest wspieranie amerykańskich

przedsiębiorców, nawet jeśli ci umiarkowanie przejmują się prawem tam, gdzie inwestują. Z motywowanej amerykańskimi interesami ingerencji w demokratyczną politykę innych państw nie czyni się w Stanach Zjednoczonych zarzut. Za naruszenie reguł amerykańskiej demokracji – owszem.

Dla nas płynie z tego ważna nauka: należy zawsze zachować umiar w spełnianiu życzeń sojuszników. Marszałek Piłsudski mówił, że polityką rządzi zasada do ut des, można więc coś dać, aby coś dostać, albo dlatego, że w istotnej sprawie już coś dostaliśmy. I zawsze warto formułować własne oczekiwania, by testować dobrą wolę partnerów. A przede wszystkim odróżniać państwa od rządów, bo te się w wyborach zmieniają.

A skoro piszę o mocarstwach – Chińska Republika Ludowa świętowała niedawno siedemdziesięciolecie ustanowienia władzy komunistycznej. O Chinach często się mówi jako o państwie ekskomunistycznym, tylko dlatego, że działają tam prywatne firmy, których właściciele zbijają fortuny. Ale coś dziwnego, przecież do niedawna u nas to postkomuniści byli najpopularniejszą partią biznesu, aż do momentu, gdy stracili poparcie, ale nie biznesu, tylko społeczeństwa. Tymczasem komunistyczne Chiny urzeczywistniły postkomunizm doskonały: wprowadziły państwowy kapitalizm, zupełnie omijając demokrację. To się nawet w Rosji nie udało.

Na wielkiej jubileuszowej defiladzie prezydent Xi Jinping wystąpił w kurtce przewodniczącego Mao. Starożytni uważali, że istotą rewolucji jest nie sprawiedliwość, tylko zawiść społeczna, zazdrość o cudzą pozycję czy przywileje. Czasami ich przejęcie trwa i dwa pokolenia. Istotnie, jak przedpowiadała „Międzynarodówka”: „wczoraj niczym – dziś są wszystkim”. Rewolucja weźmie jeszcze niejedną zakręt.

GENDER ZMYŚŁONE

Na portalu wPolityce prof. Aleksander Nalaskowski z Torunia przytacza wypowiedź prof. Christophera Dummitta z uniwersytetu w Trent w Kanadzie. W wywiadzie dla francuskiego „Le Point” wyznał on, że bardzo się wstydzi, ale w swojej książce *The Manly Modern. Masculinity in Postwar Canada* wszystko zmyślił „od A do Z”. I to co w niej napisał, z jego badań absolutnie nie wynikało.

„Jego książka to jedna »ewangelii« genderyzmu, jedno z kanonicznych dzieł genderyzmu podważających istnienie płci biologicznej i lokujące ją w przestrzeni kulturowej. Dzieło źródłowe. To także pozycja gęsto cytowana przez »naukowe feministki« dowodzące, że płeć, a zwłaszcza męskość, to dekretna przemoc i sposób na utrzymanie niesłusznego patriarchy” – pisze prof. Nalaskowski.

Jak podkreśla, idąca za teorią gender jej ideologia, już ogólnoswiatowa, stała się jednym z filarów politycznej poprawności, przyczyną marszów „dumy” czy „równości”, a nade wszystko „groteskowych katedr” uniwersyteckich, w których dyskutowano, czy mężczyzna to mężczyzna. „Powstawały prace »naukowe«, habilitacje, przyznawano potężne granty, z których nic poza dostatkami grantobiorców nie wynikało. Produkcja genderowej makulatury pseudonaukowej idzie w najlepsze” – komentuje prof. Nalaskowski.

Prof. Christopher Dummitt przyznał, że to były jego uprzedzenia i zjadłość ideologiczna, a nie poważne, wynikające z badań tezy naukowe. Ze od dziesięcioleci ma „tych bzdurami” swoich studentów i jest mu z tym źle.

Biskup z wartościami

fot. PAP/Łezek Szymański

Abp Marek Jędraszewski został pierwszym laureatem Międzynarodowej Nagrody Instytutu Wacława Felczaka: Strażnik Wartości – Custos Virtutum. Wyróżnienie zostało wręczone 7 listopada na Zamku Królewskim w Warszawie. Metropolita krakowski doceniono za odwagę wygłoszenia w rocznicę powstania warszawskiego „słów sprzeciwu wobec pseudoprawd destrukcyjnych względem człowieka, rodziny i rodziny rodzin – czyli narodu; zabłysnęły one niczym światło latarni morskiej nad Wisłą, ale także nad Dunajem i Wełtawą, i w wielu innych miejscach świata”.

Patron nagrody, prof. Wacław Felczak, był wybitnym znawcą tematyki węgierskiej i środkowoeuropejskiej, żołnierzem polskiego Państwa Podziemnego, kurierem tatrzańskim. Kiedy w 1956 r. wyszedł z więzienia, związał się zawodowo i życiowo z Krakowem.

Udział w gali wzięli m.in. premier Mateusz Morawiecki, wicepremier prof. Piotr Gliński, sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta Adam Kwiatkowski, minister sprawiedliwości Zbigniew Ziobro oraz wicemarszałek sejmu Ryszard Terlecki.

Hajże na Soplicę!

**Barbara
Sułek-Kowalska**

Nowe nazwy ulic! Jakże emocjonująca – a dla wielu irytująca – sprawa. Dobrze, że kolejna jej odsłona, w Żyrardowie i w Białymstoku, wyszła akurat teraz, na progu nowej kadencji sejmiku. Dobrze? Oczywiście, bo może kiedy sprawa świeża, to i świeżo upieczeni posłowie poczują nie tylko wolę walki, ale oddech elektoratu i na plecach – i wezmą się do roboty.

W Warszawie sprawa wlokła się przez kilka miesięcy i na zdekomunizowanych ulicach wisiały już nowe tablice. Na Politechnice Warszawskiej niektórzy „lokatorki” Wydziału Inżynierii Lądowej – duży, szary budynek przy Trasie Łazienkowskiej – umieścili na swoich firmowych pismach ulicę Lecha Kaczyńskiego, była ulica Zbigniewa Herberta i było nawet budzące sentymentalne skojarzenia skrzyżowanie ulic Jacka Kaczmarskiego i Przemysława Gintrowskiego. Te wszystkie lśniące nowością tablice po wielomiesięcznych bojach urzędów i sądów – bo opinia ludu nie miała tutaj żadnego znaczenia – zostały zdjęte, niekiedy w blasku reporterskich fleszy, i schowane do magazynów (bo chyba nie zostały, mam nadzieję, „zutylizowane”).

Powtórzę z naciskiem: opinia ludu nie miała na tym etapie żadnego znaczenia. Bo na tym etapie nie chodzi o żadne opinie, ale o prawo. A ono zostało tak skonstruowane, tak przygotowane przez posłów, że, niestety, umożliwiło – i nadal umożliwia – te wszystkie nieładne, i niegodne nawet, zabawy i manipulacje z patronami naszych ulic. Nie podejmuję się wyjaśnić w krótkim felietonie

wszystkich zawiłości prawnych wynikających z powyższego zdania. Powiem tylko, że mamy „Ustawę z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki” (Dziennik Ustaw z 2016 r. poz. 744) i mamy do tego zmianę tytułu ustawy „Ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki” (Dz.U. z 2017 r. poz. 1389). I mamy jeszcze jedną zmianę: otóż sejm 14 grudnia 2017 r. uchwalił kolejną – drugą – nowelizację ustawy dekomunizacyjnej. Weszła ona w życie 7 stycznia 2018 r. We wszystkich zimach chodziło o kompetencje samorządów, wojewodów, państwa i tak dalej. Jedną z gazet, opisując te zawiłania, nazwała nawet sytuację „rządowo-samorządową wojną o dekomunizację”. Czy naprawdę nie można było jej przewidzieć i dzięki temu uniknąć, stanowiąc porządne, przemyślane, dopracowane w każdym szczególe prawo? Takie, żeby mógł się w nim rozeznać nawet zwyczajny obywatel? Żeby nie narażać go na perturbacje, kłopoty i wreszcie irytację – na „swoich”, nie na „onych”? Nie żeby chciał jeszcze raz was, panie i panowie, wybrać, ale żeby wiedział, że to jego państwo! Żeby nie było jak w „Panu Tadeuszu”, skąd tytuł: „ja z synowcem na czele... i jakoś to będzie”. Witajcie więc, panie i panowie posłowie! I do dzieła!

PRACA

KOREKTOR

Redakcja „Naszego Dziennika” oferuje pracę

Redakcję „Naszego Dziennika” tworzą osoby, które łączą katolickie wartości i poglądy. W naszym zespole opieramy się na wzajemnym zaufaniu i współpracy. Dzieło powszechnej ewangelizacji wymaga poświęcenia i mocnego oparcia na fundamencie prawdy o Bogu i człowieku. Dlatego do pracy zapraszamy osoby, które znają „Nasz Dziennik” i chciałyby włączyć się w jego misję.

NASZE OCZEKIWANIA WOBEK KANDYDATA:

- Wykształcenie wyższe polonistyczne.
- Umiejętność wychwycenia błędów ortograficznych, stylistycznych i merytorycznych w tekście.
- Mile widziane doświadczenie w zawodzie korektora.
- Dokładność i szybkość, umiejętność pracy pod presją czasu.
- Wysoka kultura osobista.
- Znajomość języka angielskiego jako dodatkowy atut.
- Optymizm i zaangażowanie, by praca dawała radość.

NASZA OFERTA:

- Umowa o pracę.
- Atrakcyjny system wynagradzania dostosowany do osiągniętych rezultatów.
- Stabilne zatrudnienie w firmie z ponad 20-letnim stażem istnienia na rynku pracy.
- Praca samodzielna, w zyczliwym i kreatywnym zespole.
- Możliwość rozwijania swoich umiejętności i zainteresowań związanych z pracą korektora.
- Praca wykonywana wyłącznie w siedzibie redakcji, co zapewnia dostęp do wszystkich niezbędnych narzędzi.

PROSIMY O PRZESŁANIE CV I LISTU MOTYWACYJNEGO

Nasz Dziennik

Na adres e-mailowy: kadry@naszdziennik.pl

lub w formie listownej na adres:

Dział Kadr „Naszego Dziennika”, ul. Żeligowskiego 16/20, 04-476 Warszawa.

Zgłoszenia niekompletne nie będą rozpatrywane.

Porządek miłości

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Powiedziałam mojemu mężowi, że go kocham bardziej niż Boga, bo tak czuję sercem. Bóg jest dla mnie ważny, ale obecność i wsparcie mojego męża czuję namacalnie, mocno, fizycznie i całą sobą. Mąż jest mniej religijny niż ja, ale odpowiedział, że tak mówiąc, grzeszę. Powiedział, że nie umie mi tego wyjaśnić, ale uważa, że tak nigdy nie powinno się mówić.

Pani mąż ma dobrą intuicję. Stawianie człowieka przed Bogą jest nieporządkiem, czyli grzechem. Dlaczego? Przede wszystkim dlatego, że stawianie człowieka w miejsce Boga jest obciążające, a nawet krzywdzące. Drugi człowiek jest tylko człowiekiem. Nie jest Bogiem. Ma zalety, ale musi mieć i wady. Przypisując mu doskonałości i możliwości, których nie ma, kłamiemy. Wmawiamy innym, że są tak niesamowici, tak cudowni – bo tak czujemy w tej chwili. A wielkie oczarowania nie trwają wiecznie.

W każdym zakochaniu Bóg pozwala z wielką uczuciową atencją zachwycić się drugim człowiekiem. Możemy dostrzec, jak z miłością na człowieka patrzy Bóg i anioł stróż. To pomaga się wybrać i pobrać. Kiedy jednak zaczniemy ubóstwiać kochanego człowieka, zaczniemy też z czasem wymagać od niego,

żeby wciąż nas sycił, zabezpieczał, dawał wsparcie. A to może dać ostatecznie tylko Bóg. Nakręcając nadmiernie romantyczne iluzje o swojej miłości, zepsujemy nasz związek. Zakochanie, według naukowców, nie może trwać dłużej niż pięć i pół roku. Powinno się wtedy przerodzić w miłość. Albo zniknie.

W stanie zakochania emocjonalnie odczuwamy człowieka o wiele żywiej niż Boga. Ale miłość to mniej emocje, a bardziej wola. Wola decyduje, kto jest najważniejszy. W praktyce oznacza to, że w sytuacji wolnego wyboru pójdę za wskazaniem Boga, a nie wskazaniem człowieka, którego kocham. Jeśli np. Pani ukochany kazałby zrobić Pani coś złego, to powinna Pani odmówić. Pokazuje wtedy Pani, że głos Boga jest w istocie ważniejszy niż głos męża. Odpowiada pani mężowi: „Kocham cię i niezgadanie się z tobą jest dla mnie cierpieniem, ale nie zrobię tego, choć mnie namawiasz”.

Tak jest np., kiedy dziecko ma powołanie do zakonu, a kochani rodzice się nie zgadzają. Decyduje wówczas wola. Czasem zdarza się, że dziecko posłucha wtedy rodziców. Po latach wszyscy żałują. Bo Bóg ma być ważniejszy. On jest mądry. On wie lepiej. On kocha bardziej. Pani uczucia są więc ważne, ale nie są decydujące. Decyduje Pani wola. I ona pewnie pokaże, że kocha Pani Boga. A dzięki Bogu ma Pani wspaniałego męża. I Bóg okazuje Pani swoją miłość właśnie przez męża. A Pani, kochając męża, okazuje jemu miłość Boga.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Mrówczy żywot

**ks. Stefan
Moszoro-Dąbrowski**

Niedawno podano wyniki badań na temat „ruchu mrówkowego”. Autorzy badań konkludowali, że mrówki są mistrzyniami ruchu drogowego. Ciągłe dostosowują zasady ruchu do wielkości korka, jaki znajduje się na ich drodze do pożywienia. Ruch w dużych koloniach mrówek wydaje się być wolny od korków. Mrówki w koloniach, nawet w przypadku bardzo dużego natężenia ruchu, poruszają się bez zakłóceń.

Aby rozwiązać zagadkę, w jaki sposób mrówki tak wspaniale radzą sobie z własnym „ruchem ulicznym”, naukowcy przeprowadzili wielką ilość eksperymentów. Testy uwzględniały szerokość ścież-

ki i liczbę osobników poruszających się po niej w celu zróżnicowania liczby owadów na jednostkę powierzchni.

**To człowiek
może badać
ruch na
drogach
mrówek
– a nie na
odwrot.**

Badaczy zaskoczyło to, że gdy zagęszczenie mrówek rośnie, rośnie również prędkość ich marszu na drodze do pożywienia, która następnie utrzymuje się na stałym poziomie. Mrówki przyspieszają do momentu, aż ich przepływ osiągnie maksimum i wykorzy-

stają całą pojemność ścieżki. Kiedy ruch staje się zbyt gęsty i powoduje zbyt wiele kolizji, zmieniają taktykę.

Zaobserwowano również, że kiedy poziom gęstości mrówek na ścieżce jest zbyt wysoki, nie włączają się one do ruchu na siłę. Czekają, aż zrobi się luźniej i dopiero wówczas ruszają w drogę. Mrówki zdają się unikać korków na drodze poprzez ciągłe dostosowywanie przepisów ruchu drogowego do lokalnego tłoku, podczas gdy ruch samochodowy odbywa się według niezmiennych zasad – choćby takich jak obowiązek zatrzymywania się na czerwonym świetle.

Możliwości techniczne podglądania owadów i innych istot żyjących pozwala nam wciąż fascynować się bogactwem otaczającego nas świata. Odkrywamy zróżnicowane zachowanie istot żywych. Staramy się opisać prawa, jakimi się te istoty rządzą, to

znaczy ich naturę – to co jest normalne w ich zachowaniu. Zadajemy sobie pytania, dlaczego jest taka a nie inna, w jaki sposób jest przekazywana z pokolenia na pokolenie. Proste schematy teorii ewolucji samodoskonalących się gatunków trzeba wciąż uzupełniać i poprawiać, aby pasowały do nowo zdobytej wiedzy.

Paradoksem jest, że w przypadku badań o człowieku nie ma takiej samej naukowej wolności dla budowania teorii. Często jako zasadę odrzuca się pojęcie natury ludzkiej posiadającej duszę. Niemniej jednak to człowiek jest tym, kto może badać ruch na drogach mrówek – a nie na odwrot. Ludzkość z pokolenia na pokolenie wzbogaca swój przekaz wiedzy i być może od mrówek nauczy się rozwiązywać problemy korków. A mrówki nie zmieniają swoich pradawnych zwyczajów...

Są rodziny, które poświęcają swój czas, by ewangelizować. To piękne świadectwo.

To już 80 lat – taki jubileusz obchodzi parafia Matki Bożej Częstochowskiej w Zielonce.

Zanim przy ulicy Jagiellońskiej stanęły mury kościoła, życie religijne skupiało się przy Domu-Schronisku Nauczycielek i znajdującej się w nim kaplicy. W końcu pojawiła się potrzeba budowy świątyni. W 1936 r. ks. Bolesław Jagiełłowicz zgłosił oficjalnie w urzędzie gminy w Markach Komitet Budowy Kościoła w Zielonce, a dwa lata później położono kamień węgielny.

– W budowę włożono dużo serca, włączył się w nią niemal każdy, dlatego prace posuwały się bardzo szybko – podkreśla Eugeniusz Bądryński, parafianin, który od 33 lat pełni funkcję prezesa Kościelnej Służby Porządkowej. Nowa parafia została erygowana 6 listopada 1939 r. dekretem abp. Stanisława Galla, a jej pierwszym proboszczem został ks. Jagiełłowicz. W skład parafii weszły: Zielonka, Siwki, Zosinek, Poligon i Zielonka Bankowa.

Prace przy budowie kościoła przerwała wojna. Po wojnie straty były tak duże, że możliwości odbudowy świątyni stanęły pod znakiem zapytania. Ogromny wkład w odbudowę miał młody i energiczny ks. Zygmunt Abramski, który w 1946 r. przyszedł do Zielonki ze Służewa. Mobilizował parafian, ale i sam brał czynny udział w pracach: przywoził cegły i inne materiały m.in. z rozebranych w Warszawie budynków, nosił wiadra z zaprawą, stawał przed bramą kościoła i przechodzących mężczyzn zapraszał do pracy na 15 minut. Po kilku dniach sami przychodzili pomagać. Aby zdobyć środki finansowe, realizowano różne pomysły, m.in. loterie fantowe.

Od 2015 r. gospodarzem parafii jest ks. prałat Kazimierz Seta, który przejął probostwo po ks. prałacie Mieczysławie Stefa-

Żywotna Zielonka tekst i zdjęcia Anna Dąbrowska

Ks. prałat Kazimierz Seta

niuku, sprawującym tę funkcję przez blisko trzy dekady i obdarzonym tytułem Proboszcza Roku.

Od postawienia pierwszych murów świątynia przeszła wiele remontów i modernizacji. Jak wynika z protokołów wizytacyjnych i kronik parafii, jej początkowe wyposażenie było bardzo skromne. Pierwsze krzesła ks. Abramski kupił od ambasady amerykańskiej po 15 zł za sztukę. W końcu wnętrze kościoła przybrało postać bardziej okazałą. – Przede wszystkim cieszymy się obrazem naszej Patronki z bardzo piękną, bogato zdobioną sukienką – jest to nasza własna kompozycja, wykonana z biżuterii przyniesionej przez zielonkowskich parafian – chwali dzieło ks. Seta. – Mamy również piękny obraz „Cud nad Wisłą”, a także obraz przedstawiający męczeńską śmierć męczenników z Pratulina. Bardzo ważnym wydarzeniem była konsekracja ołtarza. Prezbiterium zostało wówczas wzbogacone przez witraże poświęcone czterem wielkim czcicielom Matki Bożej: św. Maksymilianowi Kolbemu, kard. Augustowi Hlondowi, kard. Stefanowi Wyszyńskiemu i św. Janowi Pawłowi II.

Jak szacuje ks. Seta, parafia liczy ok. 12 tys. mieszkańców, jednak czynny udział we Mszach Świętych bierze ok. 20 proc. z nich

– Parafia jest bardzo zróżnicowana, także pod względem duchowym – przyznaje proboszcz. – Jak wszędzie: część osób jest bardziej gorliwa i zaangażowana, część wykazuje obojętność.

Ci zaangażowani gromadzą się we wspólnotach, które w zielonkowskiej parafii są dość liczne. – Mamy pod tym względem bogatą różnorodność – mówi ks. Seta. – Istnieją m.in. grupy Odnowy Kościoła, wspólnoty neokatechumenatu, młodzież Ruchu Światło-Życie, kręgi Domowego Kościoła, koła różańcowe, Akcja Katolicka. Działa także Środowisko Tradycji Łacińskiej, które kultuwyje Mszę trydencką.

Wydarzenia parafialne przez wiele lat dokumentowane były w kronice parafialnej. Dziś tę funkcję przejęło ukazujące się kilka razy w roku pismo parafialne „Ecclesia”. W parafii można także skorzystać z posługi egzorcysty, ks. Marcina Hołuj. Proboszcza wspierają również wikariusze: ks. Paweł Jagła, ks. Jacek Kołbuk i ks. Cezary Winiarek oraz ks. Paweł Wojtas. Ksiądz Stefaniuk posługuje jako kapelan w kaplicy sióstr dominikanek.

– Bardzo ciekawą inicjatywę podjęły kręgi Domowego Kościoła. W Wielką Sobotę, kiedy ze święconką przychodzi wiele osób, które nie uczęszczają na niedzielą Mszę Świętą, ale zachowują jeszcze pewną zewnętrzną tradycję, prowadzą przed kościołem ewangelizację. Przygotowały w tym celu ulotkę objaśniającą znaczenie święcenia pokarmów. Jest w niej fragment z Ewangelii, opisane są zwyczaje świąteczne i ich znaczenie od strony duchowej. Te rodziny, niektóre z dziećmi, poświęcają swój czas, by ewangelizować. Dają tym samym piękny przykład. Dowodzą, że Kościół nie jest starą, sparciętą skorupą, ale jest organizmem żywym, radosnym – że dzieje się tu dużo ciekawych rzeczy. To piękne świadectwo żywotności Kościoła.

W SKRÓCIE

■ **„Myśląc z Wyszyńskim”.** Pod taką nazwą rusza inicjatywa przybliżająca kard. Stefana Wyszyńskiego i jego nauczanie. W trzeciej czwartki miesiąca, od listopada br. do maja 2020 r. w Domu Arcybiskupów Warszawskich, ul. Miodowa 17/19, odbywają się otwarte konferencje z udziałem historyków i badaczy. Już 21 listopada o godz. 18 w konferencji „Dlaczego Prymas Tysiąclecia? Co zawdzięczamy kard. Stefanowi Wyszyńskiemu?” udział wezmą prof. dr hab. Antoni Dudek, prof. dr hab. Jan Żaryn oraz dr Ewa K.Czaczkowska. Organizatorzy: Archidiecezja Warszawska, Centrum Myśli Jana Pawła II, UKSW, Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego, Instytut Prymasowski, PWTW.

■ **Peregrynacja relikwii bł. Karoliny Kózkówny.** W warszawskiej parafii Najczystszego Serca Maryi na Grochowie, przy pl. Szembeka, 17 listopada Mszą Świętą o godz. 18 rozpocznie się peregrynacja relikwii bł. Karoliny Kózkówny po diecezji warszawsko-praskiej. Każda parafia i wspólnota jest zaproszona do udziału. Relikwie będzie można wypożyczyć na spotkania rejonowe, parafialne, wieczory uwielbienia, adoracje i wszelkie inne wydarzenia o charakterze duszpasterskim. Chętni mogą zgłaszać się mailowo: synod@florianska3.pl, lub telefonicznie: 512 913 429.

■ **Kim są duchy nieczyste i jak nas ostrzegają?** Spotkanie „Aniołowie i demony – realne osoby czy wymysł fantazji?” poprowadzi znawca angelologii ks. prof. Tomasz Stępień: 17 listopada o godz. 20.30 w dolnym kościele Nawrócenia św. Pawła na Grochowie, ul. Kobielska 10 w Warszawie. Zaprasza Duszpasterstwo Akademickie „Arka”.

■ **Benefis o. Leona Knabita OSB.** 22 listopada o godz. 19 w Katolickim Centrum Kultury Dobre Miejsce, ul. Dewajtis 3 w Warszawie, w auli bł. Jerzego Popiełuszki odbędzie się benefis na jubileusz 90. urodzin i 65-lecia kapłaństwa znanego benedyktyna. Bilety dostępne on-line na https://evenea.pl/event/leonknabit/oraz_godzine_przed_wydarzeniem_w_kasie.

■ **Dotacje na renowację zabytkowych budynków.** W stolicy o dofinansowanie mogą ubiegać się osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne finansujące prowadzenie prac budowlanych i posiadające tytuł prawny do zabytku, który wynika z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego. Wnioski o udzielenie dotacji na prace planowane w 2020 r. można składać do 31 stycznia 2020 r. Szczegóły: http://www.bialoleka.waw.pl/aktualnosc-3320-dofinansowanie_prac_przy_zabytkach.html.

fot. Magdalena Groniek

OFIAROM RZEZI PRAGI

W 225. rocznicę rzezi Pragi Mszy Świętej w warszawsko-praskiej katedrze św. Floriana przewodniczył 4 listopada bp Romuald Kamiński. W modlitwie uczestniczyli przedstawiciele władz kościelnych, samorządowych, delegacje szkół oraz organizacji historycznych i kombatanckich. Bp Kamiński zaapelował o budowanie pomyślności kraju na fundamentach trwałych wartości zawartych w Ewangeliach.

– Przed Bogiem nie ma granic ani systemów politycznych. Przed Nim nie ma też podziałów. Szlachetny człowiek musi więc przekraczać to, co dzieli, i położyć całe staranie, by budować to, co nazywamy Królestwem Niebieskim – powiedział. Po liturgii w procesji przemaszzerowano pod cerkiew św. Marii Magdaleny, gdzie modlono się przy krzyżu upamiętniającym ofiary rzezi Pragi./mag

fot. Powiat Legionowski

GENERALSKI WIEK

Gen. Stanisław Mandykowski, honorowy generał brygady strzelców, major Wojska Polskiego, setne urodziny obchodził

w legionowskim starostwie powiatowym. Walczył w II wojnie światowej, kontynuował opór po zajęciu Polski przez wojska sowieckie, internowany i aresztowany przed referendum w 1946 r. i przed wyborami w 1947 r., represjonowany za czasów Polski Ludowej. Był wiceprezsem Światowego Prezydium Kombatanów w Warszawie. Jest człowiekiem szanującym ludzką godność i umiłowanie ojczyzny, mimo podeszłego wieku niezwykle aktywnym. Przez lata angażował się w patriotyczną edukację dzieci i młodzieży.

550 LAT PARAFII

Parafia św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Rzgowie koło Łodzi świętowała jubileusz 550-lecia. – W 1469 r., z inicjatywy kapituły krakowskiej, dwa lata po nadaniu praw miejskich dla Rzgowa, został zbudowany tutaj kościół, co rozpoczęło powstawanie parafii – podkreślił proboszcz. – Wy musicie być Jezusem, który idzie w miejsca nieoczywiste, do ludzi, którzy są może nieoczywiści, i się u nich zatrzymać, i ich uszanować. Wtedy będziecie musieli rozbudować ten kościół, bo się w nim nie zmieścicie – powiedział podczas uroczystości abp Grzegorz Ryś./xpk

fot. ks. Paweł Klys

W KATEDRALNEJ KRYPCIE

Już tradycyjnie w środę po uroczystości Wszystkich Świętych w łódzkiej katedrze celebrowana jest Msza Święta za zmarłych biskupów oraz członków Kapituły Archikatedralnej. – To szczególny czas, kiedy możemy zyskać odpusty i ofiarować je za zmarłych – tłumaczy ks. prałat Ireneusz Kulesza, proboszcz parafii katedralnej. – Kapłan też potrzebuje modlitwy, szczególnie tej wstawienniczej modlitwy u Boga,

fort. ks. Paweł Krys

proszącej o Jego miłosierdzie. Po Mszy Świętej w krypcie biskupów łódzkich kapłani i wierni modlili się w intencji zmarłych pasterzy Kościoła łódzkiego. **/xpk**

ZA ZMARŁYCH KURIALISTÓW

fort. Magdalena Groniek

Na zakończenie oktawy uroczystości Wszystkich Świętych polecano Bogu duchownych i świeckich zmarłych pracowników kurii warszawsko-praskiej oraz osoby związane ze strukturami diecezji. Mszy Świętej przewodniczył bp Marek Solarczyk, słowo wygłosił bp Romuald Kamiński. Wspominając tych, którzy odeszli, podkreślił ich wkład w życie diecezjalnej wspólnoty. Zwrócił jednocześnie uwagę, że śmierć nie przekreśla międzyludzkich więzi, ale jeszcze je pogłębia. **/mag**

EWANGELICZNY MURAL

Centrum Myśli Jana Pawła II jest inicjatorem i organizatorem projektu „Zmień perspektywę”, w ramach którego na warszawskiej Woli przy ul. Górczewskiej 141 powstał mural. Praca autorstwa Mariusza Libla ma skłaniać do refleksji nad egoizmem, który prowadzi do zniszczenia, i nad mądrą relacją ze sobą i drugim człowiekiem, która buduje. CMJPII zaprasza też na etudy mimów z Warszawskiego Centrum Pantomimy, pokazujące społeczny wymiar człowieka.

fort. arch. CMJPII

MEDYCyna DLA POWSTAŃCÓW

Powstańcy warszawscy mogą korzystać z podstawowej opieki zdrowotnej i wizyt u lekarzy bez kolejki w dwóch miejscach: w Szpitalu Praskim i przy ul. Litewskiej 11/13. Od nowego roku do Szpitala Praskiego będzie należało zapewnienie także świadczeń domowych: lekarskich oraz pielęgnacyjnych i rehabilitacyjnych. Szpital przy udziale podwykonawców, np. przychodni przy ul. Litewskiej, będzie także opracowywał i aktualizował potrzeby środowiska dotyczące opieki nad kombatanami. Zostanie uruchomiony punkt koordynujący z numerem telefonu, pod którym powstańcy i kombatanicy będą mogli umówić termin wizyty. W przypadku ograniczonej zdolności ruchowej pacjenta koordynator będzie mógł zamówić jego transport do przychodni.

fort. http://www.um.warszawa.pl

■ **Stacja PKP Powązki.** Pomiędzy przystankami Warszawa Koło i Warszawa Gdańska, niedaleko Cmentarza Powązkowskiego, PKP udostępniły nowy przystanek kolejowy z dojazdami od ul. Powązkowskiej. W dni powszednie na stacji zatrzymuje się ponad 90 pociągów. Do I kwartału 2020 r. do użytku zostanie oddana kładka z dojazdami na perony po przeciwnej stronie ul. Powązkowskiej; połączy ona dzielnicę Wola i Żoliborz.

■ **Warsztaty dla kobiet w ciąży.** „Napełniać życie miłosierdziem: Błogosławiona jesteś...” – pod takim tytułem 30 listopada w Domu św. Faustyny w Ostrowku odbędą się warsztaty dla kobiet oczekujących rozwiązania. Koszt 150 zł. Tel. 29 777 04 92, 730 153 707. Zapisy: s.faustyna.ostrowek@gmail.com. Szczegóły: <https://dw-p.pl/6690>.

■ **Obudź kobiecość.** Warsztaty dla kobiet odbędą się w Domu św. Faustyny w Ostrowku w dniach 13-15 grudnia, prowadzenie Mira Jakubowska. Koszt 270 zł. Zapisy: s.faustyna.ostrowek@gmail.com. Dodatkowe informacje na www.domfaustyny.pl.

■ **„Niebezpieczna moda na leki”** – wykład Wszechnicy Edukacyjnej odbędzie się 18 listopada o godz. 17.30 w sali konferencyjnej Urzędu Dzielnicy Targówek, ul. Kondratowicza 20 w Warszawie. Prowadzenie Tomasz Garstka, psycholog.

■ **Szczepienia nastolatków przeciwko HPV.** Miasto Warszawa dofinansowuje szczepienia przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego, powodującego m.in. raka szyjki macicy. Ze szczepień mogą skorzystać dziewczęta i chłopcy w wieku 12 lat. Schemat szczepienia składa się z dwóch dawek, miasto finansuje obie. Programem ma być objętych ponad 9 tys. dzieci rocznie.

■ **Wolontariat dla seniora.** Punkt prowadzony przez seniorki-wolontariuszki, które konsultują osoby chętne na wolontariat, dyżuruje w każdy wtorek w godz. 15-18 przy ul. Paca 40 na warszawskim Grochowie. Może tu przyjść chętny senior lub seniorka i porozmawiać o swoich zainteresowaniach, umiejętnościach oraz możliwościach zaangażowania się w ciekawy wolontariat na terenie Warszawy.

■ **Drugi Nocny Bieg na Pradze.** Bieg na dystansie 10 km odbędzie się w niedzielę 1 grudnia, start o godz. 18.30. Można już wpisywać się na listę startową. Szczegóły na www.biegpraski.pl. Organizatorem jest Urząd Dzielnicy Praga-Północ m. st. Warszawy. Szczegóły: <http://www.praga-pn.waw.pl/page/25,aktualnosci.html?id=14336>.

Skarbiec mazowiecki

Lokalna Organizacja Turystyczna Skarbiec Mazowiecki opracowała trasę zwiedzania kościołów warszawskich, w których zapisana jest historia stolicy i Polski. W projekcie „Bijące serce historii. Kościoły w Warszawie” znalazło się 48 świątyń, przed którymi ustawiane są tablice informacyjne. Na interaktywnej mapie na stronie internetowej <http://skarbiecmazowiecki.pl/szlaki/lista> pojawia się lokalizacja wszystkich świątyń oraz filtrowanie według kategorii: „Kościoły Starego i Nowego Miasta”, „Kościoły Krakowskiego Przedmieścia”, „Kościoły wotywnie i pamiątki historii Polski na warszawskiej Pradze”, „Fryderyk Chopin w Warszawie”, „Najstarsze kościoły warszawskiej Pragi”, „Style architektoniczne kościołów warszawskiej Pragi w okresie międzywojennym”, „Święci patroni polscy”, „Ko-

ścioły powstańczej Warszawy”, „Warszawski szlak ekumeniczny”. Projektowi patronuje tygodnik „Idziemy”.

W projekcie uwzględnione zostały, w kolejności: kościół św. Stanisława Kostki, ul. Hożjusza 2; św. Alberta Chmielowskiego i św. Andrzeja Apostoła, pl. Teatralny 18; św. Stanisława BM, ul. Bema 73/75; św. Wojciecha, ul. Wolska 76; św. Władysława z Gielniowa, ul. Przy Bażantarni 3; św. Kazimierza Królewicza, Zakład Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo, ul. Tamka 35; Zmartwychwstania Pańskiego, ul. Księcia Ziemiałowita 39; MB Różańcowej, ul. Wysockiego 8; Wniebowzięcia NMP, ul. Trakt Lubelski 157; MB Anielskiej, ul. Wilgi 14; św. Andrzeja Boboli, ul. Nobla 16 (par. MB Nieustającej Pomocy); NMP Królowej Polski, Kościuszkowców 85; sanktuarium św. Andrzeja Boboli, ul. Rakowiecka 61; św. św. Klemensa Hofbau-

era, ul. Karolkowa 49; św. Aleksandra, pl. Trzech Krzyży; Miłosierdzia Bożego i św. Faustyny, ul. Żytnia 1; św. Michała Archanioła, ul. Głębocka 19; Świątynia Opatrzności Bożej, ul. Hłonda 1; Synagoga Nożyków, ul. Twarda 6; kościół Niepokalanego Poczęcia NMP, ul. Dewajtis 3; św. Wincentego à Paulo, ul. św. Wincentego 81; kościół ewangelicko-reformowany, al. Solidarności 74; cerkiew św. Marii Magdaleny, al. Solidarności 52, cerkiew św. Jana Klimaka, ul. Wolska 138/140; kościół św. Antoniego z Padwy, ul. Senatorska 31/33; katedra św. Floriana, ul. Floriańska 3; Bazylika NSPJ, ul. Kawczyńska 53, kościół Stygmatów św. Franciszka Serafickiego, ul. Zakroczymska 1; Nawiedzenia NMP, ul. Przyrynek 2; katedra polowa WP, ul. Długa 13/15, kościół Przemienienia Pańskiego, ul. Miodowa 13; św. Anny, ul. Krakowskie Przedmieście 68; św. Benona, ul. Piesza 1; św. Kazimierza Królewicza, ul. Rynek Nowego Miasta 2; MB Łaskawej, ul. Świętojańska 10; św.

Marcina, ul. Piwna 9/11; Świętego Ducha, ul. Długa 3; św. Jacka, ul. Freta 10; Niepokalanego Poczęcia NMP, ul. Krakowskie Przedmieście 62; Opieki św. Józefa Oblubieńca Niepokalanego Bogurodzicy Maryi, ul. Krakowskie Przedmieście 34; św. Rafała Kalinowskiego, ul. Chruściela 103; MB Zwycięskiej, ul. Grzybowa 1; Sanktuarium MB Królowej Polskich Męczenników, al. Stanów Zjednoczonych 55; kościół Chrystusa Króla, ul. Tykocińska 27/35; św. Jakuba, ul. Mehoffera 4; Najczystszego Serca Maryi, ul. Chłopickiego 2; Sanktuarium MB Zwycięskiej, ul. Grochowska 365; Wniebowzięcia NMP i św. Józefa Oblubieńca Bogarodzicy, ul. Krakowskie Przedmieście 52/54; Bazylika Świętego Krzyża, ul. Krakowskie Przedmieście 3; kościół MB Loretańskiej, ul. Ratuszowa 5A; Chrystusa Króla Pokoju, ul. Skaryszewska 12; archikatedra św. Jana Chrzciciela, ul. Świętojańska 8.

f

Chrześcijańskie granie

Festiwal Chrześcijańskie Granie jest jedną z najważniejszych imprez muzyki chrześcijańskiej w tym roku. Będzie mu towarzyszyć wydana składanka muzyczna „Chrześcijańskie Granie 2019” – mówi Michał Guzek, organizator wydarzenia. Bilety można kupić na stronie www.festiwal.chrześcijańskiegranie.pl.

Festiwal w tym roku powraca do Centrum Kultury Dobre Miejsce na warszawskich Bielanach, ul. Dewajtis 3. Na jednej scenie 24 listopada od godz. 15 pojawi się czołówka młodej sceny muzyki chrześcijańskiej w Polsce. Wystąpią zespoły: Sąsiedzi+ (laureaci konkursu Non Stop CCM), Let Him Run (Debiut 2018) oraz raper Hiob (założyciel m.in. zespołu Muode Koty). Sercem wydarzenia będzie konkurs Debiuty im. Moniki Brzozy 2019, w któ-

rym zmierzają się wykonawcy wytypowani przez Fundację Chrześcijańskie Granie, Listę z Mocą, Festiwal Hip Hop w Złotowie oraz plebiscyt SMS-owy.

W tym roku czterech wykonawców powalczy o tytuł Debiutu publiczności i jury: zespół Tato wykonujący muzykę elektroniczno-uwiellbieniową, muzykę worship zaprezentują Iwona Janicka z projektem „Dla Bożej chwały” i Iwona Pietrala oraz zwycięzca konkursu Hip Hop Festiwal – Wojtek Błęcki „Dziwak”. Wykonają własny repertuar z debiutanckiego albumu lub z przygotowywanej płyty.

Koncert będzie transmitowany przez internet: <https://www.youtube.com/watch?v=BEEtshDe1XY>. Wydarzeniu patronuje tygodnik „Idziemy”.

f

TROCHĘ CIEPŁA

Bezdomności się nie wybiera, bezdomnym się staje – to hasło piątej edycji jesienno-zimowej akcji „Trochę ciepła dla bezdomnego”, której organizatorem jest Caritas Polska i Straż Miejska m.st. Warszawy. Inauguracja odbyła się 7 listopada w nowo otwartej jadalni Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej przy ul. Grochowskiej 111/113 w Warszawie. Do końca lutego dwa razy w tygodniu strażnicy miejscy będą docierać do znanych sobie miejsc pobytu osób bezdomnych na terenie stolicy, przywożąc im zupę w termosach – ok stu litrów dziennie, a także koce, czapki, skarpety i rękawiczki – zakupione ze środków pochodzących ze zbiórki organizowanej w ramach akcji.

– Jest wiele powodów, dla których ktoś nie ma dachu nad głową, począwszy od braku zaradności, poprzez chorobę, utratę pracy i naj-

bliższych, aż po nałóg. Nie patrzymy jednak, dlaczego do tego doszło, ale staramy się pomóc tym, którzy są wykluczeni społecznie – podkreślił dyrektor Caritas Polska ks. Marcin Iżycki.

– Pomoc doraźna jest okazją, żeby sięgnąć dalej, wyjść do tych, którzy potrzebują naszego wsparcia, ale sami nie zgłoszą się po nie. Bezdomność wiąże się bowiem często z apatią, rezygnacją, z poczuciem braku sensu. Poprzez podanie zupy, życzliwe słowo można nawiązać kontakt z drugim człowiekiem, ofiarować mu chwilę zrozumienia, współczucia poprzez postawę towarzyszenia. Jeśli pojawia się iskra nadziei, wówczas krok po kroku jest szansa na wyjście z dramatu bezdomności. U ludzi młodych działa to zdecydowanie szybciej niż w przypadku osób starszych – zwrócił uwagę specjalista ds. projektów społecznych Caritas Polska Janusz Sukiennik.

for. Magdalena Groniek

Dodał, że w grudniu bezdomni otrzymają także opłatek.

W tym roku stołeczny Ratusz przeznaczył ok. 16 mln zł dla organizacji pozarządowych na działania na rzecz osób bezdomnych, czyli 4 mln zł więcej niż w roku ubiegłym. – Oficjalnie w Warszawie mamy 2,5 tys. osób bezdomnych, ale z szacunków wynika, że jest ich więcej. Do stolicy przyjeżdżają z całego kraju, ponieważ mają świadomość, że uzyskają tu pomoc –

zwrócił uwagę wiceprezydent Warszawy Paweł Rabej.

Osoby bezdomne mogą również korzystać z nowej placówki Caritas Diecezji Warszawsko-Praskiej. Wydaje się tam ok. 800-1000 posiłków dziennie. Obok jest łazienka z możliwością wymiany odzieży oraz całonocowa ogrzewalnia na 50 miejsc.

Magdalena Groniek

REKLAMA

**RADIO
arszawa**
106,2 FM

www.radiowarszawa.com.pl

106,2

„Dom spokojnej starości” - Mariusz Dorot, czwartek, godz. 20.10

„Wychowywać, ale jak?” - Ewa Pietrzak, poniedziałek - piątek, godz. 11.30 i 18.25

Dziesięć lat temu aktorka Magdalena Róžczka nie wiedziała, co zrobić z niepotrzebnym już łóżeczkiem, z którego wyrosła dwójka jej dzieci. Tak trafiła do Interwencyjnego Ośrodka Preadopcyjnego w Otwocku. Ze spotkania z tym miejscem i jego dyrektorką zrodził się film.

Historię zawodową Doroty Polańskiej, dyrektorki IOP, oraz historie z jej ośrodka wkrótce zobaczymy w filmie fabularnym „1800 gramów”, produkcji TVN, który na ekrany wejdzie 15 listopada. Okazją do premiery jest obchodzony 9 listopada Światowy Dzień Adopcji – inicjatywa Hanka Fortenera pochodzącego z rodziny zastępczej, która wychowała 36 dzieci.

– Trafiają do nas dzieci kilkudniowe, kilkutygodniowe – mówi Dorota Polańska. – Mają jeden podstawowy problem: nikt ich nie kocha. To kluczowa wiadomość dla ich życia. Aby tę ranę zagoić, potrzeba rodziny. Robimy wszystko, by dziecko wróciło do rodziny biologicznej, a jeśli się nie uda, szukamy adopcyjnej. I rzeczywiście, w ostatnich latach w IOP spada liczba dzieci oddawanych do adopcji, a przybysza sytuacji, w których dochodzi do interwencji w rodzinie dziecka. W tym roku stanowiły one aż 80 proc. wszystkich przyjęć. W takim działaniu spełnia się nazwa ośrodka: „interwencyjny”.

Na miano „preadopcyjnego” ośrodek pracuje aktywnym poszukiwaniem dla dzieci nowych rodzin. – Zgodnie z prawem, kandydaci na rodziców adopcyjnych powinni być zdrowi fizycznie i psychicznie, niekarani, żyć w związku małżeńskim i co najmniej jedno z nich powinno mieć stałe dochody – mówi Dorota Polańska. – Kluczowe jednak są warsztaty o tematyce adopcyjnej, które i im, i ośrodkom adopcyjnym pozwalają sprawdzić gotowość do przyjęcia dziecka. Wciąż problemem pozostaje zbyt małe wsparcie systemowe dla rodziców, którzy przyjmują przeciwieństwo z trudną historią, bagażem emocjonalnym, genetycznym czy zdrowotnym.

W otwockim ośrodku rocznie przebywa 50-60 dzieci, jednorazowo dwadzieścioro. Z tego 85 proc. trafia do rodzin adopcyjnych, 10 proc. do zastępczych, a 5 proc. do biologicznych. – Jestem świadkiem wyprostowania wielu historii dzieci – mówi Dorota Polańska. – Pewna sędzia powiedziała

Kadr z filmu „1800 gramów”

fot. Kino Świat

Dla kogo adopcja?

Monika Odrobińska

mi, że sąd to nie piekarnia, a jego orzeczenia to nie bułeczki, które należy dostarczyć jak najszybciej. „Czym są trzy miesiące czekania w perspektywie całego życia tego dziecka?” – zapytała. Ja jednak wiem, że przez te trzy miesiące dziecko może zamknąć się w smutku, co zaważy na reszcie jego życia. Inną perspektywę ma człowiek czterdziestoletni, inną kilkudniowy. Takie dzieci zasługują na rodziców, a ci rodzice – na wsparcie. Po latach doświadczeń w naszym ośrodku wiemy, że nawet w najczarniejszych historiach może zdarzyć się cud.

IOP nigdy nie śpi, wciąż coś się dzieje. Śpią tylko dzieci – wtedy, gdy nie są przytulane, karmione, przewijane, wyprowadzane na spacer. Personel czuwa i – mimo przywiązania do maluchów – robi wszystko, by nie były tu wiecznie. Personelu jest 20 opiekunów i 10 terapeutów, lekarzy, neurologów, neurologopedów. Ostatnio zdarzyły się pierwsze urodziny wychowanka. Roczniaki to najstarsze dzieci w ośrodku.

Przynajmniej raz w roku przychodzi do IOP mama, która chce oddać dziecko. – To spotkania pełne łez, czasem mama mówi, że za kilka dni wróci. Za taką historią zawsze stoi dramat – mówi Dorota Polańska.

Producentka filmu Krystyna Lasoń przyznaje, że gdy kilka lat temu robiła serial

fabularno-dokumentalny „Adopcje”, był to temat tabu. – Rodziny adopcyjne przynosiły się na drugi koniec Polski, by uniknąć stygmatyzacji – mówi. – Dziś świadomość tego, czym jest adopcja, jest lepsza, wciąż jednak większe szanse mają na nią maleńkie, zdrowe dzieci; starsze, chore i z trudną przeszłością latami czekają na nowe rodziny.

– Chciałam w tym filmie pokazać, że czasem wystarczy jedna osoba, która przejmie się dzieckiem i o nie zawalczy, by zmienić jego życie o 180 stopni – mówi Magdalena Róžczka. Z kolei dla partnerującego jej przed kamerą Piotra Głowackiego ważne jest uświadomienie, że rodzicielstwo to nie prawo, ale odpowiedzialność.

Zarówno w materiałach prasowych, jak i podczas konferencji promującej film adopcja sprowadzana jest do pojęcia dobroci, miłości, nadziei. Na billboardzie i w spocie reklamowym afirmujących adopcję oglądaliśmy aktorów z filmu „1800 gramów” – wśród nich uczestniczkę czarnych marszy. Reżyser Marcin Głowacki przekonuje, że to film o dzieciach. Czy oprócz wydobywania z bohaterów ich miłosiernej postawy film pokaże również, że adopcja to czasem uratowanie dziecka życia przed aborcją?

Ustanowienie Najświętszego Sakramentu, malowidło w prezbiterium katedry ormiańskiej

fol. P. Mazur/Muzeum w Wilanowie

Ormiańska katedra w Wilanowie

Anna Kosiarska

Do 25 listopada możemy podziwiać w Warszawie malowidła Jana Henryka Rosena z lwowskiej katedry.

W czasie i przestrzeni można się przenieść dzięki wystawie „Katedra ormiańska we Lwowie i jej twórcy”, zorganizowanej w oranżerii Muzeum Pałacu Króla Jana III Sobieskiego w Wilanowie staraniem Instytutu Polonika i Międzynarodowego Centrum Kultury. Obie instytucje zaangażowane są w prowadzone od 2006 r. prace konserwatorskie w lwowskiej świątyni, która przez sowiecki okres pełniła funkcję magazynu Lwowskiej Galerii Obrazów.

– Lwowska katedra jest oryginalnym przykładem architektury ormiańskiej, niespotykanym w naszej części Europy – mówi dr Joanna Wolańska z Instytutu Historii Sztuki UJ, specjalizująca się jednocześnie w malarstwie J.H. Rosena. – Najstarsze ocalałe fragmenty świątyni sięgają XIV w. Krzyżowo-kopułowa bazylika kryje we wnętrzach roślinne i geometryczne zdobienia i charakterystyczne dla sztuki ormiańskiej krzyżki wotywnie, chaczgary.

Największe zasługi dla ormiańskiego wyglądu świątyni położył w okresie międzywojennym abp Józef Teodorowicz, ormiański metropolita Lwowa, wybitny polski patriota. To on 10 lutego 1919 r. wygłosił słynne kazanie w katedrze św. Jana w Warszawie z okazji rozpoczęcia obrad Sejmu Ustawodawczego. Podkreślił w nim konieczność porzucenia spraw partykularnych i osobistych interesów na rzecz pracy dla dobra wspólnego w odrdzającej się z zaborczych podziałów Polsce.

Lwowską katedrę obrządku ormiańskiego abp Teodorowicz objął w 1902 r. I podjął decyzję o przeprowadzeniu zasadniczej prze-

budowy i renowacji katedry. Zależało mu na przywróceniu ormiańskiej ornamentyki świątyni, która w XVII w., po zniszczeniach potopu szwedzkiego zyskała barokowy wystrój i nie odróżniała się niczym od kościołów rzymskokatolickich. Przebudowa w duchu ormiańskim miała służyć podkreśleniu tożsamości polskich Ormian i ich prawa do zachowania własnego obrządku. W sukurs arcybiskupowi przyszedł Jan Bołoz-Antoniewicz, Ormianin z pochodzenia, profesor historii sztuki na Uniwersytecie Lwowskim. Efektem ich współpracy była przebudowa apsydy, aby nawiązywała do katedry ormiańskiej z X w. w Ani, we wschodniej Turcji – wyjaśnia dr Wolańska.

Przez 30 lat, aż do śmierci abp. Teodorowicza w 1938 r., trwały w katedrze prace. Zaangażowano do nich wybitnych polskich artystów. Przebudowę powierzono krakowskiemu architektowi Franciszkowi Mączyńskiemu. Mozaiki na kopule nad najstarszą częścią świątyni wykonał Józef Mehoffer. Katedra zyskała też malowidła ścienna, których autorem został urodzony w Warszawie, nieznany wówczas szerzej J.H. Rosen. Malarza odkrył

sam abp Teodorowicz w 1925 r. Zwrócił uwagę na niego, oglądając w Zachęcie wystawę jego religijnych miniatur inspirowanych „Złotą legendą” Jakuba de Voragine.

Na wystawie w Wilanowie możemy obejrzeć przestrzenne rekonstrukcje malowideł, w tym najbardziej znany „Pogrzeb św. Odilona”, benedyktyna z Cluny, który w X w. zapoczątkował obchody Dnia Zadusznego. Wystawie towarzyszy film „Przebudzone spojrzenia”. – Podjęliśmy w nim próbę ożywienia malowideł Rosena i opowiedzenia historii sportretowanych na nich osób – mówi dyrektor Instytutu Dorota Janiszewska-Jakubiak. – Nie każdy bowiem wie, że przedstawieni przez Rosena święci noszą rysy osób faktycznie żyjących we Lwowie, my zaś podjęliśmy się niełatwego zadania odkrycia ich prawdziwej tożsamości.

– Jan Henryk Rosen musiał zobaczyć, by namalować – tłumaczy dr Wolańska – tak więc w scenie Ukrzyżowania odnajdujemy w postaci św. Benedykta rysy arcybiskupa grekokatolickiego Andrzeja Szeptyckiego, u św. Łukasza rysy arcybiskupa rzymskokatolickiego Bolesława Twardowskiego, a u św. Grzegorza Oświeciciela i św. Tomasza z Akwinu rysy abp. Teodorowicza. Twarz św. Franciszka jest odbiciem rysów malarza Jacka Malczewskiego, a św. Piotra – wybitnego znawcy antyku prof. Tadeusza Zielińskiego. Jako Chrystus ukazany został hrabia Włodzimierz Dzieduszycki.

Oprócz dzieł Rosena z katedry ormiańskiej wystawa prezentuje również jego realizacje zdobiące wnętrza innych kościołów. A był on m.in. autorem dekoracji kaplicy w letniej rezydencji papieskiej w Castel Gandolfo [Cudu nad Wisłą z 1920 r. – przyp. red.] czy kaplicy Jana III Sobieskiego w kościele św. Józefa na wzgórzu Kahlenberg w Wiedniu. W okolicach Warszawy możemy podziwiać jego fresk i witraże wykonane dla kościoła św. Krzysztofa w Podkowie Leśnej. Wystawa w oranżerii wilanowskiej daje nam jednak możliwość przyjrzenia się z bliska w jednym miejscu realizacjom Rosena rozsianym po całym świecie.

fol. Radek Zawadzki/Muzeum w Wilanowie

Warto obejrzeć i posłuchać

Świat Wazów

Na Zamku Królewskim do 14 stycznia 2020 r. można oglądać wystawę „Świat polskich Wazów. Przestrzeń – Ludzie – Sztuka”. Ekspozycja została przygotowana z okazji obchodów Roku Wazowskiego i 400. rocznicy ukończenia budowy Zamku Królewskiego, zainicjowanej przez Zygmunta III Wazę. W 12 salach zgromadzono około 300 obiektów, które świadczą o bogactwie kultury Rzeczypospolitej w tamtych czasach. Oglądamy dzieła sztuki, obrazy oraz dokumenty i druki z epoki.

Requiem polskie

W sobotę 30 listopada o godz. 19.30 w Bazylice Najświętszego Serca Jezusowego przy ul. Kawęczyńskiej 53 w Warszawie odbędzie się koncert zamykający II Międzynarodowy Festiwal Muzyki Europy Środkowo-Wschodniej Eufonie (15-23 listopada). Orkiestra Sinfonia Varsovia pod dyrykcją Zsolty Nagy'ą z towarzyszeniem Chóru Filharmonii Narodowej i solistów wykona oratorium „Requiem polskie” Krzysztofa Pendereckiego.

Droga do wolności

W Instytucie Słowackim przy ul. Krzywe Koło 12/14A w Warszawie otwarto wystawę „Droga do wolności. 1989”, przygotowaną z okazji 30. rocznicy listopadowej aksamitnej rewolucji, która w 1989 r. doprowadziła do utraty władzy przez komunistów, rozpadu Czechosłowacji i w konsekwencji do powstania niepodległych Czech i Słowacji.

Darmowy listopad

Przypominamy, że do końca listopada w warszawskich rezydencjach królewskich – Zamku Królewskim i Pałacu w Wilanowie – prowadzona jest akcja darmowego zwiedzania komnat, ekspozycji stałych oraz niektórych wystaw czasowych. Szczegółowe informacje na stronach internetowych rezydencji.

Prado w kinie

W kinie Muranów przy ul. Andersa 5 w Warszawie w niedzielę 1 grudnia o godz. 13.30 odbędzie się kolejna projekcja z cyklu „Wielkie malarstwo na ekranie”. Zostanie zaprezentowany włosko-hispański film dokumentalny „Muzeum Prado. Kolekcja cudów” o skarbach sztuki przechowywanych w słynnym muzeum w stolicy Hiszpanii.

Pieśni Moniuszki

W sobotę 30 listopada o godz. 17 w Sali Białej Zamku w Wilanowie w Warszawie odbędzie się koncert pieśni Stanisława Moniuszki z okazji Roku Moniuszkowskiego. Wykonają je soliści Anna Mikołajczyk i Dariusz Machej z towarzyszeniem pianisty Emiliana Madeja.

Z Egiptu do Romy

Mirosław Winiarczyk

Elton John od lat specjalizuje się w przeróbkach głośnych filmów, spektakli muzycznych i oper. W zmieniającym się szybko świecie kultury popularnej takie zabiegi przyczyniają się do popularyzacji dzieł klasycznych, a także – co dla twórcy ważniejsze – powiększają mu konto bankowe. Elton John godzi przyjemne z pożytecznym już od lat 70. XX w., kie-

dobnie jak u Verdiego, w starożytnym Egipcie. Miłość kapitana egipskiej armii Radameśa do wziętej do niewoli nubijskiej księżniczki Aidy została tu ukazana w rytmie melodyjnych piosenek i dynamicznej choreografii.

Autorzy spektaklu nie odmówili sobie jednak aktualnych aluzji. Co mają bowiem oznaczać czarne stroje egipskich kapłanów, którzy w szalonych tańcach komentu-

foto: Karol Mańk/Teatr Roma

dy to, doceniając siłę różnorodnych mediów, wystąpił w zwariowanych muzycznych filmach Kena Russella „Tommy” i „Lisztomania”. W musicalu „Aida” artysta inspirował się arcydziełem operowym Giuseppe Verdiego, powstałym z okazji oddania do użytku Kanału Sueskiego.

Dyrektor Wojciech Kępczyński przeniósł ten musical, popularny na świecie od czasu premiery na Broadwayu w 2000 r., na deski warszawskiego Teatru Roma. Tym razem nie zdecydował się na dosłowną imitację oryginału Verdiego ani nie chciał olśniewać widzów nadmiarem pomysłów technicznych, jak w „Deszczowej piosence” czy „Miss Sajgon”. Nie oglądamy więc piramid ani przepychu dworu faraona. Uwspółcześnione, umowne scenografia i kostiumy przenoszą w inny wymiar akcję, która rozgrywa się, po-

ją tragiczną miłość kochanków? Czy mają przypominać sutanny księży, którzy starają się zniszczyć uczucie? Całe szczęście, że Elton John, propagator ruchu LGBT, nie zmienił istoty konfliktu w spektaklu. Tragiczna miłość rozgrywa się tu między kobietą a mężczyzną, a nie w innych konfiguracjach. Dobrze i to! Przedstawienie będzie się z pewnością cieszyło powodzeniem, jednak nie może one zastąpić dzieła Verdiego.

Teatr Roma w Warszawie. „Aida”. Musical. Muzyka: Elton John. Teksty piosenek: Tim Rice. Reżyseria: Wojciech Kępczyński. Przekład: Michał Wojnarowski. Kierownictwo muzyczne, dyrygent: Jakub Lubowicz. Choreografia: Agnieszka Brańska. Wykonawcy: Natalia Piotrowska-Paciorek, Marcin Franc, Zofia Nowakowska, Jan Bzdawka i inni. Polska prapremiera: 26 października

Fascynacje Biblią

Na polskim forum muzyki chrześcijańskiej pojawiła się niedawno nowa, dość ciekawa płyta grupy Jan. Usłyszymy na niej ubrane w muzykę parafrazy tekstów biblijnych i teksty autorskie o Ireneusza Wybraniaku OSPPE, kompozytora, absolwenta dyrygentury chóralnej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. Jan to grupa muzyków, którą zgromadził o. Wybraniak w ramach swojej posługi w klasztorze Paulinów w Warszawie. To

diakonia muzyczna posługująca podczas rekolekcji i czuwanie modlitewnych, koncertów, ale także grupa wspólnej modlitwy i poznawania Pisma Świętego. Głównie z fascynacji scenami biblijnymi i kultem Maryi powstało jedenaście różnorodnych, popowych, jednak dojrzałych muzycznie utworów w stylistyce lat 80. XX w. Zostały nagrane w 2018 r. – usłyszymy je na płycie, z bogatym wykorzystaniem instrumentów. Do wszystkich muzykę napisał o. Wybraniak. Płyta powstała we współpracy z zespołem wokalnym Keryx. Można ją nabyć m.in. kontaktując się z zespołem: wybrany44@gmail.com, tel. 783 455 563./rm

fot. TVP

Tańce na grobie Jugosławii

Mirosław Winiarczyk

W programie tegorocznego Warszawskiego Festiwalu Filmowego w konkursie międzynarodowym znalazł się polsko-chorwacko-serbski film „Stan wyjątkowy”, który wchodzi właśnie do kin. Jest to z pewnością ciekawostka repertuarowa, wiele mówiąca o sytuacji w państwach powstałych po rozpadzie Jugosławii. Surrealistyczna akcja tego komediodramatu politycznego rozgrywa się we współczesnej Chorwacji, a bohaterowie, wysocy przedstawiciele władz i wojska, przeżywają traumy po dramatycznej wojnie na Bałkanach i tęsknocie za Jugosławią. Oglądamy istny horror politycznego teatru absurdu i szaleństw miejscowych dygnitarzy.

Toczy się tu kilka równoległych historii, które nieoczekiwanie połączą się ze sobą. Minister podczas otwarcia izby pamięci w więzieniu zamyka się w celi na znak protestu. Emerytowany generał cierpi na obsesję popełnienia samobójstwa. Kilku starszych osobników wykopuje z grobu zwłoki prezydentów Chorwacji i Serbii, przy okazji zamykając w sarkofagu przypadkowego grabarza. Wszystkie te afery trafiają pod obrady rządu z udziałem prezydenta. Wnioski z obrad,

choć zmierzają do rozwiązania sytuacji, dodatkowo wydają się nierzeczywiste, cyniczne i bezwzględne. Nagromadzenie czarnego humoru i absurdu jest tak wielkie, że przy tym filmie wysiadają dzieła Quentina Tarantina.

Zastanawiający jest totalny pesymizm. Nasuwa się pytanie: czy powojenne traumy i nostalgia za Jugosławią upoważniają twórców do takiej wizji? Pamiętamy, że w byłej Jugosławii – państwie silnym militarnie i niezależnym od bloków wojskowych – krzyżowały się historyczne wpływy katolickie, prawosławne i muzułmańskie, wzmocnione w krwawych walkach w czasie II wojny światowej i okresie zimnej wojny. Dlatego zapewne owe ukazane w filmie traumy są do dziś tak silne. „Stan wyjątkowy” można polecić widzom interesującym się państwami bałkańskimi (i nie tylko im) do krytycznego przemyślenia, chociaż moim zdaniem wizja autorów wydaje się przesadnie beznadziejna.

„Stan wyjątkowy” (Koja je ovo drzava!), Chorwacja/Polska/Serbia, 2019. Reżyseria: Vinko Bresan. Wykonawcy: Kresimir Mikic, Lazar Ristovski, Niksa Butijer, Sebastian Cavazza, Daniel Olbrychski i inni. Dystrybucja: TVP

fot. TVP

KONKURS

Wielki finał II Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Europy Środkowo-Wschodniej Eufo nie – „Requiem polskie” Krzysztofa Pendereckiego w wykonaniu solistów i Chóru Filharmonii Narodowej oraz Orkiestry Sinfonia Varsovia – zabrzmieć w sobotę 23 listopada o godz. 19.30 w warszawskiej Bazylice Najświętszego Serca Pana Jezusa. To dzieło związane z wydarzeniami i postaciami z najnowszej historii Polski: zbrodnią katyńską, powstaniem II wojny światowej, Wybrzeżem 1970 r., o. Maksymilianem Kolbem, kard. Stefanem Wyszyńskim i Janem Pawłem II. Powstał wraz z wolną Polską w ciągu 25 lat. Wśród czytelników, którzy 18 listopada między godz. 13 a 13.30 zadzwonią pod nr 22 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **Kto napisał libretto do radiowej opery dziecięcej Krzysztofa Pendereckiego z 1965 r.?** – rozlosujemy pięć podwójnych zaproszeń na „Requiem Polskie”. Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 45: Słowa: „Poznać prawdę, a prawda was wyzwoli” (J 8,32) powiedział Jezus do Żydów. Zwycięzcom gratulujemy!

● **Błażej Strzechmiński OFMCap, „Przyśnił mi się Ojciec Pio”, Serafin, Kraków 2019**

● Nietypowa biografia wielkiego i możnego świętego, który cieszy się niesłabnącym uznaniem wiernych z całego świata. Książka powstała z materiałów przygotowywanych przez lata na potrzeby czasopisma „Głos Ojca Pio” zawiera masę fascynujących przykładów rozmów i spotkań ze sławnym stygmatykiem.

● **Adam Szustak OP, „Wielka ryba. Droga do odpowiedzialności. Lekcje Sary i Tobiasza”, RTCK, Nowy Sącz 2019**

Wzięty kaznodzieja nie tylko dobrze mówi, ale też bardzo dobrze pisze. W oparciu o Księgę Tobiasza proponuje ćwiczenia duchowe, bo „nie ma na Ziemi ważniejszego zadania niż znalezienie tego, do czego Pan Bóg cię wyznaczył”.

● **Ks. Łukasz Kamykowski, „Aga, Mateusz... i mnóstwo pytań o Kościół”, Scriptum, Kraków 2019**

Krakowski profesor jest nie tylko wybitnym teologiem, ale równie świetnym popularyzatorem wiedzy o Kościele, o którym mówi z wielką miłością, nie tylko ze znanstwem. Tu w powieściowej formie odpowiada krótko na dziesięć pytań, które stawia sobie nie tylko młodzież: czy można wierzyć po swojemu, czy w Kościele wymagane jest posłuszeństwo, czy grzesznicy są naprawdę Kościołem...

● **Ks. Marek Dziewiecki, „Emocje. Krzyk do zrozumienia”, RTCK, Nowy Sącz 2019**

Autora, znanego duszpasterza i psychologa, gościśmy często na naszych łamach, więc rekomendacja jest oczywista. Dlaczego emocje sprawiają nam tyle trudności? Czym są i jakie mają sens? Jak je wykorzystać dla własnego dobra? Do książki dołączony jest „Zeszyt emocji” do ich osobistego przepracowania.

● **Michael D. O'Brien, „Apokalipsa: przestroga, nadzieja, pocieszenie”, przekład Krzysztof Kurek, Promic, Warszawa 2019**

Kanadyjski pisarz – i malarz – znany z wielu bestsellerowych książek religijnych, żeby wspomnieć tylko „Ojca Eliasza” i „Dom Sofii”, tym razem bardzo poważnie i z wielką erudycją zachęca do refleksji nad końcem czasów, nie kryjąc przekonania, że żyjemy w czasach apokaliptycznych. Liczne przykłady.

● **Jochen Böhrer, Robert Gerwarth, Jacek Młynarczyk, „Waffen-SS”, przekład Grzegorz Siwek, Znak, Kraków 2019**

Studium historyczne (30 autorów) poświęcone jest setkom tysięcy nie-Niemców z całej Europy, którzy w czasie II wojny światowej służyli, głównie ochotniczo, w szeregach niosącej śmierć Waffen-SS. W Polsce, gdzie nie było żadnej oficjalnej kolaboracji państwa z okupantem, grup ochotniczych nie było, stąd tylko mały rozdział o granatowej policji./bsk

Dziś jest Pani spełnioną, szczęśliwą kobietą, ale czy kilka lat temu też mogłaby Pani mówić o szczęściu i spełnieniu?

Nie do końca. Wprawdzie robiłam to, co kocham, czyli śpiewałam, grałam koncerty, realizowałam swoje pasje, dużo podróżowałam, rozwijałam się, ale gdzieś w głębi serca byłam niespełniona. Pragnęłam założyć rodzinę, jednak musiałam poczekać, i to dość długo.

Modliła się Pani o dobrego męża?

Przez wiele lat. Był nawet taki okres, że straciłam nadzieję, iż w końcu zostanę mężatką i matką.

Czym przyszedł mąż Panią ujął?

Od początku był bardzo zdecydowany i męski. Wiedziałałam, że tylko z człowiekiem, który jest wierzący, będę mogła planować wspólne życie. Pamiętam, że kiedy przyjechał do mnie pierwszy raz, to przez kilka dni razem odmawialiśmy Różaniec. Narzeczeństwo i teraz małżeństwo budujemy w tym samym kierunku. Zbliżyło nas do siebie to, że obydwójce jesteśmy ludźmi, dla których liczą się te same wartości. Poza tym oczywiście wspólne pasje.

Żyła Pani kiedyś bez Boga. Jakie było to życie?

Wydawało mi się, że udane, ale tak naprawdę okłamywałam samą siebie. Nie wiedziałam, kim jestem, nie znałam siebie. Byłam zagubiona i na pewno nie mogłabym tamtej siebie nazwać szczęśliwą dziewczyną.

Dzięki bolesnym doświadczeniom z dzieciństwa dziś jest Pani silniejsza?

Nie miałam takiego domu, jaki chciałabym zafundować naszemu dziecku. Bardzo dużo musiałam pracować nad sobą – jest to bezcenne, bo dzięki temu potrafię docenić tamte trudne doświadczenia z dzieciństwa i zaakceptować siebie taką, jaką jestem. Moje życie nie było usłane różami, ale też było piękne. To ono mnie ukształtowało i sprawiło, że jestem wrażliwa.

Czego zabrakło w domu rodzinnym?

Nie dostałam wiary w siebie, w swoje możliwości. Moja mama nie wierzyła, że będę śpiewać. Bagatelizowała moje dziecięce marzenia, które z roku na rok stawały się coraz bardziej realne. Dopiero kiedy wygrałam Festiwal w Opolu, zostałam Giżycczanką Roku, burmistrz wręczył mi nagrody, zaczęli przyjeżdżać dziennikarze, były publikowane wywiady ze mną – z dnia na dzień stałam się rozpoznawalna. Na oczach mamy moje ma-

foto. Paweł Kęska

Z **Violą Brzezińską**
rozmawia
Marta Jacukiewicz

Jestem
staroświecka

Viola Brzezińska (ur. 1975) – piosenkarka, kompozytorka i autorka tekstów. Kształciła się muzycznie w Giżycku (wiolonczela i flet) oraz w Warszawie (śpiew). Szerszej publiczności zaprezentowała się w telewizyjnej „Szansie na sukces”, zwyciężając bravurowym wykonaniem piosenki Alicji Majewskiej „Jeszcze się tam żagiel bieli”. Na koncercie „Debiuty” KFPP w Opolu w 1995 r. otrzymała nagrodę główną. W tymże roku otrzymała tytuł Giżycczan-ki Roku i przez redakcję magazynu „Pani” została zaliczona do grona 100 Polek Roku. Grała jedną z głównych ról w musicalu „Metro”, współpracowała z warszawskim teatrem Buffo oraz z wieloma artystami, m.in. Robertem Jansonem, Krzysztofem Krawczykiem, Piotrem Rubikiem, Magdą Anioł i z zespołami Saruel, Full Power Spirit, TGD, De Mono. W 2002 r. wygrała casting na wokalistkę znanego polskiego zespołu, a gdy dowiedziała się, że to Ich Troje, zrezygnowała ze współpracy. Wraz z muzykami z zespołu New Life'm, Lidką Pospieszalską i Basią Włodarską prowadzi warsztaty muzyczne. Jej płyty solowe to: „Przystań (2008), „A2” (2012), „Opowieści z mądrej księgi” – dla dzieci (2014), „Classical” (2015). W ramach projektu „Rodzina rodzinie” Caritas Polska nagrała „Kolędę syryjskich i polskich rodzin” (2016).

zenia zaczęły się realizować. Ogromne wsparcie miałam w moim tacie i babci, ale oni zmarli, zanim zaczęłam odnosić pierwsze sukcesy. Praktycznie zostałam sama. Realizowanie marzeń wymagało ode mnie wielkiej determinacji, którą na szczęście miałam.

Z Giżycka do Warszawy też blisko nie było?

Musiałam zaważyć o sobie. Bardzo dużo mnie to kosztowało. Przyjechałam sama do Warszawy jako nastolatka, kompletnie na nią nie znałam miasta. Spotkałam się z Elą Zapędowską, która mnie przesłuchiwała. Sprzedałam swoje dzinsy, by mieć pieniądze na musical „Metro”. Byłam dość przebojową nastolatką.

Nie było takiej siły, która by Panią powstrzymała?

Miałam siedemnaście lat, byłam w trzeciej klasie liceum. Cały czas miałam kontakt z Elą Zapędowską, która powiedziała, bym najpierw zdała maturę, a później przyjechała do Warszawy. Zapewniła, że mi pomoże. I tak było – pomagała mi bardzo. Przez trzy lata za darmo udzielała mi lekcji, pomagała szukać mieszkania. Ela też poznała mnie z ludźmi z branży. Wiele jej zawdzięczam.

A później rozpoczęło się życie zawodowe, o jakim Pani marzyła?

Mam nadzieję, że najlepsze rzeczy zawodowe są jeszcze przede mną. Chciała-

bym jeszcze bardzo dużo zrobić. Wszystko wymaga pracy, wyrzeczeń, chociaż nigdy nie traktowałam tego, co robię, jako wyrzeczenia. Wybrałam na swój zawód to, co kochałam od dziecka. Bardzo wierzyłam, że mi się uda. Oczywiście z wielu rzeczy po drodze musiałam zrezygnować – aby móc rozwijać się muzycznie. Wybory, jakich dokonujemy, nie boją tak bardzo, kiedy widzimy, że i tak dostajemy bardzo wiele.

Przeżyła Pani nawrócenie?

Jest to zbyt osobiste doświadczenie, by mówić o tym na łamach gazety. Czasami mówię świadectwo przy okazji różnych spotkań.

Ma Pani swoich ulubionych świętych?

Oczywiście! Przede wszystkim Ojca Pio. Z mężem bardzo lubimy św. Franciszka, ale także Joanna Beretta Molla jest mi bliska. Czyli głównie Włosi. Bardzo lubię Włochy, często tam jestem.

Ma Pani kryzysy wiary?

Oczywiście je miewam, ale na moje szczęście w takich momentach wiem, że nie jestem sama. Mogę liczyć na najbliższych, ich dobre słowo i nieocenione wsparcie.

Czuje Pani, że ma misję do spełnienia? Ewangelizacja przez muzykę?

Nie nazwałabym tego misją. Staram się najlepiej, jak potrafię, wykorzystywać talent, który dał mi Pan Bóg, a jeśli moja muzyka, moje teksty dotkną czyjegoś serca, poruszą – to cieszy mnie to ogromnie. Muzyka, sztuka w ogóle ma tę cudowną właściwość, że potrafi poruszyć do żywego.

Artyści zwykle mają trudniejsze chwile. Czy i u Pani pojawił się jakiś moment wątplenia w to, co robi?

Tak, i to wiele razy. Jednak miłość do muzyki, radość, jaką czerpałam od zawsze ze śpiewania, wygrywały. Ponadto ważne rozmowy po koncertach, ciepłe słowa od słuchaczy dodawały mi siły i wiary, że warto robić to, co robię.

Czy w show biznesie jest miejsce dla kobiet delikatnych i wrażliwych?

Absolutnie jest, a myślę, że potrzeba też takich autentycznych ludzi nie tylko w show biznesie, ale i w każdej dziedzinie życia. Wiele ludzi boi się pokazać, kim są

naprawdę, często udają nie tylko przed innymi, ale też przez samymi sobą.

Jak realizuje Pani kobiecość?

Na pewno jest to realizowanie siebie. Kiedyś myślałam, że kobiecość realizuje się poprzez wypełnianie swojego powołania do bycia żoną i mamą, ale dziś wiem, że mama, która jest spełniona zawodowo, jest mamą lepszą i szczęśliwszą. Nie jest kobietą sfrustrowaną. Jestem staroświecka w moim poglądzie, ale dla mnie kobiecość to delikatność, ciepło.

Miała Pani jakieś obawy związane z macierzyństwem?

Dość późno urodziłam dziecko. Bałam się, że dziecko mogłoby być chore – choć wiedziałam, że na pewno bym je urodziła. Pragnienie dziecka było dużo silniejsze niż moje lęki. Nasz synek jest dzieckiem upragnionym, zaplanowanym, wyczekanym, wyteścniwym.

Co się zmieniło, od kiedy została Pani mamą?

Bardzo wiele się zmieniło, ja się zmieniłam. Dojrzałam, przestałam zadrećcać się rzeczami, na które nie mam wpływu, uwolniłam się od egocentryzmu. Rodzina to absolutnie spełnione marzenie i nieocenione wsparcie.

Jak macierzyństwo wpłynęło na życie zawodowe?

Moi koledzy po fachu twierdzą, że śpię lepiej, od kiedy zostałam mamą. Jest to dla mnie samej prawdziwy paradoks, bo sypiałam i śpiam bardzo niewiele od ponad trzech lat, czyli od czasu, kiedy nasz synek przyszedł na świat. Myślę, że również bardzo duże znaczenie dla jakości śpiewu mają nasze wcześniejsze doświadczenia.

A pasje poza muzyką? Jak Pani odpoczywa?

Śpię, śpię, śpię, kiedy tylko mogę. Jeśli chodzi o pasje, to uwielbiam podróżować, zwiedzać świat, gotować, piec. Bardzo lubię tańczyć, uczyć się języków obcych i czytać oraz pływać.

Nad czym teraz Pani pracuje?

Piszę piosenki do mojej nowej płyty. Poza tym czeka mnie kolejna trasa koncertowa z oceanem, a wcześniej koncerty oraz trasa kolędowa w Polsce.

W marcu wydano z Polski wicekonsula z rosyjskiego Konsulatu Generalnego w Poznaniu. Został uznany za *persona non grata*.

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego ujawniła, że wicekonsul „prowadził działania niezgodne ze statusem dyplomatycznym, które mogły szkodzić relacjom polsko-rosyjskim”. Tak w języku dyplomacji określa się szpiegostwo. Dowiedzieliśmy się też, że pod koniec 2017 r. ABW objęła zakazem wjazdu na teren Polski i całej unijnej strefy Schengen trzy osoby, politologów i publicystów, których podejrzewa się o kierowanie nielegalnymi rosyjskimi działaniami. Ponadto – jak przypominał rzecznik ministra koordynatora służb specjalnych Stanisław Żaryn – w październiku 2017 r. wydano z terytorium RP obywatela Rosji Dmitrija Karnauchowa, formalnie rzecz biorąc – naukowca, historyka.

W ODPOWIEDZI

Ale to tylko element większej, coraz bardziej skomplikowanej układanki w stosunkach polsko-rosyjskich. Przypomnijmy, że niejako w odwecie za wydalenie Karnauchowa kilka tygodni później władze w Moskwie nakazały wyjazd z Rosji historykowi Uniwersytetu Jagiellońskiego i pracownikowi Instytutu Pamięci Narodowej prof. Henrykowi Głębockiemu. A w 2018 r. na podobnej zasadzie Rosjanie nakazali natychmiastowe opuszczenie kraju doktorantowi Uniwersytetu Warszawskiego Michałowi Patrykowi Sadłowskiemu. Prawie w tym samym czasie zakazano wjazdu do Rosji dr. Łukaszowi Adamskiemu, wicedyrektorowi Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, instytucji powołanej na podstawie umowy międzypaństwowej między naszymi krajami.

Niestety, potem było tylko gorzej. We wrześniu moskiewski sąd skazał obywatela polskiego oskarżonego o szpiegostwo na 14 lat kolonii karnej o zastrzygniętym rygorze. Według FSB, skazany próbował organizować przewóz do Polski części do systemów rakietowych S-300, co jest o tyle dziwne, że nie jest to nowa broń i jej konstrukcja jest w Polsce doskonale znana. Rosjanie podali, że zatrzymali Polaka na gorącym uczynku.

NAUKOWCY, PUBLICYŚCI CZY...

Z pozoru Rosjanie, których nasze służby specjalne nie chcą widzieć w Polsce (a najchętniej i na całym terytorium Unii Europejskiej), to politolodzy, historycy i dziennikarze. Uważa analiza ich działalności wskazuje jednak na związki z instytucjami nieprowadzącymi wyłącznie działalności naukowej.

SZPIEDZY W WARSZAWIE

Piotr Kościński

Deportowany Dmitrij Karnauchow ma bardzo interesujący życiorys: historyk specjalizujący się w średniowieczu, profesor Nowosybirskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego. W 2011 r. wykładał na Uniwersytecie Warszawskim, a w latach 2016-2017 na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jest nawet członkiem nowosybirskiej organizacji Dom Polski, skupiającej miejscowych Polaków. „Wydalenie rosyjskiego naukowca z Polski to kolejny skandal wynikający ze szpiegomani. Incydent wskazuje na niechęć Warszawy do powstrzymania eskalacji napięcia” – oświadczył wówczas rosyjski MSZ. – Moja historia to czysta prowokacja, przygotowywana od dawna – przekonywał Karnauchow.

Ale Karnauchow był też przedstawicielem Rosyjskiego Instytutu Studiów Strategicznych (RISS) w Polsce. A RISS uważany jest za coś więcej niż instytucję analityczną i badawczą. „New York Times” pisał, że jest „przysłanką dla byłych oficerów rosyjskiego wywiadu”. Instytut obwiniano m.in. o mieszanie się w ostatnie wybory prezydenckie w USA, przede wszystkim poprzez sieci społecznościowe, tak by wygrał kandydat przychylny wobec Rosji. W 2017 r.

na zlecenie prezydenta Władimira Putina RISS miał jakoby opracować strategię działań w tej dziedzinie. Chociaż więc na stronie internetowej instytutu są analizy dotyczące polityki Tadżykistanu, stosunków gruzińsko-rosyjskich, a nawet wewnętrznej sytuacji politycznej w Polsce, to jednak faktyczne zadania RISS miałyby być całkiem niejawnie. Na przykład – pisał „New York Times”

Na rzecz Rosji działają tradycyjni szpiedzy, agenci wpływu, trolle aktywne w sieciach i pracownicy mediów.

– jego ludzie mieli pracować nad osłabieniem współpracy Szwecji z NATO i przeciwdziałać dążeniom Czarnogóry do członkostwa w Sojuszu (ostatecznie weszła do niego w czerwcu 2017 r.).

Wśród osób z zakazem wjazdu jest też Dmitrij Kondraszow, publicysta i dyrektor Międzynarodowej Agencji „So-otieczestwiennik” („Rodak”), zajmujący się przede wszystkim sprawami Rosjan żyjących

w państwach bałtyckich – na Litwie, Łotwie i w Estonii. Oczywiście on sam wypiera się jakiegokolwiek wrogości wobec Polski działalności. – Jako przekonany polonofil, jestem zmuszony wyrazić rozczarowanie całkowitą degradacją polskich służb specjalnych – oświadczył w wypowiedzi dla portalu EADaily.

Zakaz wjazdu otrzymał także Oleg Bondarenko, z wykształcenia specjalista od za-

fot. PAP/EPA/Yuri Kochelkov

ządzania teatrami. Był bliskim współpracownikiem Dmitrija Rogozina, do 2018 r. wicepremiera Rosji ds. przemysłu obronnego i kosmicznego, przywódca skrajnie nacjonalistycznej partii Rodina (Ojczyzna). W przeszłości otwierał w Kijowie biuro będącego narzędziem propagandy Kremla radia Gołos Rossiji, a w Belgradzie pisma o Rosji w języku serbskim. Kolejną taką osobą jest Aleksiej Martynow, politolog i dziennikarz. Jak wynika z jego życiorysu, w ostatnich latach głównym tematem jego zainteresowania są regiony tak zwanych „zamrożonych konfliktów”, czyli nieuznawane przez świat samostanowione republiki Abchazji i Południowej Osetii (oderwane przez Rosję od Gruzji) oraz Naddniestrze (część Mołdawii). Wikipedia podaje, że odznaczony jest trzema orderami: dwoma południowoosetyjskimi i jednym naddniestrzańskim.

DZIAŁANIA HYBRYDOWE

Współpraca z instytutem uważanym za agendę rosyjskiego wywiadu, aktywność w samostanowionych, faktycznie stworzonych przez Rosję republikach, kontakty ze skrajnymi nacjonalistami rosyjskimi nie muszą, rzecz jasna. Oznaczać, że ci ludzie są dla Polski niebezpieczni. Ale Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego ustaliła, że wszyscy trzej mężczyźni pełnili rolę wiodących moderatorów

rosyjskich działań hybrydowych w Europie. „Działania hybrydowe” to określenie oznaczające nowoczesne formy szpiegostwa i wpływania na politykę w innych krajach.

To nie wszystko. ABW zatrzymała w październiku Piotra Ś., który podejrzewany jest o współpracę z rosyjskimi służbami specjalnymi. Został aresztowany na trzy miesiące. Przechowywał w mieszkaniu broń palną i amunicję. Usłyszał zarzuty związane ze zgłoszeniem gotowości działania na rzecz obcego wywiadu przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej. Niewykluczone, że przekazał Moskwie plany siedziby dowództwa dywizji NATO w Elblągu. Pracował w firmie, która rozbudowywała te pomieszczenia. Grozi mu za to kara pozbawienia wolności od sześciu miesięcy do ośmiu lat.

Niestety, w stosunkach polsko-rosyjskich obserwujemy coraz wyraźniejsze zaostrzenie. Ale dzieje się tak nie tylko w relacjach Warszawa-Moskwa. „New York Times” pisał: „najpierw miała miejsce kampania destabilizująca [sytuację polityczną] w Mołdawii, potem otrucie handlarza bronią w Bułgarii, a wreszcie nieudany zamach stanu w Czarnogórze [w 2016 r. – przyp. red.]. W zeszłym roku doszło do próby zamordowania byłego rosyjskiego szpiega w Wielkiej Brytanii przy użyciu środka paraliżującego”. NYT konkluduje: „zachodni przedstawiciele sił specjalnych

doszli do wniosku, że te działania, a możliwe że i wiele innych, są częścią skoordynowanej, trwającej kampanii mającej na celu destabilizację Europy, wykonywanej przez elitarną jednostkę wewnątrz rosyjskiego wywiadu” – Jednostkę 29155.

Portal DW (niemieckiego radia Deutsche Welle) alarmuje natomiast, że w Brukseli krąży „setki rosyjskich szpiegów”. Szacuje się, że jest ich co najmniej dwustu (a na dokładkę... 250 Chińczyków). Dyplomatów europejskim zalecono unikanie niektórych restauracji i kawiarni.

TROLLE I AGENCI

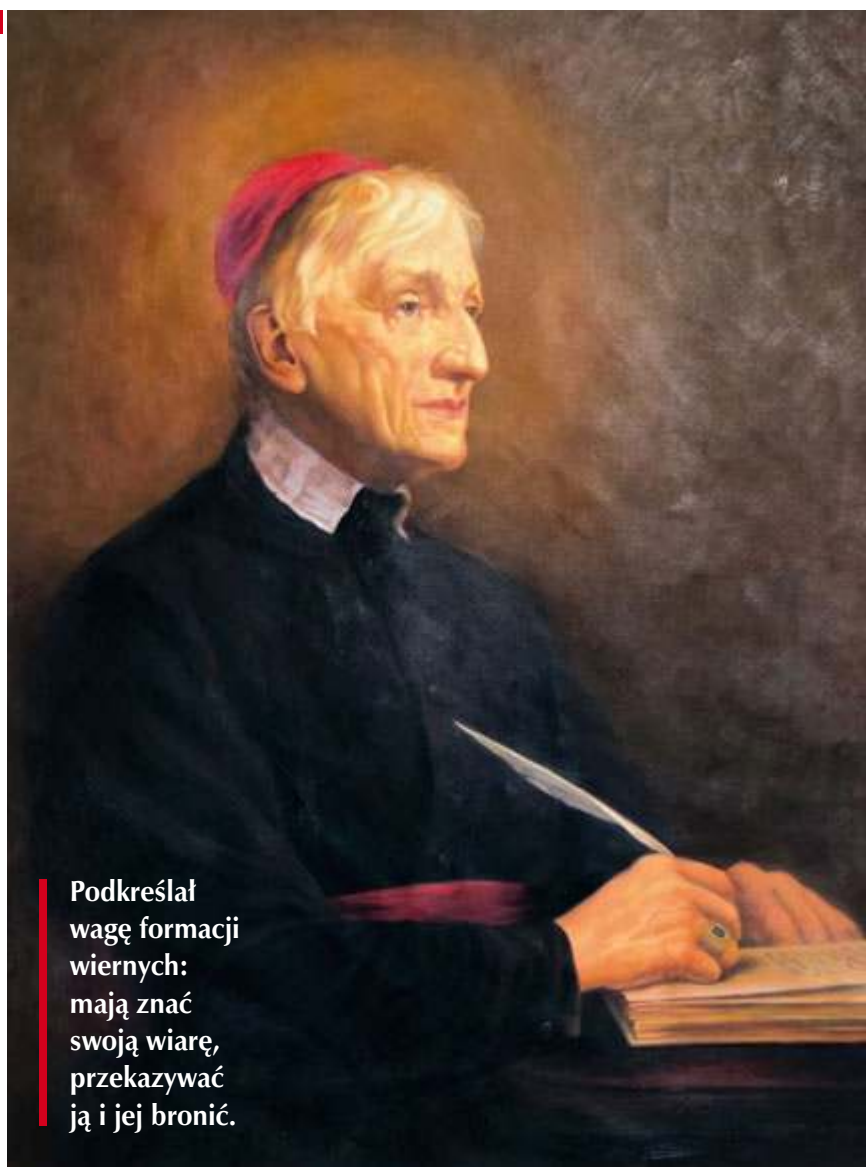
A źle dzieje się też w innych państwach członkowskich UE. O szpiegostwo na rzecz Rosji oskarżony został niedawno pierwszy sekretarz ambasady rosyjskiej w Sofii. Według Bułgarów, od początku września 2018 r. dyplomata zaczął przekazywać do Rosji informacje zawierające tajemnice państwowe tego kraju, organizował tajne spotkania z obywatelami Bułgarii, w tym urzędnikami wysokiego szczebla mającymi dostęp do ważnych tajemnic Bułgarii, UE i NATO. Oferował przy tym „pomoc materialną” w celu uzyskania informacji. Dyplomacie nakazano natychmiastowy wyjazd.

Tradycyjnie stosunki bułgarsko-rosyjskie były bardzo dobre. Od kilku miesięcy nastąpiło jednak ich zaostrzenie: 10 września o szpiegostwo oskarżony został Nikołaj Malinow, były parlamentarzysta bułgarski, szef organizacji o interesującej nazwie Rusofile. Grozi mu kara do 15 lat więzienia, ale wyszedł z aresztu po wpłaceniu kaucji w wysokości 25 tys. euro. Malinow miał przekazywać ważne informacje dotyczące bezpieczeństwa narodowego m.in. wspomnianemu już Rosyjskiemu Instytutowi Studiów Strategicznych.

Sofia wydała też dziesięcioletni zakaz wjazdu Leonidowi Reszetnikowi, byłemu szefowi RISS. Reszetnikowi miał też podobno pracować nad „przeciągnięciem” Bułgarii na stronę rosyjską i doprowadzeniem do jej wyjścia z UE i NATO lub przynajmniej oziębienia stosunków Sofii z tymi organizacjami.

Na szczęście nie ma raczej szans na wybuch gorącej wojny w Europie. Nasila się natomiast zimna wojna. Przybiera nowy, hybrydowy charakter, co oznacza, że do działań przystępują tradycyjni szpiegowie, agenci wpływu mający za zadanie oddziaływanie na sytuację polityczną w obcych krajach, trolle aktywne w sieciach społecznościowych, pracownicy mediów nastawionych na działania propagandowe. Przeciwny obywatel nie musi się czuć tym zagrożony, choć zawsze warto uważać, co i komu się mówi. Tyle że ta sytuacja na dłuższą metę jest szkodliwa dla nas wszystkich. Bo nakręcanie się „hybrydowej” spirali jest jednak bardzo niebezpieczne.

Podkreślał wagę formacji wiernych: mają znać swoją wiarę, przekazywać ją i jej bronić.

foto: archiwum

Dziś ten nowy święty może wydawać się odległy dla przeciętnego katolika.

Newman nie był jedynie wielkim intelektualistą, ale przede wszystkim ojcem duchownym, kapłanem całkowicie oddanym duszom. Był zawsze blisko powierzonym jego opiece studentom z Oxfordu. W całym swoim życiu miał zgromadzonych wokół siebie przyjaciół. Próbował, jako katolik, pomóc wiernym poznać Boga, żyć wiarą i jej bronić. Otworzył szkołę w Birmingham, ucząc młodzież aż do swojej starości. Nauczał biednych, napisał wiele prostych, ale głębokich modlitw i medytacji. Jest dla każdego świętym, który oświeca umysł i dotyka serca.

Nawet jego wskazówki duchowe były bardzo proste: „chodź do kościoła, odmawiaj codziennie poranne i wieczorne modlitwy i regularnie czytaj Pismo Święte”. Czuł też „odpowiedzialność za dusze sobie powierzone aż do dnia śmierci”.

Nie wymagał wyjątkowych rzeczy od wiernych, ale starał się ich prowadzić ku głębokiej i osobistej wierze w Boga, który przychodzi do nas w osobie Chrystusa. Zachęcał wiernych, by zawierali się Panu Jezusowi, uczęszczali na Mszę Świętą – serce życia chrześcijańskiego, by doceniali sakramenty, by medytowali Pismo Święte i odmawiali z wiarą Różaniec. Zrozumiał już w czasie swojego pierwszego nawrócenia w wieku 15 lat, że są dwa indywidua absolutne i ewidentne w swej istocie: ja i mój Stwórca. Dla Newmana dusza i Stwórca były najważniejsze ze wszystkich innych rzeczy. Stąd starał się dobrze troszczyć

Serce przemawia do serca

Z ks. **Hermannem Geisslerem** FSO rozmawia w Rzymie Anna Artymiak

„Ze smutkiem stwierdzam, że nie mam skłonności do bycia świętym. (...) wystarczy mi, abym pastował świętym buty” – wyznał kiedyś kanonizowany właśnie kard. Newman W czym objawiała się jego świętość?

John Henry Newman (1801-1890) przede wszystkim nieustannie poszukiwał Boga i Jemu zawsze dawał pierwszeństwo. Był zapalonym miłośnikiem prawdy, której poświęcił całą swoją karierę akademicką. Zawsze podążał za głosem sumienia, w którym słyszał echo głosu Bożego. Zawierzył się Bożej Opatrzności, także w momentach wielkich utrapień i prób. Był ojcem sumień, próbując zawsze naprowadzić je ku Bogu, ku dobru, pięknu i prawdzie. Miał niewzru-

szzone przeświadczenie, że wiara jest przekazywana zwłaszcza od osoby do osoby: *cor ad cor loquitur* – serce przemawia do serca.

Napisał kiedyś zaskakujące zdanie: „Nawet gdyby ktoś prowadzący nie-święte życie wszedł do nieba, osoba ta nie byłaby szczęśliwa”. Co to znaczy?

Kto nie jest świętym, nie zniesie Boga po trzykroć świętego. Dlatego musimy być święci, by móc wejść i odnaleźć radość w Bogu. Dla Newmana świętość zawiera się w zwyczajnie w wierności Bogu w naszych codziennych obowiązkach: wykonywaniu zwykłych powinności w jedności z Chrystusem, a zatem w nadzwyczajny sposób, tzn. z wiarą, nadzieją i miłością. To jest świętość chrześcijańska.

o swoją duszę, nawracając się nieustannie do Boga, starał się pomóc duszom mu powierzonym, aż odnajdą Boga, swego Zbawcę, i z nim swoją wierność.

Jaką pobożnością się wyróżniał?

Żył wielką miłością do Najświętszego Sakramentu, w którym widział Boga, Boga bliskiego, Boga dotykającego, Boga wnika-jącego w nasze serca, by je oświecić, umocnić i ze sobą zjednoczyć. Nabożeństwo do Serca Jezusowego było dla niego przede wszystkim nabożeństwem do nieskończonej miłości Zbawiciela, która jest podstawą wszystkich tajemnic wiary: z miłości Pan przyszedł na ten świat, ofiarował się na krzyżu, zjednoczył nas w rodzinie Ko-

ścioła i otworzył nam drogę do życia wiecznego. Newman żywił także wielką miłość do Najświętszej Dziewicy Maryi, czcząc ją zwłaszcza jako „nową Ewę”.

Benedykt XVI w czasie czuwania przed beatyfikacją kard. Newmana powiedział, że „dramat życia Newmana zaprasza nas do zbadania naszego życia, by dostrzec je w kontekście szerokiego horyzontu planu Bożego i by wzrastać w komunii z Kościołem każdego czasu i każdego miejsca”.

Papież Ratzinger chciał powiedzieć, że Newman zachęca do podążania nie za własnym zamysłem, ale za Bożym. Bóg ma plan dla każdego z nas. Odnaleźć swoją radość oznacza odnaleźć i podążać za zamysłem Boga wobec mnie, a zatem moim osobistym powołaniem. W ten sposób się wzrasta w jedności z Panem i odnajduje się własne miejsce w Kościele. Ten proces nawrócenia nie kończy się nigdy, ponieważ – według Newmana – żyć na ziemi oznacza przemieniać się, a być doskonałym oznacza, że przemieniłeś się wiele razy.

Co Joseph Ratzinger ceni sobie w myśli kard. Newmana?

Zawsze cenił sobie doktrynę Newmana o sumieniu, zwłaszcza to, że nasza wierność Kościołowi nie ma podłoża w wizji autorytarnej Kościoła, ale w sumieniu jednostki, która dzięki wierze zrozumiła wartość Kościoła i podąża za nim, poczynając od swojego oświeconego sumienia.

Myśli Newmana mają wielką wagę dla nas współczesnych – jak jego teologia sumienia czy sprzeciw wobec przekonania, że wiara jest jedynie sprawą prywatną. Co warto dziś znać z jego spuścizny?

Centralnym tematem dla Newmana była prawda kontra wyzwanie relatywizmu: mówił o liberalizmie w religii i nazywał go najniebezpieczniejszym wrogiem Kościoła w przyszłości – a zatem dla nas teraz. Ważny jest również temat sumienia, dziś często źle rozumianego jako prawo do własnej przyjemności, podczas gdy dla Newmana jest ono echem głosu Boga, więcej – służą Chrystusa. Newman zawsze podkreślał wagę formacji wiernych: mają oni znać swoją wiarę, przekazywać ją i jej bronić. Docenił całościową formację, na poziomie uniwersyteckim i naukowym, mówiąc, że należy przekazywać wiedzę oraz uczyć cnoty i wiary, a także, że to wszystko może zadziałać dzięki żywym przykładom i spalającym się sercom, które przekazują wartości. Zachęcał każde-

go, by dał się kształtować przez lekturę Pisma Świętego i Ojców Kościoła, wielkich głosicieli wiary w pierwszych wiekach chrześcijaństwa.

Ksiądz spędził prawie 30 lat w Rzymie. Gdzie odnajdziemy ślady kard. Newmana w Wiecznym Mieście?

Jeszcze jako anglikanin Newman zatrzymał się tylko na krótko w Rzymie, doceniając jego piękno, dziękując za Kościół, w którym już wtedy dostrzegał „matkę” Kościoła Anglii, ale krytykując jednocześnie hipokryzję, którą dostrzegał u wielu wiernych. Po swoim nawróceniu na katolicyzm przybył do Rzymu, żeby przygotować się do kapłaństwa. Mieszkał w Kolegium Kongregacji Propagandy Wiary, które w tamtym okresie mieściło się jeszcze przy Placu Hiszpańskim, i święcenia kapłańskie otrzymał w Kaplicy tej Kongregacji. Kiedy powrócił do Rzymu jako staruszek, by zostać kardynałem, otrzymał bilecik z nominacją kardynalską w Pałacu Kardynała Howarda, blisko Piazza Argentina. Jego kościołem tytularnym był kościół San Giorgio in Velabro.

Ksiądz zgromadzenie, Rodzina Duchowa Das Werk, obok ojców filipinów jest zaangażowane w promocję teologii i osoby kard. Newmana.

Nasza założycielka, matka Julia Verhaeghe, Belgijka (1910-1997), nie знаła Newmana, kiedy zakładała naszą wspólnotę – która składa się ze wspólnoty księży i wspólnoty siostr, z innymi osobami zjednoczonymi na różny sposób z nami. W latach 60. przeczytała antologię, odnajdując w Newmanie „brata dla swojej duszy”. Istnieje pewne duchowe pokrewieństwo pomiędzy Newmanem a matką Julią, które zawiera się przede wszystkim w miłości do Kościoła, wierności własnemu sumieniu, wytrwałości także w momentach trudnych, w przeświadczeniu, że wiarę przekazuje się od serca do serca.

Jak zrodziły się Centra Przyjaciół Newmana i czym się zajmują?

Siostry z naszej wspólnoty zorganizowały w 1975 r. w Rzymie pierwsze duże sympozjum akademickie o Newmanie. Odniosło ono wielki sukces i ukazało żywe zainteresowanie osobą Newmana, przyczyniając się bardzo do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego. Następnie kard. Raimondi, ówczesny Prefekt Kongregacji ds. Świętych, zaprosił wspólnotę do kontynuowania pracy nad Newmanem, zakładając w Rzymie Centrum Zainteresowań i Przyjaciół. Póź-

niej powstało także w Littlemore na obrzeżach Oxfordu, gdzie Newman nawrócił się na katolicyzm, w Bregenz w Austrii i w Budapeszcie. Te Centra mają specjalistyczną bibliotekę, którą udostępniają badaczom i wielbicielom, promują kult i studium nad Newmanem, wydają listy, publikują książki i artykuły różnego rodzaju, prowadzą stronę internetową, współpracują ze stowarzyszeniami i przyjaciółmi Newmana na poziomie międzynarodowym, starają się rozpowszechniać znajomość osoby, duchowości i pism tego wielkiego świętego, który zasługuje na miano Doktora Kościoła.

Dla Księdza osobiście kim jest św. John Newman?

Jest wielkim poszukującym prawdy w świecie pogrążonym w chaosie, mroku i niejasności. Jest światłem dzięki swojemu spójnemu życiu, swoim stanowczym myślom, odważnym i nierzadko bolesnym wyborom. Jest wzorem ojca duchowego, zaangażowanego wychowawcy i pokornym sługą Kościoła. Poruszają mnie przede wszystkim jego jasne homilie o wierze, jego głębokie i osobiste medytacje, jego pisma na temat sumienia, *sensus fidelium*, autentycznego rozwoju doktryny i znaczeniu uniwersytetu katolickiego. Uważam za prorocze jego osobiste odniesienie w przekazywaniu wiary: serce przemawia do serca, także dziś i jutro.

REKLAMA

DUCHOWA BIOGRAFIA
intelektualisty anglikanina,
który został katolickim
kardynałem i świętym

JEAN HONORÉ
Mystère d'un homme:
Jean-Henri
NEWMAN

 www.gaudium.pl

fol. xlx

WYTRWAJ, A WYGRASZ ŻYCIE

Dzień Pański u Malachiasza opisany jest jako „pałacy jak piec”. Bóg uczyni z niegodziwców słomę, ściernisko, plewy – rozróżnienie nie jest ważne; istotą jest bezwartościowość i łatwopalność substancji. Sąd nie będzie miał na celu oczyszczenia, ale pożarcie przez ogień tych, którzy nie boją się Boga. Pamiętamy słowa Jana Chrzciciela o Mesjaszu: „Ma On wiejadło w rękę i oczyści swój omlot: (...) plewy spali w ogniu nieugaszonym” (Mt 3,12). Dzień Pański będzie wybawieniem i nagrodą dla sprawiedliwych: „A dla was, czczących moje imię, wszędzie słońce sprawiedliwości i uzdrowienie w jego skrzydłach” (Mi 3,20). Światło słoneczne symbolizuje pełnię Bożego zbawienia, ptasie skrzydła to symbol troskliwej opieki.

Dopóki dzień Pański nie nadszedł, mamy pracować i wykonywać swoje obowiązki. Tego uczył własnym postępowaniem św. Paweł, pracując i zarabiając na swoje utrzymanie. *Didache* naucza: „Przyjmujcie każdego, kto przychodzi w imię Pana. (...) Jeśli chce u was osiąść, a ma jakiś zawód, niech pracuje, by się wyżywić. Jeśli nie ma żadnego zawodu, zadbajcie rozsądnie o to, by chrześcijanin nie żył pośród was w bezczynności. Gdyby zaś nie chciał tego czynić, znaczyłoby to, że kupczy tylko Chrystusem. Strzeżcie się takich ludzi!” (XII, 1-5).

Zapowiadając zbliżające się zniszczenie Świątyni Jerozolimskiej, Jezus ukazuje koniec czasów. Józef Flawiusz tak rozpamiętał nad Jerozolimą: „Cezar rozkazał całe miasto i Przybytek zrównać z ziemią (...). Cały pozostały mur biegnący wokół miasta żołnierze, którzy go burzyli, tak starli z powierzchni ziemi, żeby przyszli przybysze nie mogli uwierzyć, że tutaj kiedyś mieszkali ludzie. Taki los Jerozolimie, wspaniałemu i na całym świecie sławą cieszącemu się miastu, zgotowało szaleństwo powstańców” („Wojna żydowska”, 7.3). Sądzono, że w ogniu bitwy o świątynię nadejdzie Mesjasz. Tak się nie stało.

Jezus udziela potrójnego ostrzeżenia: „nie dajcie się zwieść”, „nie podążajcie za nimi” i „nie bójcie się”. Nie są to tylko ostrzeżenia przed wojnami czy rozruchami. Największym zagrożeniem jest utrata i wyparcie się wiary, szczególnie podczas prześladowań. Wierzący zostaną postawieni przed sądami. Dzieje Apostolskie obfitują w takie sceny: Piotr, Jan i Szczepan stają przed Sanhedrynem, Jakub przed Herodem Agryppą, Paweł przed Gallionem, Feliksem oraz Agryppą i Festusem. Uczniowie nie muszą się obawiać, ponieważ podczas prześladowań będą mieli potężnego adwokata – Jezusa.

Słowa: „włos z głowy wam nie spadnie” nie oznaczają, że wierzący nie poniosą żadnej fizycznej szkody. Należy zrozumieć to duchowo: że bez woli Bożej nic nie może się stać wierzącym, a nawet jeśli spotka ich śmierć, ich dusze będą całkowicie bezpieczne. Z perspektywy wieczności utrata ziemskiego życia jest porównywalna do utraty jednego włosa. Życie wiarą polega na takim zaufaniu Bogu, aby dawać świadectwo Ewangelii pośród przeciwności. Sam Jezus zachęca: Wytrwaj, a wygrasz życie!

ks. Sebastian Adamczyk

Autor jest prefektem ds. studiów w Wyższym Seminarium Duchownym we Wrocławiu

XXXIII NIEDZIELA ZWYKŁA

17 listopada 2019

Czytanie z Księgi proroka Malachiasza

3, 19-20a

„Oto nadchodzi dzień pałacy jak piec, a wszyscy pyszni i wszyscy czyniący nieprawość będą słomą, więc spali ich ten nadchodzący dzień, mówi Pan Zastępów, tak że nie pozostawi po nich ani korzenia, ani gałązki.

A dla was, czczących moje imię, wszędzie słońce sprawiedliwości i uzdrowienie w jego skrzydłach”.

Psalm responsoryjny

98, 5-9

Refren: Pan będzie sądził ludy sprawiedliwie.

Śpiewajcie Panu przy wtórze cytry, przy wtórze cytry i przy dźwięku harfy. Przy trąbach i przy dźwięku rogu, na oczach Pana, Króla, się radujcie.

Niech szumi morze i wszystko, co w nim żyje, krąg ziemi i jego mieszkańcy. Rzeki niech klaszczą w dłonie, góry niech razem wołają z radości.

W obliczu Pana, który nadchodzi, aby osądzić ziemię. On będzie sądził świat sprawiedliwie i ludy według słusności.

Czytanie z Drugiego listu świętego Pawła Apostoła do Tesaloniczan

3,7-12

Bracia! Sami wiecie, jak należy nas naśladować, bo nie wzbudaliśmy wśród was niepokoju ani u nikogo nie jedliśmy za darmo chleba, ale pracowaliśmy w trudzie i zmęczeniu, we dnie i w nocy, aby dla nikogo z was nie być ciężarem. Nie żebyśmy nie mieli do tego prawa, lecz po to, aby dać wam samych siebie za przykład do naśladowania. Albowiem gdy byliśmy u was, nakazywaliśmy wam tak: Kto nie chce pracować, niech też nie je. Słyszymy bowiem, że niektórzy wśród was postępują wbrew porządkowi: wcale nie pracują, lecz zajmują się rzeczami niepotrzebnymi. Tym przeto nakazujemy i napominamy ich w Panu Jezusie Chrystusie, aby pracując ze spokojem, własny chleb jedli.

Aklamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.

Nabierzcie ducha i podnieście głowy, ponieważ zbliża się wasze odkupienie.

Słowa Ewangelii według świętego Łukasza

21, 5-19

Gdy niektórzy mówili o świątyni, że jest przyozdobiona pięknymi kamieniami i darami, Jezus powiedział: „Przyjdzie czas, kiedy z tego, na co patrzycie, nie zostanie kamień na kamieniu, który by nie był zwalony”.

Zapytali Go: „Nauczycielu, kiedy to nastąpi? I jaki będzie znak, gdy się to dzieć zacznie?”.

Jezus odpowiedział: „Strzeżcie się, żeby was nie zwiedziono. Wielu bowiem przyjdzie pod moim imieniem i będą mówić: »To ja jestem« oraz: »Nadszedł czas«. Nie podążajcie za nimi! I nie trwóćcie się, gdy posłyszycie o wojnach i przewrotach. To najpierw musi się stać, ale nie zaraz nastąpi koniec”.

Wtedy mówił do nich: „Powstanie naród przeciw narodowi i królestwo przeciw królestwu. Wystąpią silne trzęsienia ziemi, a miejscami głód i zaraza; ukazać się straszne zjawiska i wielkie znaki na niebie. Lecz przed tym wszystkim podniosą na was ręce i będą was prześladować. Wydadzą was do synagog i do więzień oraz z powodu mojego imienia wlec was będą do królów i namiestników. Będzie to dla was sposobność do składania świadectwa. Postanówcie sobie w sercu nie obmyślać naprzód swej obrony. Ja bowiem dam wam wymowę i mądrość, której żaden z waszych prześladowców nie będzie się mógł oprzeć ani się sprzeciwić. A wydawać was będą nawet rodzice i bracia, krewni i przyjaciele i niektórych z was o śmierć przypawią. I z powodu mojego imienia będziecie w nienawiści u wszystkich. Ale włos z głowy wam nie zginie. Przez swoją wytrwałość ocalicie wasze życie”.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 18 listopada

Wspomnienie bł. Karoliny Kózkówny, dziewicy i męczennicy
Czytania mszalne: 1 Mch 1, 10-15. 41-43. 54-57. 62-64; Ps 119, 53. 61. 134. 150. 155. 158; Łk 18, 35-43

Wtorek, 19 listopada

Dzień powszedni albo wspomnienie bł. Salomei, zakonniczki
Czytania mszalne: 2 Mch 6, 18-31; Ps 3, 2-7; Łk 19, 1-10

Środa, 20 listopada

Wspomnienie św. Rafała Kalinowskiego, prezbitera
Czytania mszalne: 2 Mch 7, 1. 20-31; Ps 17, 1b. 5-6. 8. 15; Łk 19, 11-28

Czwartek, 21 listopada

Wspomnienie Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny
Czytania mszalne: 1 Mch 2, 15-29; Ps 50, 1b-2. 5-6. 14-15; Łk 19, 41-44

Piątek, 22 listopada

Wspomnienie św. Cecylii, dziewicy i męczennicy
Czytania mszalne: 1 Mch 4, 36-37. 52-59; Ps: 1 Krn 29, 10b-12; Łk 19, 45-48

Sobota, 23 listopada

Wspomnienie dowolne św. Klemensa I, papieża i męczennika, albo wspomnienie św. Kolumbana, opata
Czytania mszalne: 1 Mch 6, 1-13; Ps 9, 2-4. 6. 16. 19; Łk 20, 27-40

foto: PAP/EPA/Angelo Caronti

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

BUDOWAĆ POMOSTY

Kontynuujemy naszą podróż z księgą Dziejów Apostolskich. Po trudnych doświadczeniach przeżytych w Filipi, Tesalonice i Berei Paweł dotarł do serca Grecji – Aten. Tutaj Apostoł „burzył się wewnętrznie na widok miasta pełnego bożków” (Dz 17,16). To zderzenie z pogaństwem pobudziło go do poszukiwania płaszczyzn dialogu z kulturą grecką. Postanowił zapoznać się z miastem i zaczął odwiedzać najważniejsze miejsca i osoby. W synagodze, na areopagu spotykał Żydów, filozofów epikurejskich i stoickich i innych przedstawicieli tamtej społeczności. Nie patrzył na Ateny i świat pogański z wrogością, ale oczyma wiary. Szukał dróg dotarcia z przesłaniem Ewangelii. Na areopagu Paweł wykorzystał znajdujący się tam mieście ołtarz poświęcony „nieznanemu bogu” (Dz 17,23) i wychodząc od tej „pobożności”, przekonywał, że Bóg „nie ukrywa się przed tymi, którzy Go szukają szczerym sercem, chociaż czynią to po omacku” (tamże). Paweł „głosił Tęgo, którego ludzie nie znają, a jednak znają: Nieznanego-Znanego” (Benedykt XVI, Spotkanie ze światem kultury w Collège des Bernardins, 12 września 2008 r.). Dochodzi do kerygmy i nawiązuje do Chrystusa, określając Go jako „Człowieka, którego [Bóg] na to przeznaczył, po uwierzytelnieniu Go wobec wszystkich przez wskrzeszenie Go z martwych” (Dz 17,31). Tu przepowiadanie Pawła napotyka przeszkodę: śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa jawi się jego słuchaczom jako „głupstwo” (1Kor 1,23) i budzi pogardę i drwiny. Wówczas Paweł odchodzi. Wydaje się, że jego próba się nie powiodła, a jednak niektórzy przystają na jego słowo i otwierają się na wiarę. Również w Atenach zakorzenia się Ewangelia. Prośmy i dzisiaj Ducha Świętego, aby nauczył nas budować pomosty z kulturą, z niewierzącymi lub ludźmi, których wiara różni się od naszej.

Podczas audiencji ogólnej, 6 listopada

DO POLAKÓW

Serdecznie pozdrawiam polskich pielgrzymów. Drodzy bracia i siostry, w niedzielę 10 listopada Kościół w Polsce obchodzi XI Dzień Solidarności z Kościołem Prześladowanym, organizowany przez Stowarzyszenie Pomoc Kościołowi w Potrzebie i Konferencję Episkopatu Polski. W tym roku pomoc duchowa i materialna w sposób szczególnie jest kierowana do chrześcijan w Sudanie Południowym. Wasza modlitwa i konkretne dzieło solidarności niech przynosi wytchnienie i wsparcie braciom i siostram, którzy cierpią dla Chrystusa w różnych częściach świata. Z serca wam błogosławię!

Podczas audiencji ogólnej, 6 listopada

„Człowiek ma to do siebie, że niepodobna go wyczerpać historycznie” – napisał Karol Wojtyła we wstępie do swojego dramatu „Brat naszego Boga”.

Postać Brata Alberta – Adama Chmielowskiego pojawia się w wypowiedziach przyszłego papieża przez cały okres posługi kapłańskiej. Adam Chmielowski (1845-1916) był malarzem, powstańcem styczniowym, założycielem zgromadzenia albertynów i albertynek. W słowach Wojtyły o „biedaczynie z Krakowa” możemy odnaleźć opis, który pasuje również do młodego Karola: „Całe jego życie od wczesnej młodości, poprzez okres twórczości malarskiej połączonej z wewnętrznym zmaganiem o kształt właściwego swego powołania, aż po ostateczny wybór franciszkańskiego ideału brata-tercjara i służby ubogich – całe to życie najkrócej i najgruntowniej streścił znakomity autor książki o nim [ks. Konstanty Michalski w 1946 r. – przyp. mz] w słowach: »duszę dał«”.

Nie można zrozumieć Brata Alberta bez jego widzenia człowieka i przede wszystkim bez jego relacji z Chrystusem. W zderzeniu z nędzą ludzkiej kondycji, którą Chmielowski zobaczył wśród chłopów na Podolu i w krakowskich przytułkach, zadał sobie pytanie: Jak pozostać człowiekiem? Nie odnosiło się ono tylko do tych, którzy byli pozbawieni wszystkiego, ale także do samego siebie, stojącego w obliczu ludzkiej nędzy. Odpowiedź Chmielowski odnajduje w doświadczeniu miłości, w przeświadczeniu, że miłosierdzie jest odpowiedzią.

APOSTOŁ KOŚCIOŁA UBOGICH

„Brat Albert to jest czysta Ewangelia” – słowa abp. Grzegorza Rysia najpełniej okre-

Ecce Homo

Marzena Zielonka

foto: br. Cyprian Grodzki OFMConv/Centrum Myśli Jana Pawła II

ślają tę postać. Przypominają nam również scenę z pogrzebu św. Jana Pawła II, kiedy to karty Ewangelii, poruszane przez podmuch wiatru, zamknęły się, symbolizując życie Ewangelia. O tym, że byli to dwaj ludzie, którzy szli drogą świętości, uświadomiono sobie w chwili, gdy dotarła wiadomość o ich śmierci. To właśnie w tym czasie padły znamienne słowa, że nie trzeba się modlić za Brata Alberta, tylko do Brata Alberta, wielu zaś z nas

oddal się całkowicie służbie biednym, stając się jednym z nich.

Sprawa wyniesienia „biedaczyny z Krakowa” na ołtarze była Wojtyłe bardzo bliska. W 1960 r. zwrócił się do przełożonej generalnej albertynek, by siostry modliły się o to. Śledził z uwagą etapy procesu beatyfikacyjnego. Otrzymałszy *positio*, nie umiał ukryć wzruszenia, powtarzając: „Jak się cieszę, jak się cieszę”. Beatyfikację ogłosił 22 czerwca 1983 r. w Krakowie.

*Świat, jak złodziej,
wydziera co dzień i w każdej godzinie
wszystko dobre z serca,
wykrada miłość dla ludzi, wykrada
spokój i szczęście,
kradnie nam Boga i niebo.
(...) jeżeli duszę bym stracił, cóż by mi
zostało?*

*Z listu Adama Chmielowskiego
do Heleny Modrzejewskiej*

PATRON TRUDNEGO PRZEŁOMU

Rok kanonizacji Adama Chmielowskiego – 1989 – był dla Polski rokiem przełomowym, trudnych decyzji i zmian. W przemówieniu do polskich pielgrzymów Papież mówił: „Przychodzi więc kanonizacja naszego Brata Alberta w momencie trudnego przełomu. Czy ten, który, idąc za Chrystusem, pomagał ludziom dźwigać się, odzyskiwać ludzką godność i podmiotowość, stawać się współtwórcami wspólnego dobra społeczeństwa, nie jest nam dany jako znak i jako patron tego trudnego przełomu?” (12 listopada 1989 r.). Widział w nim wzór bycia „apostolem Bożego miłosierdzia” oraz postawy solidarności.

Podczas audiencji generalnej 12 listopada 2014 r. papież Franciszek zwrócił się do obecnych Polaków: „Święty Jan Paweł II nazwał Brata Alberta: »Patronem trudnego przełomu w waszej Ojczyźnie i w Europie«. Uczmy się od niego wdrażania w życie miłości miłosiernej wobec najbardziej potrzebujących, niesienia pomocy tym, którzy noszą w sobie Obraz Chrystusa – *Ecce Homo*. Niech dewiza życiowa Brata Alberta: »Być dobrym jak chleb« owocuje w naszym codziennym życiu, w naszej trosce o braci”.

Zwiedzając celę, w której umarł Brat Albert, Karol Wojtyła, wówczas arcybiskup krakowski, powiedział, patrząc na jego fotografię: „Co miłość robi z człowiekiem” (25 grudnia 1966 r.). Możemy te słowa odnieść do nich obu.

Autorka jest pracownikiem
Centrum Myśli Jana Pawła II

pamięta okrzyk tłumu zebranego na placu św. Piotra: *Santo subito!* W obu przypadkach powszechne było przeświadczenie, że żył wśród nas święty. Łączyło ich wiele: wczesne osierocenie przez matkę, wybór – przed sztuką – Boga jako drogi życiowej, ponieważ „prawdziwa sztuka musi służyć Bogu”, kierowanie się wolą Bożą, zawierzenie Matce Bożej, wymanie od siebie oraz to, że w ich życiu centralnym pytaniem było pytanie o człowieka.

Można powiedzieć, że postać Brata Alberta towarzyszyła Karolowi Wojtyłowi od zawsze. W „Darze i tajemnicy” pisał: „znalazłem w nim szczególnie duchowe oparcie i wzór radykalnego wyboru drogi powołania”. Jeszcze jako kleryk, z okazji imienin ks. Józefa Matlaka, proboszcza parafii św. Stanisława Kostki na Dębnikach, przyniósł mu do przeczytania swój utwór o Bracie Albiecie („Brat naszego Boga”, powstał w latach 1944-1945), który zostawiwszy wszystko, co wyznaczało mu sens i kierunek życia,

REKLAMA

JP2 Centrum Myśli Jana Pawła II

Życie rozkwita w dawaniu siebie innym (...).

Jan Paweł II, Rzym, 15 sierpnia 1992

Aplikacja Cytaty JP2

POBIERZ Z Google Play

POBIERZ W App Store

ARKA Z FILMAMI

„Jutro czeka nas długi dzień”

Czwarta już edycja Festiwalu Filmów Chrześcijańskich Arka 2019 trwa do 1 grudnia. Odbywa się w ośmiu miastach Polski: Głuszycy, Krakowie, Lublinie, Łomży, Nowym Sączu, Rzeszowie, Siedlcach i Warszawie. Prezentowane filmy, zarówno fabularne, jak i dokumen-

„15 sierpnia”

talne, pojawiają się na polskich ekranach po raz pierwszy. Wpisują się – podkreślają organizatorzy – w mądrą dyskusję o współczesnym świecie i miejscu w nim wartości chrześcijańskich. Oprócz pokazów filmowych odbywają się spotkania z twórcami, dyskusje, koncerty i warsztaty.

Wśród festiwalowych propozycji znalazł się m.in. film dokumentalny „Lourdes” Thierry’ego Demazière’a i Albana Teurli, którego sukces frekwencyjny we Francji wskazuje, że Francuzi wciąż poszukują wiary i sensu życia. „Amazing Grace: Aretha Franklin” Sydneya Pollacka i Alana Elliota stanowi niezwykle zapis koncertu Królowej Soulu sprzed 46 lat (szerzej pisaliśmy o nim w poprzednim numerze „Idziemy”). Grecki dokument „15 sierpnia” Zachariasza Mavroeidisa, historia Wniebowzięcia NMP na wyspie Tirasia, jest pokłonem dla macierzyństwa i tradycji w dobie nowoczesności. „Życie w górach” Granta Baldwina to pięknie sfilmowany obraz

ludzkiej pasji, gdzie obserwujemy majestat wielkich gór Kolumbii Brytyjskiej i fascynujące losy związanych z nimi postaci. „Schronienie w górach” Roberta Bidiny to opowieść o pasterzu z albańskiej wioski, gdzie chrześcijanie i muzułmanie znaleźli sposób na pokojowe współistnienie. Znalazł się też akcent polski: „Jutro czeka nas długi dzień” Pawła Wysoczańskiego o dr Helenie Pyz, świeckiej misjonarce z Ośrodka Rehabilitacji Jeevodaya w Indiach, która swoich podopiecznych nazywa „wielką łaską od Boga”.

Przejmującą historię z bratobójstwem w tle opowiada w belgijski film fabularny „Odrodzenie” Kristofa Hoornaerta, stawiający pytania o odpowiedzialność, winę, karę i odkupienie. Z kolei „Morine” Tony’ego Farjallaha to niezwykła

„Odwaga w ogniu”

opowieść o pierwszej libańskiej świętej, przenosząca widzów do roku 620. Wreszcie film „Odwaga w ogniu” Campbella Millera ukazuje niesamowite życie ks. Williego Doyle’a, irlandzkiego jezuity, który zaciągnął się do armii brytyjskiej w 1915 r. i towarzyszył w bohaterski sposób żołnierzom na polu bitwy, co ukształtowało go na całe życie.

Szczegółowy program festiwalu i opisy filmów można znaleźć na www.festiwalarka.pl. Tygodnik „Idziemy” sprawuje nad wydarzeniem patronat medialny. **oprac. Im**

Izabela Pakulska

OSTROGA PIĘTOWA

Ostroga piętowa to zmiana zwyrodnieniowa kości piętowej. Na jej podeszwowej powierzchni pojawia się wyrostek kostny, widoczny w badaniu RTG i USG. Sama ostroga nie boli. Ból pojawia się gdy dojdzie do zapalenia rozciągnięta podeszwowego stopy. Rozciągnięta podeszwa jest tkanką między kością piętową i śródstopiem i stanowi w pewnym sensie przedłużenie mięśnia trójkątowego łydki i ścięgna Achillesa. Przy każdym kroku rozciągnięta pracuje. Jest bardzo narażona na urazy, a wiele mikro-urazów doprowadza do stanu zapalnego.

Przyczyn tego zapalenia może być wiele: długotrwałe obciążenie kości piętowej i przeciążenie rozciągnięta takie jak nadwaga, źle dobrane lub za twarde obuwie, chodzenie na wysokich obcasach, koślawość stawu skokowego, przykurcz stawu, długotrwałe obciążenie stóp, np. przez długie marsze. Nasilające się wraz z wiekiem zmiany zwyrodnieniowe ułatwiają powstawanie ostrogi a także przewlekłe ogólnoustrojowe choroby zapalne.

Ostroga piętowa – a właściwie zapalenie rozciągnięta podeszwowego – nie jest groźną chorobą, jednak bardzo uciążliwą. Typowym objawem jest silny ból od spodu pięty, który znacznie utrudnia chodzenie. Może być klujący, piekący lub tępy. Najsilniejszy jest rano, w ciągu dnia z każdym krokiem jest lepiej, jednak jeśli chodzimy za dużo, znów się pojawia, a potem może występować także w spoczynku. To-

warzyszy mu czasem obrzęk i zaczerwienienie. Po pewnym czasie ból, nawet bez leczenia, ustępuje.

Najważniejszą rolę w leczeniu odgrywa rehabilitacja: ćwiczenia rozciągające, masaż i zabiegi o działaniu przeciwpalnym, takie jak ultradźwięki,

laser, masaż wirowy, jonoforeza czy krioterapia. Część specjalistów stosuje tzw. falę uderzeniową. Istota jej polega na mechanicznym doprowadzeniu do powstania mikrouszkodzeń, co zwiększa odżywianie i regenerację tkanek.

Należy także zmniejszyć napięcie mięśnia trójkątowego łydki i ścięgna Achillesa przez masaż, ćwiczenia i zabiegi fizjoterapeutyczne. Metodą jest turanie pod stopą piłeczki (kautuczowej lub tenisowej) czy masowanie rozciągnięta – to ćwiczenia, które może wykonać sam pacjent. Ulgę przynoszą odciażające wkładki umieszczone pod piętami. Niektórzy pacjenci wymagają zastosowania niesterydowych leków przeciwzapalnych. Ostryknięcie sterydem pod kontrolą USG, miejscowe podanie osocza bogatopłytkowego (PRP) czy nasświetlanie promieniami rentgenowskimi to rzadko stosowane, chociaż skuteczne metody. Ostrogi obecnie raczej nie leczy się operacyjnie. Ważne jest usunięcie przyczyn, które mogły doprowadzić do schorzenia, czyli redukcja masy ciała, zmiana obuwia, ćwiczenia rozciągające mięsień trójkątowy łydki, noszenie wkładek. Dobry efekt przynosi także chodzenie boso.

Należy pamiętać, że mimo iż ostroga piętowa występuje bardzo często, to nie każdy ból pięty jest spowodowany zapaleniem rozciągnięta podeszwowego. Przyczyn może być wiele, np. guz, pęknięcie lub złamanie kości piętowej czy zapalenie ścięgna Achillesa. Dlatego każdy pacjent powinien zostać skonsultowany przez lekarza, najlepiej ortopedę.

Autorka jest lekarzem

Jabłko i gruszka

dr hab. Tomasz Korpysz

Pełniące funkcję podmiotu nazwy par małżeńskich (typu *stryjostwo* czy *profesorostwo*) oraz skrótowe (np. *MEN* czy *UKSW*) nie są jedynymi grupami wyrazów, które sprawiają kłopoty, gdy nadawca chce zachować związek zgody między nimi a czasownikami pełniącymi funkcję orzeczenia. Szczególnie częste błędy pojawiają się w zdaniach, w których występują podmioty wielowyrazowe.

Podmiot wielowyrazowy najczęściej tworzą rzeczowniki lub zaminki połączone spójnikami łącznymi: zwykle jest to po prostu spójnik *i* lub *oraz*, rzadziej np. spójniki *a także*, *tudzież* (dziś już wyraźnie książkowy), *zarówno... jak i...* itp. W zdaniach zawierających tego typu konstrukcje co do zasady należy stosować orzeczenia wyrażone czasownikami w liczbie mnogiej. Piszemy zatem np. *Jabłko i gruszka leżą na stole*, *Zosia i Basia przybiegły na boisko*, *Ukończenie budowy oraz oddanie szkoły do użytku nastąpią jeszcze w tym roku*, *Zarówno książka, jak i zeszyt powinny być podpisane* itp. Takie rozstrzygnięcie normatywne nie dziwi, ponieważ podmioty szeregowy są postrzegane przez użytkowników polszczyzny jako wyraźnie mnogie. Mimo to nierzadkie są błędy typu *Zarówno nasilenie tego sporu, jak i długość jego trwania *wskazuje na konieczność wysłania tam doświadczonych negocjatorów* czy też *Wiara w Chrystusa, przyniesiona przez Niego miłość i wybaczenie Ojca w niebie *wypędza bojaźń i *pozwala iść na cały świat ze świadectwem tej Bożej miłości*. W obu tych zdaniach mamy do czynienia z podmiotami szeregowymi, orzeczenia powinny więc mieć formę liczby mnogiej: *wskazują* oraz *wypędzają i pozwalają*. Dlaczego zatem autorzy tych zdań (dodam, że autentycznych i znalezionych w prasie) popełnili błędy? Przyczyny, jak się zdaje, są dwie.

Po pierwsze, w obu zdaniach czasowniki użyte zostały w czasie teraźniejszym. Jest to bardzo ważne, ponieważ w tym właśnie czasie następuje tzw. neutralizacja rodzaju, czyli czasownik ma formę taką samą dla wszystkich trzech rodzajów. Jeżeli zastosujemy np. czasownik *biegnie*, to będziemy go mogli poprawnie połączyć z wyrazem w rodzaju męskim: *chłopiec*, żeńskim: *dziewczynka*, a także nijakim: *dziecko*. W czasie przeszłym czy przyszłym byłoby to niemożliwe, ponieważ każdy z rodzajów wymaga innej formy czasownika: *biegł*, *biegła*, *biegło* czy też: *będzie biegł*, *będzie biegła*, *będzie biegło*. Jeżeli zatem autor buduje zdanie w czasie teraźniejszym, to nie zauważa zupełnie podstawowej różnicy w rodzaju wyrazów (to) *nasilenie* i (ta) *długość* czy też: (ta) *wiara*, (ta) *miłość*, (to) *wybaczenie*. A skoro jej nie zauważa, to nie ma też problemu z użyciem czasownika w liczbie pojedynczej.

Zastosowanie formy liczby pojedynczej w orzeczeniu było możliwe tym bardziej, że po drugie, w cytowanych zdaniach pojawiły się rzeczowniki abstrakcyjne. Tymczasem współczesne przepisy normatywne mówią, że jeżeli podmiot szeregowy jest złożony z rzeczowników abstrakcyjnych, to orzeczenie może (ale nie musi!) mieć postać liczby pojedynczej. Konieczne jest jednak spełnienie jeszcze jednego warunku: rzeczowniki tworzące podmiot muszą mieć ten sam rodzaj. Poprawne są zatem np. zdania: *Targata nią na przemian miłość i nienawiść do Pawła* czy też: *Zdenerwowanie i zaniepokojenie wyraźnie malowało się na jego twarzy*. Tego warunku autorzy przywołanych wyżej błędnych zdań już nie spełnili.

Podsumujmy: jeżeli w zdaniu występuje podmiot szeregowy, a więc złożony z kilku wyrazów połączonych spójnikiem łącznym (schematycznie można to oddać formułą A i B), to orzeczenie zawsze może mieć formę liczby mnogiej. Wariantywnie i warunkowo może zostać użyte w liczbie pojedynczej tylko wtedy, gdy w skład podmiotu wchodzi rzeczowniki abstrakcyjne mające ten sam rodzaj.

Opieka nad dzieckiem

Edyta
Pisarczyk-Kulon

Niewykorzystana do 31 grudnia płatna opieka nad dzieckiem za 2019 r. przepada. Od stycznia 2020 r. pracownik znowu będzie miał prawo do dwóch dni zwolnienia na dziecko. O sposobie wykorzystania go w danym roku kalendarzowym decyduje pracownik w pierwszym wniosku o udzielenie takiego zwolnienia złożonym w danym roku kalendarzowym.

Pracownikowi wychowującemu przynajmniej jedno dziecko w wieku do 14 lat przysługuje w ciągu roku kalendarzowego zwolnienie od pracy w wymiarze 16 godzin albo dwóch dni, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia.

Przepisy nie wykluczają sytuacji, iż ze zwolnienia będą korzystać oboje rodzice, każde po jednym dniu.

Wychowywanie dziecka jest warunkiem przyznania prawa do płatnej opieki i zwolnienia od pracy. Nie ma natomiast znaczenia, z którego związku małżeńskiego jest dziecko. Należy zaznaczyć, że dwa dni płatnego zwolnienia przysługują na wszystkie wychowywane dzieci, a nie na każde z nich. Jeżeli zatem z dwóch dni na opiekę skorzysta pracownik, na którekolwiek z dzieci, z uprawnienia nie będzie mógł skorzystać ojciec, ponieważ przysługuje ono tylko jednemu z rodziców i tylko raz w roku kalendarzowym. O tym, które z nich skorzysta z dni na opiekę, decydują sami rodzice.

Zwolnienie od pracy jest udzielane w wymiarze godzi-

nowym. Dla pracownika zatrudnionego w niepełnym wymiarze czasu pracy wymiar zwolnienia ustala się proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy tego pracownika. Niepełną godzinę zwolnienia od pracy zaokrągla się w górę do pełnej godziny.

Zwolnienie z tytułu opieki nad dzieckiem może być udzielane w dowolnym czasie, w oddzielnych dniach bądź też łącznie, i może być łączone z dniami wolnymi od pracy, a także z urlopem wypoczynkowym. Nie przysługuje pracownikom będącym rodzicami dziecka (matce lub ojcu albo obojgu rodzicom) pozbawionym władzy rodzicielskiej nad dzieckiem ani opiekunom dziecka w razie sądowego ograniczenia lub zwolnienia z opieki nad dzieckiem.

Pracownik może skorzystać z prawa do opieki nad dzieckiem również wtedy, gdy drugie z rodziców nie prowadzi

działalności zarobkowej albo korzysta z urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, rodzicielskiego lub wychowawczego.

Prawo do zwolnienia na dziecko pracownik nabywa z dniem podjęcia pracy. Przysługuje ono także w sytuacji, gdy trakcie roku kalendarzowego pracownik powraca z urlopu macierzyńskiego lub wychowawczego czy bezpłatnego. Jednak jeżeli zwolnienie to nie zostanie wykorzystane w danym roku kalendarzowym, pracownik nie może go wykorzystać w roku następnym. Za niewykorzystane w roku kalendarzowym zwolnienie na dziecko nie przysługuje również żaden ekwiwalent. Z dniem 1 stycznia następnego roku pracownik nabywa jedynie prawo do kolejnych dwóch dni zwolnienia do czasu ukończenia przez dziecko 14 lat.

Autorka jest radcą prawnym

foto: PAP/Adam Warżawa

WRACAJĄ Mariusz Jankowski

Nie będę ukrywał: są takie momenty w trakcie sezonu zimowego, że mam dość. I to mimo że bardzo lubię skoki narciarskie. Po prostu: gdy warunki są kapryśne i psują harmonogram zmagani, ta dyscyplina traci swój blask. Zdarza się, że zawody są odwoływane, a jeszcze innym razem wiatr rozkłada karty na skoczni. I wtedy wymiar sportowy pozostaje w cieniu pogody. Doskonale zresztą to pamiętamy z ostatnich mistrzostw świata. Loteryjny konkurs w Seefeld zakończył się bardzo dobrze dla Polaków. Kamil Stoch zdobył medal srebrny – chociaż po pierwszej serii był osiemnasty, a Dawid Kubacki na pierwsze miejsce wskoczył z jeszcze odleglejszej, bo dopiero 27. pozycji. Wtedy się cieszyliśmy, ale powtórzę: wołałbym takich sytuacji nie oglądać na skoczniach zbyt często. Niech o wszystkim decydują przede wszystkim umiejętności.

A tych naszym reprezentantom nie brakuje. Wspomniani już Stoch i Kubacki mają ugruntowane pozycje. I będą w najbliższych miesiącach ich bronić. Nowy trener kadry wcale nie ukrywa, że Polacy muszą szukać świeżej krwi. Bo mamy jedną z najbardziej doświadczonych reprezentacji na świecie. Dlatego też Michał Doleżał nie ma wyjścia: będzie musiał wprowadzać do drużyny nowych ludzi i szukać na zapleczu zawodników, którzy poradzą sobie w walce z najlepszymi. W trakcie rozpoczynającego się za kilka dni sezonu musimy więc mieć to na uwadze. Zmiana pokoleniowa w reprezentacji Polski musi nastąpić. Nie od razu, nie w formie rewolucji, ale musi.

Na szczęście dobrych wiadomości nie brakuje. Tak jak kiedyś mieliśmy małyszomanię, tak teraz można mówić o syndromie Stocha. Pewnie nie w takim wymiarze jak kiedyś, ale jednak. Sukcesy Kamila podzielały na wyobraźnię młodych ludzi. A to sprawiło, że po latach pewnego zastoju mamy przyrost zawodników uprawiających skoki narciarskie. Widać to nie tylko po liczbie zgłoszonych uczestników do mistrzostw Polski ale także po naborze do najmłodszych grup w klubach. Dlatego mimo że za plecami Stocha i Kubackiego jest spora wyrwa, to możemy mieć nadzieję, iż uda się ją w miarę szybko wypełnić. Nie dziś, nie jutro, ale w dającej się przewidzieć przyszłości.

Tegoroczny powrót na skocznię nastąpi już za chwilę. I to u nas, w Wiśle. Życzę sobie i Państwu, by od pierwszych zawodów był to powrót udany, a przy okazji pełen emocji. A nowemu trenerowi kadry życzę dobrego oka, by jego poszukiwania następców polskich mistrzów zakończyły się sukcesem.

Autor jest dziennikarzem TVP

Ostatnim rzutem

W 4. kolejce Euroligi koszykarki z Arki Gdynia pokonały hiszpański zespół Spar Citylift Girona 71:69. Zwycięstwo Arce dała Barbora Balintova, która w końcówce meczu wykorzystała rzuty wolne. To pierwszy zwycięstwo Gdyni w Eurolidze.

Rodzina się powiększa

W środę Bayern Monachium pokonał Olympiakos Pireus 2:0. Bawarczycy zakończyli rywalizację grupową Ligi Mistrzów z kompletem punktów i awansowali do 1/8 finału. Pierwszego gola dla Bayernu strzelił Robert Lewandowski. Po meczu Polak ogłosił radosną wiadomość: po raz drugi zostanie ojcem.

foto: PAP/EPN/philipp guelland

foto: PAP/Andrzej Crygiel

Minister awansuje

Polski minister sportu Witold Bańka został szefem Światowej Agencji Antydopingowej (WADA). W czwartek w Katowicach Rada Fundacji WADA zatwierdziła wybór Polaka na zakończenie 5. Światowej Konferencji Antydopingowej. Jego kadencja rozpocznie się 1 stycznia 2020 r. Celem Agencji jest walka z niedozwolonym wspomaganiem w sporcie.

Trzy medale dla Polski

foto: Bartłomiej Zborowski/Polski Komitet Paraolimpijski

Dwa srebra i jeden brąz reprezentanci Polski wywalczyli w pierwszym dniu Paralekkoatletycznych Mistrzostw Świata w Dubaju. Srebrne medale zdobyli Lech Stoltman w pchnięciu kulą i Piotr Kosewicz w rzucie dyskiem. Brąz w dysku wywalczył Robert Jachimowicz. Mistrzostwa potrwać do 15 listopada. Do Zjednoczonych Emiratów Arabskich przyjechało ponad 1400 zawodników ze 120 krajów świata, w tym 42 reprezentantów Polski.

Taylor zostaje

Mike Tylor będzie nadal trenerem polskiej reprezentacji koszykarzy. W poniedziałek Polski Związek Koszykówki ogłosił, że umowa z nim została przedłużona na kolejne dwa lata. Taylor prowadzi polską reprezentację koszykarzy od 2014 r. Od tego czasu kadra dwukrotnie awansowała do mistrzostw Europy, w 2015 r. doszła do 1/8 finału EuroBasketu, a w tym roku awansowała również na mistrzostwa świata – po raz pierwszy po 52 latach przerwy – i doszła aż do ćwierćfinału.

foto: PAP/EPN/Łezek Szymański

CO JADAŁ ZYGMUNT AUGUST?

Hanna Michniewicz

Rok 2019 został ustanowiony przez polski sejm Rokiem Unii Lubelskiej, ze względu na 450. rocznicę tego wydarzenia, przypadającą 1 lipca. Rocznicę świętowano także od strony kulinarnej podczas Europejskiego Festiwalu Smaku, który odbywał się w Lublinie. W tym roku organizatorzy czerpali inspirację z kuchni staropolskiej i litewskiej. Jednym z ciekawych wydarzeń festiwalu była kolacja historyczna „Czy Zygmunt August jadł wiewiórkę”, podczas której uczestnicy mogli spróbować potraw wykonanych według XVI-wiecznej receptury. W menu znalazły się: ówkiła Miłkołaja Reja, polewka z konopi, łosoś po polsku, kapłon w winie muszkatołowym z pure z pasternakiem oraz mus z gruszek. Zaprezentowano także dania zaczerpnięte z menu uroczystości zaślubin Bony Sforzy i Zygmunta I Starego w 1517 r. Według historycznych zapisków, zaserwowano wówczas 29 dań,

a wśród nich lasagne z sosem szafranowym, gotowaną dziczyznę, pieczeń z bażanta w białym winie, króliki w towarzystwie różnych sosów, galaretkę z pigwy, kasztany w syropie, a także kandyzowane owoce i dżemy.

Czym charakteryzowała się kuchnia z czasów unii lubelskiej? Jak zauważa prof. Jarosław Dumanowski w publikacji „Unia lubelska. Przewodnik od kuchni”, w Polsce opierano się wówczas na kuchni średniowiecznej, w której dużą rolę odgrywały przyprawy orientalne: pieprz, imbir, gałka muskatołowa, szafran, goździki, cynamon. Były one wówczas bardzo kosztowne, dlatego ich stosowanie świadczyło o wysokim statusie społecznym. Ogromny wpływ na kuchnię miały ówczesne zasady chrześcijańskiego postu – to za ich sprawą Polacy stali się specjalistami w dziedzinie przyrządzania ryb. Słynne przepisy na szczupaka czy łososa po polsku doceniano także w innych

SZCZUPAK PO POLSKU

Szczupaka oczosawszy, narysowawszy i w dzwona posiekłszy, nasolić na godzinę albo dwie. Z garść grochu, kilka cybul i kilka korzeni pietruszki, także z kilka grzanek białego chleba uwarzywszy, to wszystko przez sito przecierać, jajec wbić. Rozprawić go winem, pieprzem, imbirzem, muskatowym kwiatem i szafranem zaprawiwszy, przywarzyć. Przydać cukru i masła, a szczupaka z soli oplotkawszy, uwarz w tym wszystkim.

Przepis, datowany na 1686 r., pochodzi z książki „Moda bardzo dobra smażenia różnych konfektów i innych słodkości, a także przyrządzania wszelkich potraw, pieczenia chleba, i inne sekreta gospodarskie i kuchenne”, oprac. i wyd. J. Dumanowski i R. Jankowski, Monumenta Poloniae Culinaris, red. J. Dumanowski, t. II, Warszawa 2011

krajach Europy. W czasach renesansu zasady postu stopniowo traciły na znaczeniu, pojawiało się za to więcej wpływów orientalnych.

Kuchnia litewska za czasów średniowiecza różniła się od kuchni polskiej. Jak pisze we wspomnianej publikacji Rimvydas Laužikas z Uniwersytetu

Wileńskiego, ziemie litewskie były bardzo nieurodzajne, dlatego spośród zbóż można było na nich uprawiać jedynie żyto. Nie było dostępu do ryb morskich, a jedynie słodkowodnych. Dietę uzupełniano dzikimi produktami: grzybami, miodem i boćwiną.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – wiosenny zwyczaj
- 1 H – miejsce budowy
- 2 E – powyżej kolan
- 3 A – istota wypowiedzi
- 3 H – forma ascezy
- 5 A – jednostka mocy
- 5 E – Karl, pisarz
- 5 I – obrządek religijny
- 7 A – uczelnia warszawska
- 7 E – dopływ Wisły
- 7 I – zmiana rakowa
- 9 A – wargi kobiety
- 9 H – kościół pastora
- 10 E – bombowa wyrwa
- 11 A – indyjski bawół
- 11 H – firma meblowa

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – zwarty górotwór
- A 7 – liturgiczna szata
- C 1 – urząd państwowy
- C 5 – jeden z hormonów
- C 9 – odcień koloru
- E 4 – wzrok lub dotyk
- F 1 – film Trzaskalskiego
- F 5 – duża ropucha
- F 9 – razem z Barbie
- G 4 – Anna, aktorka
- I 1 – imię męskie
- I 5 – rentgen dłoni
- I 9 – samiec bydlę
- K 1 – przytoczenie tekstu
- K 7 – polarne zjawisko

Hasło do odczytania w zaznaczonym wierszu po odgađnięciu brakujących liter

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać do 29 listopada na adres redakcji „Idziemy”. Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi nagrodzimy książkami
Hasło z poprzedniego tygodnia: „Ryngraf”.

TVP 1

05.15 Klan (3553) – telenowela TVP; **05.35** Klan (3554) – telenowela TVP; **06.05** Słownik polsko@polski – talk – show prof. Jana Miodka; **06.35** wojsko – polskie.pl – reportaż; **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach*; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce; **09.05** Ziarno – Tato, nie mogę zasnąć...; **09.40** Las bliżej nas; **10.10** Polskie drogi; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** *Anioł Pański*; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Misja Bangladesz – Kościół ze słomy; **13.20** BBC w Jedyne – Sekretne życie wiejskich zwierząt; **14.20** Z pamięci; **14.30** Weterynarze z sercem; **15.05** Komisarz Alex (157): Szary; serial kryminalny TVP, wyk.: Krystian Wieczorek, Antoni Pawlicki, Ireneusz Czap, Janusz Chabior; **16.05** Postaw na milion; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Dziewczyny ze Lwowa (48): Niespodziewana odsiecz – serial obyczajowy TVP; **18.30** Jaka to melodia?; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.15** Wojenne dziewczyny (37) – serial TVP **21.15** Rolnik szuka żony seria (10) – reality show **22.15** Zakochana Jedyńka – Już za tobą tęsknię – film obyczajowy, Wielka Brytania 2015, reż.: Catherine Hardwicke, wyk.: Toni Collette, Drew Barrymore, Dominic Cooper, Jacqueline Bisset **00.15** Frontera – dramat, USA 2014, reż.: Michael Berry, wyk.: Michael Pena, Ed Harris, Eva Longoria **02.05** Jaka to melodia? **02.50** Miejsce zbrodni. Czyściciel – Niemcy 2015, reż.: Christian Alvart, wyk.: Till Schweiger, Fahri Yardim, Luna Schweiger **04.30** Z pamięci **04.35** Zakończenie dnia

TVP 2

04.35 Dla niesłyszących – Słowo na niedzielę – Lista z jednym nazwiskiem; **04.45** Barwy szczęścia (2134) – serial obyczajowy TVP; **05.15** Barwy szczęścia (2135) – serial obyczajowy TVP; **05.45** Barwy szczęścia (2136) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Dla niesłyszących – M jak miłość (1469) – serial TVP, wyk.: Teresa Lipowska, Małgorzata Rożniatowska, Małgorzata Pieńkowska, Robert Moskwa, Barbara Kurdej – Szatan, Marcin Janos Krawczyk, Dominika Ostalska, Krystian Wieczorek; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym Pogoda Flesz; **11.10** The Voice of Poland – Live; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces 2020 – widowisko muzyczne; **16.25** Rodzinka.pl (276) – serial komediowy TVP; **16.55** Na dobre i na złe (756): Narodziny chirurga – serial TVP; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.25** Kroniki F1 – felieton; **18.25** Czar Par – program rozrywkowy **19.30** Czar Par – dogrywka – program rozrywkowy **20.05** The Wall. Wygraj marzenia – teleturniej **21.00** Muzyka, Taniec, Zabawa – koncert **22.00** Wkręcenie w randkę – reality show **23.05** Echo serca (28) – serial TVP, wyk.: Antoni Pawlicki, Kamila Baar – Kochańska, Przemysław Sadowski, Adam Zdrójkowski, Adam Szczyszczaj, Justyna Ducka, Dorota Segda, Witold Weliński **23.55** Koncert Specjalny Filharmoników Wiedeńskich w Makau – Austria 2019 **01.50** Dobry czas na miłość – komedia, Francja 2015, reż.: Catherine Klein, wyk.: Ludmila Mikael, Eric Caravaca, Magali Woch, Jean – Yves Chatelais **03.25** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie – Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – co pół godziny; Wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **09.50** Wronicza 17; **10.59** Pogoda Info; **11.02** Serwis Info Dzień weekend; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.59** Serwis Info Dzień weekend; **12.29** Serwis Info Dzień weekend; **12.52** Pogoda Info; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień weekend **14.51** Pogoda Info; **14.59** Serwis Info Dzień weekend; **15.30** *Kościół z bliska – magazyn*; **15.59** Info Dzień; **16.51** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** Teleexpress na deser; **17.47** Serwis Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Studio Zachód; **19.00** Głębia ostrości; **19.25** Serwis Info Wieczór weekend **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20ta **21.00** W pełnym świetle **21.24** Flesz Info Wieczór **21.40** Studio Lotto **21.49** Strefa starcia **23.00** Info Wieczór **23.21** Nie da się ukryć Extra **00.00** Serwis Info Wieczór weekend **00.03** Magazyn śledczy Anity Gargas **00.40** Wronicza 17 **01.55** Wiadomości **02.23** Gość Wiadomości **02.50** Minęła 20ta **03.50** W pełnym świetle **04.14** Flesz Info Wieczór **04.40** Głębia ostrości **05.13** Agrobiznes **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Historia Królowej Estery; **06.55** Filmowe Życiorysy; **07.30** Spotkania z ekologią – program edukacyjny; **07.45** Ocalić od zapomnienia – felieton; **07.50** Kolory Świętości – film dokumentalny, Włochy 2006; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Słowo Życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.10** Spotkanie z M. Buczek; **09.15** Katecheza bpa Antoniego Długosza; **09.30** Niedziela; **09.35** Ja głuchy; **10.00** Światowy Dzień Ubogich; **11.30** Nasze pasje; **11.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **12.00** *Anioł Pański*; **12.20** Wiś – to też Polska; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **13.50** Święty Patryk; **14.40** Święty na każdy dzień; **14.45** Od Wiednia do Budapesztu; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert żyćców; **17.00** Tam, gdzie Bóg płacze; **17.30** Okiem kamery; **18.00** *Anioł Pański*; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Opowieść Starego Testamentu **20.00** Informacje dnia **20.20** *Różaniec* – audycja modlitewna **20.50** Myśląc Ojczyzna **21.00** *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze* – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Retrospekcja **21.45** Samson i Dalila **22.40** Od Oceanu do Oceanu z Ikoną Częstochowską przez świat w obronie życia **23.00** Jak my to widzimy **23.30** Tam, gdzie Bóg płacze **00.00** Programy powtórkowe

Film obyczajowy JUŻ ZA TOBĄ TĘSKNIĘ

TVP 1 – 22.15

Jess (Drew Barrymore) i Milly (Toni Collette) – nierozłączne odłak poznały się jako małe dziewczynki, dziś jako dorosłe kobiety nie pamiętają momentu, gdy nie dzieliły razem czasu, sekretów, ciuchów... Bez taniej kliki i schematycznych banałów, za to z dużym dystansem i niepowtarzalną kobiecą energią. Film o kobietach i ich szaleństwach. Przejawny, ciepły, autentyczny, urzekający, bo nakręcony właśnie przez kobiety. „Już za tobą tęsknię” to wspaniała celebrazja przyjaźni, która nigdy nie zostanie przerwana, nawet gdy życie płata niespodziewane figle.

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.30** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.00** Domowe rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **12.00** Co za tydzień – magazyn; **12.30** 39 i pół tygodnia – serial, Polska; **13.30** Mam talent – program rozrywkowy; **15.25** Ralph Demolka – komedia, USA 2012, reż.: Rich Moore, wyk.: John C. Reilly, Sarah Silverman, Jack McBrayer; **17.30** Big Brother Tydzień; **18.30** My Way; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.44** Raport smogowy; **19.45** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.00** MasterChef – program rozrywkowy; **21.35** Łowca i królowa lodu – film przygodowy, USA/Chiny 2016, reż.: Cedric Nicolas – Troyan, wyk.: Chris Hemsworth, Charlize Theron, Jessica Chastain, Emily Blunt, Nick Frost; **23.35** Annabelle – horror, USA 2014, reż.: John R. Leonetti, wyk.: Annabelle Wallis, Ward Horton, Tony Amendola; **02.00** Big Brother Tydzień; **03.00** Uwaga!; **03.20** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.30** Jeżdźcy smoków na końcu świata (48); **09.00** Piotruś Pan – film familijny, USA/Wielka Brytania 2003, reż.: Hogan P.J., wyk.: Isaacs Jason, Sumpter Jeremy; **11.20** Wszystkie się wali – komedia, USA 2003, reż.: Shankman Adam; **13.40** Rio – animacja, USA 2011, reż.: Saldanha Carlos; **15.45** Twoja Twarz Brzmi Znamo; **17.45** Nasz Nowy Dom; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie; **20.00** Świętokrzyska Gala Kabaretowa; **22.05** W rytmie serca (57) – wyk.: Mateusz Damięcki, Barbara Kurdej – Szatan, Maria Dębska, Piotr Frączewski, Piotr Polk; **23.05** Ślad (89) – wyk.: Anita Jancja, Mariusz Jakus, Waldemar Błaszczyk, Agnieszka Kawiorska; **00.05** Wojna o planetę małp – USA/Kanada 2017, reż.: Matt Reeves, wyk.: Amiah Miller, Andy Serkis, Judy Greer; **03.05** Tajemnice losu; **04.55** Disco gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.40** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (51) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.10** Elif (608) – serial, Turcja 2014; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów – taka historia... (47) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (58): Obcy krajowy – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (50): Morderczy plan – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (218): Zakład – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** BBC w Jedynce – Sekretne życie wiejskich zwierząt; **14.00** Elif (609); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (52); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3555); **18.30** Korona królów (286); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! – magazyn **20.30** Leśniczówka (162) **21.00** Teatr Telewizji – Fantazja polska – spektakl teatralny, reż.: Maciej Wojtyśko, wyk.: Dymitr Hołowko, Barbara Dembińska, Weronika Asińska, Jolanta Jakubowska, Katarzyna Żuk, Tomasz Kubiś, Piotr Seweryński, Hanna Molenda **22.25** Świat bez fikcji – Rozdarte serce Afryki **23.20** Życie na gorąco (3/9): Marsylia – serial sensacyjny TVP **00.55** Już za tobą tęsknię – film obyczajowy, Wielka Brytania 2015, reż.: Catherine Hardwicke **02.55** Ptaki śpiewają w Kigali – dramat, reż.: Joanna Kos – Krauze, Krzysztof Krauze **04.50** Zakończenie dnia

TVP 2

04.45 Koło fortuny – teleturniej; **05.20** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (134): Krew i woda, część 2 – serial, Niemcy 2017; **06.15** Coś dla Ciebie; **06.40** Familiada – teleturniej; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (35): Koniec świata – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2136) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Teściowie i synowie. Kto tu rządzi? – reality show; **13.35** Gotowi do gotowania. Start!; **14.10** Coś dla Ciebie; **14.30** Operacja Zdrowie; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (10): W pojedynkę – serial, Niemcy 2004; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Wieźnię miłości (183) – Turcja 2016; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Gotowi do gotowania. Start!; **18.55** Teściowie i synowie. Kto tu rządzi? **19.35** Barwy szczęścia (2136) – serial obyczajowy TVP **20.10** Barwy szczęścia (2137) – serial obyczajowy TVP **20.40** Kulisy serialu M jak miłość **20.55** M jak miłość (1470) **21.50** O mnie się nie martw (9/13) **22.50** Kino bez granic – Wyścig – film obyczajowy, Wielka Brytania/USA 2013, reż.: Ron Howard, wyk.: Daniel Brühl, Chris Hemsworth, Olivia Wilde, Alexandra Maria Lara **01.00** Głęboka woda (5/13): Pałac bezdomnych – serial TVP **01.55** Zaskoczeni przez miłość – film obyczajowy, USA 2015, reż.: Robert Iscove, wyk.: Patti Allan, Hilarie Burton, Paul Campbell, Aaron Craven **03.25** Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.57** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niestyszających: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.50** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20ta **20.50** Warto rozmawiać **21.40** Studio Lotto **21.49** W tyle wizji **22.31** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.02** Nie da się ukryć Extra **00.32** Pogoda Info **00.45** Wiadomości **01.13** Gość Wiadomości **01.40** Minęła 20ta – prog. public. **02.30** Warto rozmawiać **03.30** W tyle wizji **04.05** W tyle wizji Extra **04.34** Pogoda Info **04.43** Światowiec **05.18** Agrobiznes **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Samson i Dalila – serial fabularny, Brazylia 2011; **06.50** Święty Patryk; **07.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś to też Polska; **09.25** Słowo Życia; **09.30** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.40** Od Oceanu do Oceanu z Ikoną Częstochowską przez świat w obronie życia; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.35** Przyroda w Obiektywie; **11.50** Kabwe; **11.55** Święty na każdy dzień; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Opowieści Starego Testamentu; **12.45** Ewangelia nasz biznesplan; **13.20** Koncert życzeń; **14.10** Szlif księżnej; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuarium polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie; **17.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.30** Spotkanie Rodziny Radia Maryja w Sanktuarium MB Ostrobramskiej – Skarżysko Kamienna **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Przygody Monster Trucków **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec – audycja modlitewna **20.50** Myśląc Ojczyznę **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny **22.00** Stan bezpieczeństwa państwa – program publicystyczny **22.10** Mojżesz – 10 przykazań – serial fabularny, Brazylia 2015 **22.55** Teoria ewolucji a współczesna mikrobiologia **00.05** Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** My Way; **06.50** Nowa Maja w ogrodzie; **07.20** Akademia Ogrodnika; **07.30** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.00** Remont razem; **12.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.00** Szkoła – program obyczajowy; **14.00** 19+ – program obyczajowy; **14.30** Szpital – program obyczajowy; **15.30** Szkoła – program obyczajowy; **16.30** 19+; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.49** Raport smogowy; **19.50** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (2978); **20.55** Millionerzy; **21.30** Top Model; **23.00** Pieniądże to nie wszystko – komedia, Polska 2001, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Marek Kondrat, Stanisława Celińska, Sylwester Maciejewski, Cezary Kosiński, Hanna Mikuć, Magdalena Wójcik, Andrzej Chyba; **01.15** Co za tydzień; **01.50** Uwaga!; **02.10** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Dzień, który zmienił moje życie; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Ewelina Ruckgaber; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (2954); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (2955); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (41); **20.10** MEGA HIT: Wojna o planetę małp – USA/Kanada 2017, reż.: Matt Reeves, wyk.: Amiah Miller, Andy Serkis, Judy Greer; **23.10** Sprawiedliwość ulicy – thriller, USA 2007, reż.: E. Faunt LeRoy Don, wyk.: Steven Seagal, B.R. Woller Kirk, Carstens Liezl, Griffin Eddie; **00.15** Polowanie na czarownicę – film akcji, USA 2011, reż.: Sena Dominic; **03.20** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Serial M JAK MIŁOŚĆ

TVP 2 – 20.55

Robert (Krzysztof Tyniec) tak zabaluje na swoim wieczorze kawalerskim, że trafi do aresztu na komisariacie w Lipnicy. Kisielowa wpadnie w szal. Nie dość, że jej przyszły mąż się spiesi i wyłudza za kratkami, to jeszcze wyjdą na jaw jego kłamstwa. Czy Zofia na dzień przed ślubem wszystko odwoła?

TVP 1

05.10 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.40** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.20** Przysięga (52) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.10** Elif (609) – serial, Turcja 2014; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (286) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (59): Doktor Wezół – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (51): Śmierć dziewczyny – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (219): Córka blacharza – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (610); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (53) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3556) – telenowela TVP; **18.30** Korona królów (287); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn
20.30 Piłka nożna – Eliminacje EURO 2020: Polska – Słowenia (studio)
20.35 Piłka nożna – Eliminacje EURO 2020: Polska – Słowenia
23.00 Ocaleni – reality show
00.05 Lwie serce – film akcji, USA 1990, reż.: Sheldon Lettich, wyk.: Jean-Claude Van Damme, Harrison Page, Deborah Renard, Ashley Johnson
02.00 Papusza – dramat, reż.: Krzysztof Krauze, Joanna Kos – Krauze; wyk.: Sebastian Wesołowski
04.10 Więzi – film dokumentalny, reż.: Zofia Kowalewska
04.35 Notacje – Jerzy Antczak. Ja z Polski nie wyjechałem – cykl dokumentalny
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

04.45 Koło fortuny – teleturniej; **05.20** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (135): Gwiazdźście niebo, część 1 – serial, Niemcy 2017; **06.15** Aby radość była pełna; **06.40** Familiada – teleturniej; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (36): Czy siedzi z nami pilot – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2137) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.00** Teściowie i synowie. Kto tu rządzi? – reality show; **13.35** Gotowi do gotowania. Start! – magazyn kulinarny; **14.10** Dla niesłyszących – M jak miłość (1470) – serial TVP; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (11): Zmartwienia; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Więzi miłości (184); **18.00** Panorama; **18.00** Pogoda; **18.30** Gotowi do gotowania. Start!; **18.55** Teściowie i synowie. Kto tu rządzi?
19.35 Barwy szczęścia (2137) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2138)
20.40 Kulisy serialu
M jak miłość
20.55 M jak miłość (1471)
21.50 Echo serca (29) – serial TVP
22.50 Ludzkie historie – Matteo – film dokumentalny, reż.: Michał Konrad
23.50 O mnie się nie martw (9/13)
00.45 Rodzinka.pl (276) – serial komediowy TVP
01.20 Kino bez granic – Wyścig – film obyczajowy, Wielka Brytania/USA 2013, reż.: Ron Howard, wyk.: Daniel Brühl, Chris Hemsworth, Olivia Wilde, Alexandra Maria Lara
03.30 Sto lat Brytyjskiego Vogue'a (1) – film dokumentalny, Wielka Brytania 2016
04.20 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.57** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.49** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
21.00 Nie da się ukryć
21.28 Flesz Info Wieczór
21.40 Studio Lotto
21.50 W tyle wizji
22.31 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.07 Pogoda Info
00.20 Wiadomości
00.48 Gość Wiadomości
01.15 Minęła 20ta – prog. public.
02.15 W tyle wizji
02.49 W tyle wizji Extra
03.30 O tym się mówi
04.28 Reportaż TVP INFO
04.47 wojsko – polskie.pl
05.18 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojesz – 10 przykazań; **06.45** Teoria ewolucji a współczesna mikrobiologia; **07.55** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo Życia; **08.40** Świadkowie; **09.10** Papież Polak do Rodaków; **09.25** Ewangelia nasz biznesplan; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Zew natury; **11.05** Mocni w wierze; **11.35** Myśląc Ojczyznę; **11.45** Syria; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Sanktuaria polskie; **12.40** Filmowe Życiorysy; **14.05** Mojesz – 10 przykazań; **14.50** Guadalupe; **15.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Kalejdoskop Młodych; **16.50** Express Studencki; **17.00** Nad wodą; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Każdy maluch to potrafi
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Uciec z klatki
23.35 Drogą ks. Bosco
00.00 Programy powtórkowe

Serial kryminalny OJCIEC MATEUSZ

TVP 1 – 11.05

Paweł Lipka (Mirosław Baka), właściciel warsztatu samochodowego, odbiera przesyłkę. W środku znajduje się sznur uformowany w pętlę szubieniczną. Niebawem podczas kolacji w domu Lipków dochodzi do zwarcia instalacji elektrycznej, a ich pies zostaje otruty. Paweł spostrzega w szafce elektrycznej plastikową głowę lalki. Po skardze jednego z klientów Lipka zwalnia mechanika, Mirka (Krzysztof Szczepaniak), który został odrzucony przez jego córkę Marysię (Weronika Warchol). Piłany mężczyzna grozi dziewczynie. Podczas imprezy imieninowej Lipki do salonu wpada kamień z pogróżkami pod jego adresem. Niebawem policjanci znajdują w rowie limuzynę Pawła, którą jechała Marysia...

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.20** Doradca smaku; **07.30** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.00** Dorota inspirowuje; **12.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.00** Szkoła – program obyczajowy; **14.00** 19+ – program obyczajowy; **14.30** Szpital – program obyczajowy; **15.30** Szkoła – program obyczajowy; **16.30** 19+; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.49** Raport smogowy; **19.50** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (2979) – serial obyczajowy; **20.55** Millionerzy – teleturniej; **21.30** Pod powierzchnią – serial, Polska; **22.30** Kuba Wojewódzki – talk – show; **23.30** Superwizjer – magazyn reporterów; **00.05** 36,6; **01.05** Oszuści – serial USA; **02.05** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **02.30** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Dzień, który zmienił moje życie; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz, Tomasz Skrzypniak; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (2955); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (2956); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (42); **20.05** Polowanie na czarownice – film akcji, USA 2011, reż.: Sena Dominic; **22.10** Rekrut – thriller sensacyjny, USA 2003, reż.: Donaldson Roger, wyk.: Al Pacino, Farrell Colin, Moynahan Bridget, Macht Gabriel, Mitchell Kenneth; **00.45** Brudny szmal – dramat kryminalny, USA 2014, reż.: Michael R. Roskam; **03.00** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.40** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (53) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (610) – serial, Turcja 2014; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (287) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (60); **Włoski rozłącznik** – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (52); **Niebezpieczne zadanie** – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (220); **Czarna peleryna** – riał kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Rok w ogrodzie Extra; **12.50** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (611) – serial, Turcja 2014; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (54); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3557); **18.30** Korona królów (288); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy
20.30 Leśniczówka (163) – wyk.: Jolanta Fraszyńska, Marek Bukowski, Henryk Talar
21.00 Wielki Test. Wybitne Polki
22.30 Ostatni swing
23.50 SEAL Team – komando Foki (11) – serial, USA 2017
00.45 Kompania X (11) – serial, Kanada 2015
01.35 wojsko – polskie.pl – reportaż
02.00 Warto rozmawiać – program publicystyczny
03.00 Lwie serce – film akcji, USA 1990, reż.: Sheldon Lettich, wyk.: Jean-Claude Van Damme, Harrison Page, Deborah Renard, Ashley Johnson
04.50 Notacje – Gerard Cieślak. Kocham piłkę – cykl dokumentalny
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

04.45 Koło fortuny – teleturniej; **05.20** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (136); **Gwiazdziste niebo**, część 2 – serial, Niemcy 2017; **06.15** Moda i mniejszości; **06.40** Familiada – teleturniej; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (37); **Pierwsza praca Tomka** – serial komedii-wy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2138) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Teściowie i synowe. Kto tu rządzi?; **13.35** Gotowi do gotowania. Start! – magazyn kulinarny; **14.10** Dla niesłyszących – M jak miłość (1471) – serial TVP; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (12); **Zakazana miłość** – serial, Niemcy 2004; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Wieźień miłości (185); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Gotowi do gotowania. Start!; **18.55** Teściowie i synowe. Kto tu rządzi?
19.35 Barwy szczęścia (2138) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2139) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy seriali Na dobre i na złe i Na sygnale
20.55 Na dobre i na złe (757): Nie jesteśmy bogami
21.55 Na sygnale (248): Nie twoja sprawa
22.35 Kino relaks – Tak to się teraz robi – komedia, USA 2010, reż.: Josh Gordon, Will Peck, wyk.: Jennifer Aniston, Jason Bateman, Patrick Wilson
00.25 Najgorszy Kucharz
01.30 Świat bez tajemnic – Meczec za zasłoną – film dokumentalny, Dania 2016, reż.: Martin Kjr Jensen, Irene Thyri
02.40 Instynkt (11): Dobrodziej
03.30 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.57** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy dalej; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.50** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.50** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
21.00 Nie da się ukryć
21.28 Flesz Info Wieczór
21.40 Studio Lotto
21.49 W tyle wizji
22.31 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.07 Pogoda Info
00.20 Wiadomości
00.48 Gość Wiadomości
01.15 Minęła 20ta – prog. public.
02.15 W tyle wizji
02.50 W tyle wizji Extra
03.30 O tym się mówi
04.28 Pogoda Info
04.40 Podróże z historią
05.17 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Droga ks. Bosco; **06.30** Podróż Apostolska Franciszka do Tajlandii i Japonii; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Każdy małuch to potrafi; **09.00** Kalejdoskop Młodych; **09.20** Express Studencki; **09.25** Sanktuaria polskie; **09.45** Święty na każdy dzień; **09.50** Nad wodą; **10.00** Święty Paweł i pierwsze Kościoły; **10.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.00** Świat na wyciągnięcie ręki; **11.15** Poczta z Indii; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Albert Schweiger; **14.10** Matka Teresa; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Regal; **17.00** Po stronie prawdy; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Przygody Mobilków
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Jego śladami
23.40 Petra – tajemnicze miasto
00.00 Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.20** Doradca smaku; **07.30** Dzień Dobry TVN; **11.00** Dorota inspiruje; **12.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.00** Szkoła – program obyczajowy; **14.00** 19+ – program obyczajowy; **14.30** Szpital – program obyczajowy; **15.30** Szkoła – program obyczajowy; **16.30** 19+ – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.49** Raport smogowy; **19.50** Uwaga! – program interwencyjno – śledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (2980) – serial obyczajowy, Polska, wyk.: Kazimierz Mazur; **20.55** Milionerzy; **21.30** My Way; **22.00** Szakal – film zEncyjnij, USA/Wielka Brytania/Francja/Niemcy/Japonia 1997, reż.: Michael Caton – Jones; **00.35** Kości; **01.35** Superwizjer; **02.10** Uwaga!; **02.35** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Dzień, który zmienił moje życie; **11.00** Dlaczego ja? – serial obyczajowy; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier; **13.00** Trudne sprawy – serial obyczajowy; **14.00** Pierwsza miłość (2956); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz, Tomasz Skrzypniak; **18.00** Pierwsza miłość (2957); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (43) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Szutka, Bartosz Zukowski, Barbara Mularczyk, Krystyna Feldman; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.10** Zawsze warto; **22.10** Witajcie w dżungli – film przygodowy, USA 2003; **00.30** Nasz Nowy Dom; **01.30** Nasz Nowy Dom; **02.30** Tajemnice Iosu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Komedia TAK TO SIĘ TERAZ ROBI

Kassie – wykształcona singielka, dochodzi do wniosku, że najwyższy czas na dziecko. Jej najbliższy przyjaciel, neurotyczny Wally, ma mieszane uczucia odnośnie do samotnego macierzyństwa, ale Kassie stawia na swoim. Szczegóły sprawy wychodzą na jaw siedem lat później, gdy Wally poznaje nieco neurotycznego synka Kassie...

TVP 2 – 22.35

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.40** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (54) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (611) – serial, Turcja 2014; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (288) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (61): Honor i zęby trzonowe – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (53): Lista śmierci – serial kryminalny TVP, reż.: Krzysztof Lang, wyk.: Antoni Pawlicki, Magdalena Walach; **11.05** Ojciec Mateusz (221): Fatalne spotkanie; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** To się opłaca; **12.55** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (612); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (55); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3558); **18.30** Korona królów (289); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-sledczy
20.35 Ojciec Mateusz (285): Panna na wydaniu – serial kryminalny TVP, wyk.: Artur Żmijewski, Piotr Polk, Kinga Preis
21.30 Sprawa dla reportera
22.25 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.00 Magazyn kryminalny 997;
23.50 Okupowani: 18 Luty – część 2 – serial, Szwecja/Norwegia 2016
00.50 Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat
01.35 Violetta – Violetta, cz. 3 – serial kostiumowy, Włochy/Niemcy 2012
02.40 Uwikłani (8): Janusz – dramat ojca – serial kryminalny TVP
03.35 Sprawa dla reportera
04.30 Magazyn śledczy Anity Gargas
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

04.40 Koło fortuny – teleturniej; **05.15** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (137): Ostatnia podróż, część 1 – serial, Niemcy 2017; **06.10** Operacja Zdrowie!; **06.40** Familiada – teleturniej; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (38): Dziadkowie – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2139) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny (589) – teleturniej; **13.05** Teściowie i synowe. Kto tu rządzi? – reality show; **13.35** Gotowi do gotowania. Start! – magazyn kulinarny; **14.05** Na dobre i na złe (757): Nie jesteśmy bogami – serial TVP; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (13) – serial, Niemcy 2004; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Wieźień miłości (186); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Gotowi do gotowania. Start!; **18.55** Teściowie i synowe. Kto tu rządzi?
19.30 Barwy szczęścia (2139)
20.00 Kulisy serialu Barwy szczęścia (2140)
20.10 Barwy szczęścia (2140)
20.40 Teściowie – komedia, Niemcy/USA 2003, reż.: Andrew Fleming, wyk.: Michael Douglas, Ryan Reynolds, Albert Brooks
22.30 Pracownik miesiąca – komedia, USA 2006, reż.: Greg Coolidge, wyk.: Dane Cook, Jessica Simpson, Dax Shepard, Andy Dick
00.30 W przebraniu mordercy – thriller, USA 1980, reż.: Brian De Palma, wyk.: Michael Caine, Nancy Allen, Keith Gordon, Angie Dickinson
02.20 Zaginiona (1) – Francja 2015, reż.: Charlotte Brandstrom
03.20 Art Noc – Scena alternatywna – Artur Dutkiewicz Trio
03.45 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **06.45** Serwis Info Poranek; **06.50** Wstaje dzień; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **16.49** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20-ta
21.00 Nie da się ukryć
21.28 Flesz Info Wieczór
21.40 Studio Lotto
21.50 W tyle wizji
22.31 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.07 Pogoda Info
00.20 Wiadomości
00.48 Gość Wiadomości
01.15 Minęła 20-ta
02.15 W tyle wizji
02.49 W tyle wizji Extra
03.30 O tym się mówi
04.29 Pogoda Info
04.40 Podróże z historią
05.18 Agrobiznes
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Święty Paweł i pierwsze Kościoły; **06.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.00** Próba wiary. Św. Franciszek z Asyżu; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Przygody Mobilków; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Regal; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Mysłąc Ojczyzna; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Po stronie prawdy; **13.20** W kolorze plomienia; **14.05** Jego śladami; **15.45** Niedziela; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.00** Źródło; **17.05** Petra; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Przyjaciele i bohaterowie
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Mysłąc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Przyroda i ludzie
22.30 Z wędką nad wodę w Polskę i Świat
23.50 100 cudownych miejsc na świecie
00.00 Programy powtórkowe

Komedia TEŚCIOWIE

TVP 2 – 20.40

Steve i Jerry mają zostać teściami. Jednak już po pierwszym spotkaniu obu rodzin widać, że młodym nie grozi rodzinna sielanka. Jerry – ojciec panny młodej, jest łagodnie usposobionym lekarzem. Natomiast Steve – ojciec pana młodego, jest śmiałym i skutecznym oficerem operacyjnym CIA. Wkrótce obaj zostają wciągnięci w międzynarodową aferę związaną z przemytem broni...

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.20** Doradca smaku; **07.30** Dzień Dobry TVN; **11.00** Dorota inspiruje; **12.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.00** Szkoła; **14.00** 19+ – program obyczajowy; **14.30** Szpital – serial obyczajowy; **15.30** Szkoła – program obyczajowy; **16.30** 19+; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.49** Raport smogowy; **19.50** Uwaga! – program interwencyjno śledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (2981); **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **22.30** Disco polo – komedia, Polska 2015, reż.: Maciej Bochniak, wyk.: Dawid Ogrodnik; **00.45** Pod powierzchnią; **01.45** 1800 gramów – kulisy powstawania filmu; **02.15** Uwaga!; **02.40** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Dzień, który zmienił moje życie; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Piotr Mróz, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (2957); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (2958); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (44) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka, Bartosz Żukowski, Barbara Mularczyk; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.05** Przyjaciółki (169) – wyk.: Małgorzata Socha, Joanna Liszowska, Anita Sokółowska, Magdalena Stuzińska; **22.10** Godziny strachu – thriller, Wielka Brytania/Kanada/USA 2007; **00.15** Kabaretowa Ekstraklasa; **01.00** Zakończenie programu – przerw techniczna

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.40** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (55) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (612) – serial, Turcja 2014; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (289) – telenowela historyczna TVP; **09.10** Magazyn śledczy Anity Gargas; **09.40** Okrasa łamie przepisy – Kaszubskie przysmaki z dziczyzny; **10.15** Komisarz Alex (54): Okrutna prawda – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (222): Pingwin – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (613); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (56); **17.00** Teleexpress; **17.15** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **17.50** Skoki Narciarskie – Puchar Świata – Wisła – kwalifikacje; **18.00** Skoki Narciarskie; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Dziewczyny ze Lwowa (49): Światelko w tunelu – serial obyczajowy TVP
21.35 Zapowiedź – thriller, USA 2009, reż.: Alex Proyas, wyk.: Nicolas Cage, Chandler Canterbury, Rose Byrne, Lara Robinson
23.45 Lot 192 – film fabularny, USA 2016, reż.: Nadeem Soumah, wyk.: Justin Johnson, Dina Meyer, Victoria Pratt
01.20 SEAL Team – komando Foki (11) – serial, USA 2017
02.10 Kompania X (11) – serial, Kanada 2015
03.00 Magazyn kryminalny 997
03.55 Ocaleni – reality show
04.55 Notacje – Andrzej Żydaczewski. Ocalić od zapomnienia – cykl dok.
05.15 Zakończenie dnia

TVP 2

04.35 Koło fortuny – teleturniej; **05.15** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (138): Ostatnia podróż, część 2 – serial, Niemcy 2017; **06.10** Planeta lasów. Ostatni las; **06.40** Familiada – teleturniej; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **11.00** Panorama; **11.05** Pogoda; **11.10** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** Rodzinka.pl (39): Wakacje pod Elkiem – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2140) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Teściowie i synowe. Kto tu rządzi? – reality show; **13.35** Gotowi do gotowania. Start! – magazyn kulinarny; **14.10** O mnie się nie martw (9/13) – serial komediowy TVP; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (14) – serial, Niemcy 2004; **16.00** Koło fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Wieźień miłości (187); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Gotowi do gotowania. Start!; **18.55** Teściowie i synowe. Kto tu rządzi?
19.30 Barwy szczęścia (2140)
20.00 Kulisy serialu Barwy szczęścia
20.10 Barwy szczęścia (2141)
20.35 Czar Par – program rozrywkowy
21.35 Czar Par
22.15 Muzyka na weekend – magazyn muzyczny
23.25 Tak to się teraz robi – komedia, USA 2010, reż.: Josh Gordon, Will Peck, wyk.: Jennifer Aniston, Jason Bateman, Patrick Wilson, Jeff Goldblum
01.15 Teściowie – komedia, Niemcy/USA 2003, reż.: Andrew Fleming, wyk.: Michael Douglas, Ryan Reynolds, Albert Brooks
03.00 Pracownik miesiąca – komedia, USA 2006, reż.: Greg Coolidge, wyk.: Dane Cook, Jessica Simpson, Dax Shepard, Andy Dick
04.45 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **06.36** Pogoda Info; **07.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **07.06** Pogoda Info; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.10** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.24** Pogoda Info; **11.59** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.49** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.28 Flesz Info Wieczór
21.40 Studio Lotto
21.49 W tyle wizji
22.31 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.07 Pogoda Info
00.20 Wiadomości
00.48 Gość Wiadomości
01.15 Forum
02.15 W tyle wizji
02.50 W tyle wizji Extra
03.30 O tym się mówi
04.29 Reportaż TVP INFO
04.57 Podróże z historią
05.38 Agrobiznes
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Święty Piotr Julian Eymard; **06.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.00** Ja głuchy; **07.25** Przyroda i ludzie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Ivato; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Tylko chmury poruszają gwiazdy; **13.55** Cierpliwa ufność; **14.45** Słowo Życia; **15.00** Modlitwa w Godzinie Miłosierdzia; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy sakrament; **16.35** Świat na wyciągnięcie ręki; **17.00** Nasze pasje; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Westerplatte Młodych; **18.55** Niedziela; **19.00** Warto zauważyć...
19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Głos Polski
21.00 Apel Jasnógórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Ziemia Obiecana
22.50 Kosmos
23.55 Święty na każdy dzień
00.00 Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.20** Doradca smaku; **07.30** Dzień Dobry TVN; **11.00** Dorota inspiruje; **12.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.00** Szkoła; **14.00** 19+ – program obyczajowy; **14.30** Szpital – serial obyczajowy; **15.30** Szkoła – program obyczajowy; **16.30** 19+; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.49** Raport smogowy; **19.50** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.00** Szybcy i wściekli VIII – film sensacyjny, Chiny/USA/Japonia 2017, reż.: F. Gary, wyk.: Vin Diesel, Jason Statham, Dwayne Johnson, Michelle Rodriguez; **22.55** Ultimatum Bourne'a – film sensacyjny, USA/Niemcy 2007; **01.15** Kuba Wojewódzki – talk – show; **02.15** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **03.15** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Dzień, który zmienił moje życie; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (2958); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (2959); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (45) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka; **20.05** Dancing with the Stars. Taniec z Gwiazdami; **22.15** Immortals. Bogowie i herosi – film akcji, USA 2011, reż.: Singh Tarsem, wyk.: Cavill Henry, Evans Luke, Freida Pinto, Rourke Mickey; **00.45** Grupa Wschód – thriller, USA 2013, reż.: Batmanglij Zal, wyk.: Alexander Skarsgård, Brit Marling, Clarkson Patricia, Ellen Page; **03.15** Tajemnice losu; **04.55** Disco gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Serial obyczajowy DZIEWCZYNY ZE LWOWA

TVP 1 – 20.35

Olyia czeka na proces w celi. W jej sprawie pojawia się światelko w tunelu. Nowy prawnik, Białobrzęski, jest znacznie lepszy od poprzedniego, jest też młody, przystojny i ewidentnie zainteresowany Poliną. Wiktor zjawia się u Henryka na Cynowej, żeby zorientować się w sytuacji Poliny – zależy mu na bezpieczeństwie matki jego jedyne syna. Postanawia też zamienić słowo z Matyldą. Polina próbuje odprzeżyć udział w knajpie. Sarkisjan nie jest chętny, ale za to zainteresowanie wyraża niespodziewanie... Halina. Kiedy synowa Profesora, tym razem w charakterze rokującej inwestorki, dziarsko zmierza do knajpy na spotkanie z Poliną, tuż za bramą pojawia się niespodziewanie Wiktor, który jest przekonany, że nadchodzi Matylda...

TVP 1

05.35 Klan (3555) – telenowela TVP; **06.00** Klan (3556) – telenowela TVP; **06.25** Sprawa dla reportera; **07.20** Rok w ogrodzie; **07.45** Rok w ogrodzie Extra; **08.00** Pełnosprawni – magazyn dla niepełnosprawnych; **08.25** wojsko – polskie.pl; **08.50** Studio Raban; **09.20** Rodzinny ekspres – Uroczystość Jezusa Chrystusa, Króla Wszechświata. Kim dla mnie jest Jezus?; **09.50** Wyspa nadziei – dramat, Niemcy 2013, reż.: Oliver Schmitz; **11.35** Wojenne dziewczyny (37) – serial TVP; **12.35** Fascynujący świat – Nowy pogromka raka; **13.45** Okrasa łamie przepisy; **14.15** Z pamięci; **14.20** Jak to działa; **14.50** Rolnik szuka żony seria (10) – reality show; **15.50** Skoki Narciarskie – Puchar Świata – Wiśła – konkurs drużynowy (studio); **16.00** Skoki Narciarskie – Puchar Świata – Wiśła – konkurs drużynowy (1 seria); **17.00** Teleexpress; **17.10** Skoki Narciarskie – Puchar Świata (2 seria); **18.30** Jaka to melodia?; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Komisarz Alex (159): Upadek – serial kryminalny TVP
21.35 Hit na sobotę – 72 Godziny – film sensacyjny, USA/Francja 2014, reż.: McG; wyk.: Kevin Costner, Connie Nielsen, Amber Heard, Hailee Steinfeld
23.40 Wściekły Nick – film akcji, Niemcy 2016, reż.: Christian Alvart, wyk.: Til Schweiger, Berrak Tüzünataç, Luna Schweiger, Erdal Yildiz

01.50 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny
02.45 Pustynne piekło – film akcji, USA 2013, reż.: Evelyn Purcell, wyk.: Stephen Dorff, Maisie Williams, Svetlana Metkina, Peter Stormare
04.20 Z pamięci – felieton
04.25 Zakończenie dnia

TVP 2

05.15 Barwy szczęścia (2137) – serial obyczajowy TVP; **05.45** Barwy szczęścia (2138) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Dla niesłyszących – M jak miłość (1470) – serial TVP, wyk.: Teresa Lipowska, Małgorzata Rożniatowska, Małgorzata Pieńkowska, Robert Moskwa; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **10.55** Pogoda; **11.00** Pytanie na śniadanie Extra; **11.25** To je Borowicz. Podróż ze smakiem; **12.00** The Wall. Wygraj marzenia – teleturniej; **13.00** O mnie się nie martw (13) – serial komediowy TVP; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2019 – widowisko muzyczne; **16.15** Rodzinka.pl (276) – serial komediowy TVP; **16.45** Dla niesłyszących – Słowo na niedzielę – Na kogo głosujesz?; **16.55** Piłka nożna – PKO Ekstraklasa: 16 kolejka: Pogoń Szczecin – Legia Warszawa (studio); **17.20** Piłka nożna – PKO Ekstraklasa: 16 kolejka: Pogoń Szczecin – Legia Warszawa

19.35 Lajki!
20.05 The Voice of Poland – Live
22.50 Szansa na sukces. Opole 2019 – widowisko muzyczne

00.00 Na granicy – dramat, reż.: Wojciech Kasperski, wyk.: Marcin Dorociński, Andrzej Chyra, Andrzej Grabowski, Bartosz Bielenia, Kuba Henriksen, Janusz Chabior, Severina Špakovska, Adam Papliński, American Pie – komedia, USA 1999, reż.: Chris Weitz, Paul Weitz, wyk.: Jason Biggs, Chris Klein, Thomas Ian Nicholas, Shannon Elizabeth, Seann William Scott, Alyson Hannigan, Tara Reid, Eddie Kaye Thomas, Natasha Lyonne, Eugene Levy, Mena Suvari, Jennifer Coolidge
01.45 American Pie – komedia, USA 1999, reż.: Chris Weitz, Paul Weitz, wyk.: Jason Biggs, Chris Klein, Thomas Ian Nicholas, Shannon Elizabeth, Seann William Scott, Alyson Hannigan, Tara Reid, Eddie Kaye Thomas, Natasha Lyonne, Eugene Levy, Mena Suvari, Jennifer Coolidge
03.20 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **06.21** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **09.15** Salon dziennikarski – program publicystyczny; **09.59** Serwis Info Dzień weekend – co pół godziny; w tym Info Poranek, Pogoda, przegląd porady; **10.23** Pogoda Info; **14.22** Pogoda Info; **14.29** Dla niesłyszących. Serwis Info Dzień weekend w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **15.00** Debata TVP INFO; **16.49** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.04** Teleexpress Extra; **17.21** Serwis Info Dzień weekend; **17.32** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobiety okiem; **18.52** Serwis Info Wieczór weekend

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
21.00 Nie da się ukryć
21.28 Flesz
Info Wieczór
21.40 Studio Lotto
21.50 Studio Polska
23.30 Info Wieczór
00.00 Salon dziennikarski
00.53 Wiadomości
01.21 Gość Wiadomości
01.50 Minęła 20-ta
02.50 Nie da się ukryć
03.18 Flesz
Info Wieczór
03.42 Podróż z historią
04.23 Obrona Lwowa
05.28 Głębia ostrości
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Ziemia Obiecana; **06.50** Kosmos; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo Życia; **09.00** Telewizyjny Uniwersytet Biblijny VIII rok; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Święty na każdy dzień; **10.25** Myśląc Ojczyznę; **10.35** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Warto zauważyć; **12.50** Porady Medyczne Bonifratrów; **13.20** Siódmy sakrament; **13.45** Ocalić od zapomnienia; **13.55** Niedziela; **14.00** Łaski pełna; **15.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Wilhelm Pluta; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.30** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Katecheza ks. Bpa Długosza
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Historia Królowej Estery
22.50 Alfonsio Jan Kobylański
23.45 Ks. Bronisław Markiewicz
00.00 Programy powtórkowe

Film sensacyjny
72 GODZINY

TVP 1 – 21.35

Agent CIA Ethan Runner (Kevin Costner) dowiaduje się, że jest śmiertelnie chory. Postanawia wykorzystać ostatnie miesiące życia i odbudować zaniedbane relacje z żoną (Connie Nielsen) i córką (Hailee Steinfeld). Jednak przedwczesna emerytura nie jest mu pisana. Z Ethanem – specem od zwalczania terroryzmu – kontaktuje się agentka CIA (Amber Heard), która proponuje mu układ. Jeśli w ciągu 72 godzin namierzy i zlikwiduje niebezpiecznego przestępcę o pseudonimie „Wilg”, dostanie eksperymentalne lekarstwo, które ocali mu życie. Ethanowi zadania nie ułatwia fakt, że w trakcie ryzykownej misji musi równocześnie zajmować się niesforną nastoletnią córką.

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.30** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.00** Na Wspólnej Omnibus (758) – serial obyczajowy, Polska; **12.50** MasterChef – program rozrywkowy; **14.25** Top Model – program rozrywkowy; **16.00** Domowe rewolucje – program rozrywkowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** 36,6; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.44** Raport smogowy – poznaj kolory powietrza; **19.45** Uwaga! – program interwencyjno sledczy; **20.00** Mam talent – program rozrywkowy; **22.00** 40 lat minęło – komedia, USA 2012, wyk.: Judd Apatow, Paul Rudd, Leslie Mann, Maude Apatow, Iris Apatow, Albert Brooks, John Lithgow, Megan Fox; **00.50** Szubienica – horror, USA 2015, reż.: Chris Lofing, Travis Cluff, Reese Mishler, wyk.: Pfeiffer Brown, Ryan Shoos, Cassidy Gifford; **02.30** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **02.50** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Scooby-Doo! WrestleMania: Tajemnica ringu – animacja, USA 2014, reż.: Brandon Vietti; **10.15** Ewa gotuje; **10.55** Moje Disco – moje wszystko; **11.45** Dancing with the Stars. Taniec z Gwiazdami; **13.15** Krok do sławy – dramat muzyczny, USA 2007, reż.: White Sylvain, wyk.: Short Columbus, Brown Chris, Darrin Dawitt; **15.45** Świętokrzyska Gala Kabaretowa 2019; **17.45** Chłopaki do wzięcia; **18.15** Chłopaki do wzięcia; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Świat według Kiepskich (540) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka, Bartosz Zukowski; **20.05** Rio 2 – animacja, USA 2014, reż.: Saldanha Carlos; **22.15** Twoja Twarz Brzmi Znamo; **00.15** Zabić, jak to łatwo powiedzieć – USA 2012, reż.: Andrew Dominik, wyk.: Ben Mendelsohn, Brad Pitt, James Gandolfini, McNairy Scoot; **02.35** Tajemnice losu; **04.55** Disco gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

WIWAT NIEPODLEGŁA!

Marsz Niepodległości w Warszawie

wyższych władz. Prezydent Andrzej Duda wręczył odznaczenia zasłużonym Polakom. Order Orła Białego otrzymali kardiolog i pomysłodawca gdańskiego Telefonu Zaufania prof. Grażyna Świątecka i historyk prof. Andrzej Nowak. W stolicy dziesiątki tysięcy ludzi świętowały na Festiwalu Niepodległości. Ponad sto tysięcy uczestniczyło w Marszu Niepodległości./bsk

Order Orła Białego dla prof. Andrzeja Nowaka i Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski dla Barbary Krafftówny

Miliony Polaków wzięły udział w obchodach 101. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. W wielu miejscach wspólnie śpiewano hymn narodowy, odbywały się koncerty i pikniki. Główne uroczystości odbyły się w Warszawie. W Świątyni Opatrzności Bożej kard. Kazimierz Nycz celebrował Mszę Świętą z udziałem naj-

fot. PAP/Radek Pietruszka

fot. PAP/Radek Pietruszka

fot. PAP/Marcin Obara

Festiwal Niepodległości, Krakowskie Przedmieście w Warszawie

fot. PAP/Marcin Obara

W Świątyni Opatrzności Bożej prezydent zapala świecę ofiarowaną Polakom przez Piusa IX

fot. PAP/Jakub Kaczmarczyk

Bieg Run Poland w Poznaniu

fot. PAP/Tomasz Wąsziuk

Regaty Niepodległości w Olsztynie zaczęły się 11 listopada o godz. 11.11

Weź udział w święcie kina chrześcijańskiego!

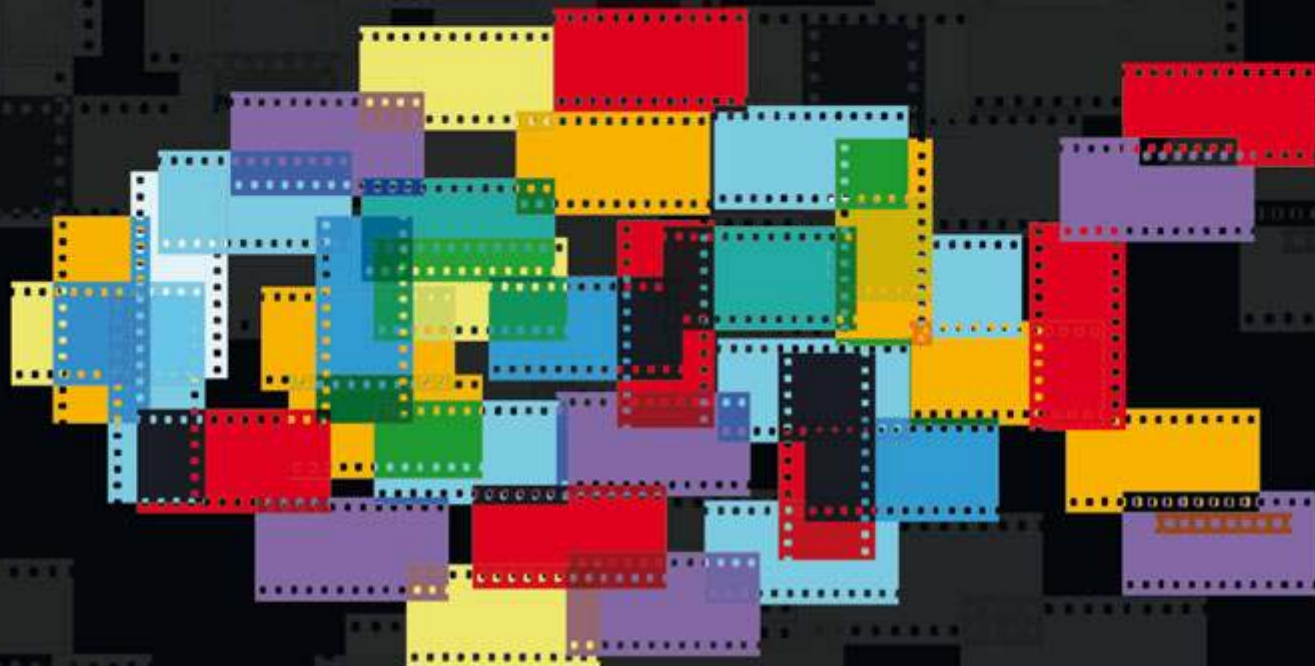
FESTIWAL FILMÓW CHRZEŚCIJAŃSKICH

ARKA

9 listopada - 1 grudnia 2019r.

- Kraków - kino Kijów
- Warszawa - kino Wisła, Dobre Miejsce
- Rzeszów - kino Zorza
- Lublin - kino Bajka
- Łomża - kino Millenium
- Nowy Sącz - kino Sokół
- Siedlce - NoveKino
- Głuszycza - kino lokalne

festiwalarka.pl

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Aletoia.pl

GOŚĆ

PRZECIS

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

WYSTĘPIE

KURCZAK SIELSKI

Z CHOWU BEZ ANTYBIOTYKÓW

- 100% Z POLSKICH GOSPODARSTW
- PASZA ROŚLINNA BEZ SUROWCÓW GMO
Z DODATKIEM SKŁADNIKÓW MINERALNYCH I WITAMIN
- 5 POLSKICH ZBÓŻ
KUKURYDZA, PSZENICA, PSZENŻYTO, JECZMIEN, OWIES PLUS MARCHEW
- IDEALNY DO PIECZENIA
WYSMIENITY NA ROSŁŁ MIEKKI, SOCZYSTY I AROMATYCZNY
- DELIKATNIE ŻŁOTAWA BARWA
DZIEKI KUKURYDZY KTÓRA JEST KARMIONY

KURCZAK SIELSKI
ROŚNIE WOLNIEJ
NIŻ ZWYKŁY
KURCZAK

Kurczak
sielski
Z CHOWU BEZ ANTYBIOTYKÓW

SuperDrob